

San Lucas

1-4 Mägu'ughajpä Teófilo, miičhcøxpøch hädaa nocy nhädiuñ nej miičh ja'a tøyhajt jaduhñ mmøødhädät ja'a Jesucristocøxpä, nej jiajty nej yhabejty, nej ñibianøcxyii. Pedyijøch jaduhñ tøø nhabøcy. Jaduhñ miičh tøø mmädoyhajpä. Nämäy jäya'ay ja'a nocy capxy hajxy tøø yajpädø'øgy ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy, je'eds hajxy jaduhñ tøø xyajmädoyhajtäm. Yhamdsoo wiinhaam hajxy tiehm yhijxy.

5 Coö ja'a Herodes hänajty jim guiobiernähaty Judeanaaxooty, jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Zacarías. Teedy ja'a Zacarías hänajty tiuumby maa ja'a judíos ja'a quiuhdujthajxy hänajty myiñän. Ja'a Abías ja'a quiuhdujt hänajty yajtuunäxäp neby hänajty jecy tøø yhane'emiän. Ja'a Zacarías ja'a tio'oxiøjc, Elisabet hänajty xiøhaty. Ja'a Aarón yhap yhoc ja'a Elisabet jaduhñ. 6 Pedyii ja'a Zacaríashajxy hänajty quiudiuñ ja'a Diosmädia'agy. Hoy hajxy hänajty yajtuñ nebiä Dios choquiän. 7 Pero cabä yhuunghajxy hänajty nitu'ugtä. Cahnä Elisabet hänajty ñä'ägädä huungpaadyñä. Tøøds hajxy hänajty miäjaanä.

8 Tu'ugxøøbä, jiiibiä Zacarías hänajty tiuñ møjtsajtøgooty. 9 Mänitä piaatä coö ja'a poom jiiiby jiögät maa ja'a poomjojtaactän, jim Dioswiinduum. Jaduhñä teedyhajxy hänajty quiuhdujthaty. 10 Mänit yhabaaty coö ja'a Zacarías ja'a poom hänajty jiiiby jioga'añ. Mänitä

cu'ughajxy yhamugøøyy møjtsajtøghaguuy. Mänit hajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä. ¹¹ Jimä Zacarías hänajty piomjocy, mänitä Dios mioonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy hahooyhaamby maa ja'a poom hänajty jioquiän. Jim hänajty tøø chooñ Dioswiinduum. ¹² Coö ja'a Zacarías jaduhñ yhijxy, mänit chähgøøyy. Cabä wiinmahñdy piaaty nej jiatcø'owät. ¹³ Mänit ñämaayä:

—Zacarías, ca'a mdsähgøø'y. Tøø ja'a Dios miädoy nej tøø mmägapxiän coo huung xmió'owät. Huungpaadaamb ja'a mdo'oxiøjc jaduhñ. Juan ja'a mhuung myajxøhätät. ¹⁴ Mxoonda'agaamb miich jaduhñ ja'a mhuungcøxpä. Nämay ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ xioonda'agaambä coo mhuung myínät miédsät. ¹⁵ Cumay ja'a mhuung piädsøma'añ ja'a Dioscøxpä. Miøødhadaambiä Dioshespíritu; jaduhñ miämín miäga'awa'añ. Cabä jocnøø yhu'uga'añ ni ja'a vino. ¹⁶⁻¹⁷ Jaduhñdsä cuhdujt miøødhada'añ nebiä Elías jecy miøødhajtiän. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ yajwa'xaamby. Mänitä judíos ja'a Dios hajxy jiahmiejtstaactägatsa'añ jadähooc. Jaduhñä Juan yajwiingapxø'øwa'añ coö ja'a yhuung hajxy quia'a møødnimiädsiphájtänät, y coods hajxy miäbøjnät ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy pøñ yhamdsoo cuhdujt ja wi'i yajtunaamb. Coö hajxy jaduhñ quiudiúnät, mänitä Dios jaduhñ quiuhbøga'añ.

¹⁸ Mänitä Zacarías miänaañ:

—Nébiøch ja'a tøyhajt jaduhñ nmøødhädät coöch nhuung myina'añ. Tøø højts nmäjaaná møødhøch ndo'oxiøjc.

¹⁹ Mänitä Dios mioonsä yhadsooyy:

—Gabriélhøch nxøhaty. Jímhøch ndsooñ Dioswiinduum. Je'ečh tøø xquiexy cooçh miich miñ nhawaanä coo ja'a mhuung jaduhñ myina'añ. ²⁰ Cooçh miich ja'a nmädia'agy tøø xquia'a mæbøjcä, huum miich mmähmø'owa'añ. Høxtä coonä ja'a mhuung myínät, mänit mgapxø'øga'añ. Tøjiadaamb jaduhñ nébiøch cham nmädia'aguiän.

²¹ Jimä cu'ug ja'a Zacarías hajxy hánajty jia wi'i yhahixy møjtsajtøghaguuy. Yagjuøøby hajxy hánajty coo ja'a Zacarías jiiby wyl'i jiecyc tsajtøgooty. ²² Coo ja'a Zacarías tøjpdædsøømnä, tøø hánajty jiaançh hu-umy. Mänitä cu'ughajxy ñajuøøyy coo ja'a Zacarías ja'a tsø'ty hánajty tøø yhixy. Hix, cø'øhaam yajñähixøøñä.

²³ Hoorä, coo ja'a Zacarías yaghabejty mäduhñtiä hánajty tiuna'añ tsajtøgooty, mänit ñøcxnä maa ja'a quiajptän. ²⁴ Mänitä tio'oxiøjc jiaançh mähmøøyy maaxhuungmøød. Jiiby ñä'ägä mähmøøyy tøgooty mägooxpo'o. Caj ñä'ägä tøjpdædsøømnä. Jaduhñ hánajty wyl'i miädiaacta'agy quiopcooty: ²⁵ “Páadyhøch ja'a Dios jaduhñ tøø xñäxuuçh nébiøch ja'a cu'ughajxy jaduhñ xquia'a péjxnät.”

²⁶ Tädujpo'o ja'a Elisabet hánajty tøø yhity maaxhuungmøød, mänitä Dios ja'a Gabriel quiéjxcumbä. Jimä Gabriel quiejxä maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret jim Galileanaaxooty. ²⁷ Ja'a María jaduhñ yajñäguejxä. Cäxyiihajpnä hánajty je'enä. Tøø hánajty tiødiägø'øyy coo ja'a José hánajty piøga'añ. Jue'e ja'a José, David yhap yhoc je'e, ja'a hity jegyhajty gobiernätuumbä. ²⁸ Mänitä Gabriel

tiøjtägøøyy maa ja'a María hänäjtiän. Mänitä María ñämaayyä:

—Diøshøch tøø xquiexy cooçh miich jaduhñ nmägápxät. Miiçhcøxpä ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ. Xmiøødhijp miich ja'a Dios. Maas hoy miich ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiøjc-hajxy.

²⁹ Cabä María hänäjty ñajuø'øyy tii jaduhñ coo tøø ñäma'ayii ja'a Dioscøxpä. Tsähgøøyy jaduhñ siémpräm. ³⁰ Mänitä ñämäayyägumbä:

—María, ca'a mdsähgø'øyy. Møj ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ ja'a miiçhcøxpä. ³¹ Mhuungpaadaamb miich jaduhñ. Jesús ja'a mhuung myajxøhata'añ. ³² Møj jaançh jaduhñ yhida'añ. Høxcabáañäp jaduhñ coo Dyioshuungä. Dios jaduhñ päda'agaamb gobiernä nebiä David jecy tiuñän, ja'a Jesús yhap tieedy. ³³ Paady jaduhñ piäda'aga'añii gobiernä nebiä judíoshajxy yhané'emät cøjxta'axiøø. Nimänaa jaduhñ quia'a hanehmädø'øwa'añ.

³⁴ Mänitä María yajtøøyy:

—Nébiøch jaduhñ nnä'ä huungpáadät; cáhnøch ya'adiøjc nhixyhatyñä.

³⁵ Mänitä Gabriel yhadsooyy:

—Minaambä Dioshespíritu xyhuungmo'owa'añ. Dioshuung jaduhñ minaamb ca'awaamb. Cabä pojpä cädieey mänaa tiuna'añ. ³⁶ Y miich mhocmaam, ja'a Elisabet, jaduhñ je'e miaaxhuungpaadaambä, hoy jaduhñ jia majjä jia petiä. Tädujpo'ohájnäp je'e. Cábäc tyijy hijty miaaxhuungpaada'añ; jaduhñä cu'ughajxy hijty

miäna'añ. ³⁷ Pero cabä Dios tii tsip ñä'ägä juø'oy. Hotyijä jaduhñ tiuna'añ.

³⁸ Mänitä María miänaañ:

—Wéenhøch ja'a Dios jaduhñ xñä'ägä moonsähaty. Wéenhøch jaduhñ njaty nébiøch tøø xñäma'ayän.

Mänitä Gabriel wyiimbijnä.

³⁹⁻⁴⁰ Mänitiä ja'a María ñøcxy maa ja'a Elisabethajxiän. Judeanaaxooty hajxy hānajtý chāna'ay tunjooty. Mänitä María tiøjtägøøyy. ⁴¹ Mänitä Elisabethet yajpoo'xä. Mänitä maaxhuung jiiby yu'xy Elisabethet jioodooty. Mänitä Elisabethet ja'a Dioshespíritu ñāmejtsä. ⁴² Mänitä Elisabethet møc yaaxy:

—Maas hoy miich ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiøjc-hajxy. Jaduhñ miich mhuung xyhixāañabä. ⁴³ Ja'a miich mhuung, nwiindsøñhadāambiøch je'e. Nyagjuøøbiøch jaduhñ cooçh miich xwyiingudsähgø'oy. ⁴⁴ Túunøch miich xñä'ä yajpoo'xy, mänitiøch nhuung yaaby jiaançh tehñ yu'xy njoodóotyhøch. Jootcuyc jaduhñ ñijiäwø'oyii, paady yu'xy. ⁴⁵ Tøjiadaamb jaduhñ nej miich ja'a Dios tøø xñäma'ayän. Coø jaduhñ mmäbøcy, jootcuyc mhida'añ —nømä Elisabethet ja'a María ñāmaayy.

⁴⁶ Mänitä María miänaañ:

Tøyhajtä Dios miøjjä jiaançhä.

⁴⁷ Jootcuyc-høch nnijiäwø'oyii cooçh je'e xyhixy.

⁴⁸ Xjiahmiéjtspøch jaduhñ, hóyhøch nja häyoy.

Jootcuyc-høch ja'a jäya'ayhajxy xñä'ägä nānømaañnä,

⁴⁹ je'eguiøxpä cooçh ja'a Dios tøø xyhuungmo'oy.

Møj jaançh ja'a Dios.

⁵⁰ Pønjatý ja'a Dios jaduhñ wiingudsähgøøby,

Dios jaduñ näxuudsaamb cøjxta'axiøø.

⁵¹ Tøø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øgy; tøø hajxy quia'a mäjäda'agy, ja'a hajxy hijty ya-jcumayaambä.

⁵² Tøø ja'a gobiernä quiuhdujthajxy piøjcäxä, tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy miøjtägø'øy.

⁵³ Tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy cøxiä wiinä mio'oyii;

cabä mäyøøjäya'ayhajxy tii tøø piaady.

⁵⁴ Piuhbejt ja'a Dios ja'a judíoshajxy.

Cøjxta'axiøø ñäxuuch pia'häyoy,

⁵⁵ nebiä Abrahamhajxy jecy ñämaayyän, ja'a nhaphátäm ja'a ndeedyhátäm.

⁵⁶ Tägøøgpø'o ja'a María jim jiaac hijty maa ja'a Elisabetän. Mänit yhädaacnä maa ja'a quiajptän.

⁵⁷ Mänitä Elisabet miaaxhuungpaatnä; ya'ayhäna'c jaduñ miingahw. ⁵⁸ Mänitä Elisabet hoy quiuhixyijäm ja'a jiuju ja'a miägu'ughajxy møødä miädøjc-hajxy. Mänit hajxy nägøxiä xioonäacy coo Dios ja'a mayhajt jaduñ tøø tiuñ. ⁵⁹ Cuductujxøø ja'a pigäna'c hajxy hoy yajcircuncidarhadyii nebiä judíoshajxy hänajty quiuhdujthatiän. Mänit hajxy jia yajxøhataañ Zacarías nebiä tieedy hänajty xiøhatiän. ⁶⁰ Mänitä tiaj miänaañ:

—Cábøch jaduñ nyajxøhata'añ. Juánhøch jaduñ nyajxøhata'añ.

⁶¹ Mänitä Elisabet ñämaayyä:

—Tii jaduñ coo myajxøhata'añ. Caj pøn jaduñ xiøhaty maa miich mjuju maa miich mmägu'ugän.

⁶² Mänitä Zacarías miäyajtøøwä cø'øhaam nebiä yhuung xiøhátät. ⁶³ Mänitä pu'uyhuung

ñädsiiwøøyy coo mio'owóøjät. Mänit yuugjahy pu'uguiøxp: “Juan xiøhata'añ.” Mänit hajxy nägøxiä yagjuøøyy. ⁶⁴ Mänitä Zacarías quiapxø'nä. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp mioøyy. ⁶⁵ Jaanç tehñ yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jaduñ. Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädijpä jim Judeanaaxooty jim tunjooty nebiaty ja'a Zacarías tøø jiaty. ⁶⁶ Coø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä miädoyhajty, mänit hajxy tiägøøyy najuøødiaacpä. Mänit hajxy miänaañ:

—Pätiidä yø'ø pigäna'c tiunaamby coo hänajty tøø yeegy.

Tøyhajtä Dios hänajty piuhbeda'añ.

⁶⁷ Mänitä Zacarías ñämejtsä ja'a Dioshespíritu. Mänitä Zacarías jiomädiaacnajxy neby hänajty tøø miøødmädia'agyijän ja'a Diósäm:

⁶⁸ Møj jaanç ja'a Dios;

paady jaduñ tøø quiäda'agy coo højts xyajnähwä'ads xyajcuhwa'adsaanäm, højts judíoshájtäm.

⁶⁹ Tøø højts ja'a yajnähwäatspä yajcuhwäatspä xya-jnäguéjxäm;

je'edsä mõjcuñdujt jaduñ mõød; ja'a David yhap yhoc je'e.

⁷⁰⁻⁷³ Jaduñä Dios jecy miänaañ coo højts xyajnähwä'ads xyajcuhwa'adsaanäm højts nmädsiphájtäm.

Jaanä jaduñ miänaambä coo xñäxuuds xpia'häyowäänäm.

Yajtøjiadaamby jaduñ nebiä Abrahamhajxy jecy miøødyajcuñdujquiän,

ja'a nhap ja'a ndeedyhajtämhajxy.

Ja'a Diosquexyhajxy jaduñ jømädiaacnajxy.

74 Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xñäwáanäm maa ja'a nmädsiphajtämhajxiän, paady hajxy nga'a tsähgøøyyänä. Hoyyá Dios hajxy nbanøcxämät.

75 Hawa'adstuum hajxy xyaghidáanäm cøjxta'axiøø.

76 Huung, miich nnämaaby coo Diosmädia'agy-yajwa'xpä mwädita'añ.

77 Myajwiingapxø'øwaamby ja'a Dios quiu'ughajxy neby hajxy jaduhñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät.

Coo ja'a Dios ja'a piojpä quiädieey hajxy yajmøødmädiá'agät,

mänit hajxy yajñähwa'ads yajcuhwa'adsóøjät.

78 Xñäxúu'tsäm ja'a Dios hajxy jaduhñ, paadiä yajñähwaatspä yajcuhwaatspä quiejxy.

79 Xpiädáacäm hajxy hawa'adstuum, xmióoyyäm ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy, nømä Zacarías miänaañ.

⁸⁰ Hoorä, yee'c møjjøøyy ja'a Juan jaduhñ. Wi-inmahñdymejts jaduhñ. Ñajuøøyy jaduhñ mädyii hoy mädyii mäbaad. Miøødhajt ja'a Dioshespíritu jaduhñ. Coo miøjjøøyy, mänit tiägøøyy wädiypä hanidiuhmduum. Jim yhiyty høxtä coonä tiägøøyy Diosmädia'agy-yajwa'xpä.

2

¹ Coo ja'a xøø jomøjt yhabaaty, mänitä gobiernä Augusto yhanehmy coo ja'a jäya'ayhajxy ween nøcxy nägøxiä ñiguiujaayii maa ja'a yhamdsoo cajpthajxiän, ja'a hajxy wiinduhmyhagajptpä. ² Ja'a Augusto jaduhñ hanehmdsohñ; cahnä pøn hänäjty jaduhñ yhane'emyñä. Ja'a Cirenio, je'e hänäjty

jim̄ tuumb̄ gobernador Sirianaaxooty. ³ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaančh cudiuun̄ nebiä Augusto hänajty tøø yhane'emiän. ⁴⁻⁵ Jue'e ja'a José hänajty, ja'a David yhap yhoc hänajty je'e. Belén ja'a cajpt hänajty xiøhaty maa ja'a David hänajty tøø myiñ̄ tøø quia'ayän, jim̄ Judeanaaxooty. Coö ja'a David hänajty jim̄ tøø myiñ̄ tøø quia'ay, paadiä Joséhajxy hänajty jim̄ nøcxy ñiguiujaaya'añii møødä María. Tøø hänajty tiødiägøøñä coö hajxy hänajty piøgaan̄nä. Maaxhuungmøød ja'a María hänajty. Galileanaaxooty hajxy hänajty tøø chohnda'agy maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret. ⁶ Coö hajxy jim̄ miejch Belén, mänitä María miaaxhuungpaaty. ⁷ Ja'a quiobhuung jaduñ̄ miingahw̄. Mänitä María ñähbijty ñähmojch. Mänit quiugo'ogøøyy wajjøø'xøhñdyooty. Hiç, cabä mejtstaact hajxy hänajty maa tøø ñä'ägädä paady jim̄ cajptooty. Paady hajxy jim̄ ñä'a nøcxøøyy tøjpa'c maa häna'c ja'a waj hajxy hänajty yajtäna'ayän.

⁸ Jim̄ häna'c-hajxy hänajty näje'e mieegcueendähaty cajtpa'a. Coods hänajty je'e. ⁹ Mänitä Dios ja'a cujajpä cudøø'xpä yajcähxø'cy maa hajxy hänajty mieegcueendähatiän. Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy maa wyiinduumhajxiän; jim̄ hänajty tøø choon̄ tsajpootyp. Mänit hajxy chähgøøyy. ¹⁰⁻¹¹ Mänit hajxy ñämaayä:

—Ca'a hajxy mdsähgøø'y. Naam̄nä ja'a Cristo tøø myiñ̄ tøø quia'ay jim̄ Belén. Mijts jaduñ̄ xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsaamb̄. MWiindsøn̄hadaam̄by hajxy jaduñ̄. Páadyhøch nhawáañäm̄ nebiä jäya'ayhajxy nägøxiä

xioondá'agät. ¹² Coo ja'a pigäna'c hajxy jaduhñ mbáadät nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyjooty, jaduhñ hajxy mnajuó'øwät coo hānajtj jie'ejā.

¹³ Mānitā Diosmoonsāhajxy nāmāy jiaac nāgēhxtøø'xy; haagā jim hajxy hānajtj tøø chooñ tsajpootyp. Mānit hajxy miānaañ:

¹⁴ Møj jaanč ja'a Dios; tsajpootyp jaduhñ yhity. Jootcujc ja'a jāya'ayhajxy yaa yhida'añ hādaa yaabā naaxwiin pønajatj ja'a Dios quiumaaby.

¹⁵ Mānitā Diosmoonsā hajxy wyiimbijnā, ñøcxnā hajxy tsajpootyp. Mānitā meegcueendāhajpāhajxy ñiñāmaayyā:

—Jam hajxy hījxām Belén nebiā Diosmoonsā hajxy tøø xyhawāanām.

¹⁶ Pāyø'øguiā hajxy tiu'ubøjcy. Mānitā Jesucristo hajxy hoy jiaanč paady møødā Marīa møødā José. Jiibiā Jesucristo hānajtj quio'na'ay nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyjooty. ¹⁷ Mānitā mādia'agy hajxy hoy yajwa'xy nebiaty hajxy hānajtj tøø yhixy tøø miādoy ja'a Jesucristocøxpā. ¹⁸ Ja'a jāya'ayhajxy jaac mādoyhājtabā, yagjuøøyy hajxy jaduhñ. ¹⁹ Pero cabā Marīa jaduhñ yagjuøøyy. Tøø hānajtj miøødmādia'agyii coo jaduhñ jiada'añ yhabeta'añ. Jiiby quiopcooty miādiaactaacy. Caj pøn yajmøødmādiaacy. ²⁰ Haa ja'a meegcueendāhajpāhajxy, mānit hajxy wyiimbijnā, ñøcxnā hajxy. Mānitā Dios ja'a Dioscujú'uyāp hajxy miooyy coo hajxy tøø yhixy tøø miādoy nebiaty hajxy hānajtj tøø miøødmādia'agyii.

²¹ Cuductujxøø ja'a Jesús hajxy yajcircunci-darhajtā. Mānit hajxy yajxøbejty Jesús nebiā

María hánajty tøø ñäma'ayii coo hánajty quia'a huungmo'oyiinä. Ja'a Diosmoonsä tsajpootypä hánajty hoy tøø ñäma'ay.

²² Coo ja'a xøø hánajty tøø yhabejnä, mänit hajxy hoy chi'iy nebiä ley myiñän, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä. Mänitä Jesús hajxy jiiby chehñhädacy Jerusalén jim møjtsajtøgooty.

²³ Jaduhñ jiiby myiñ maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Ja'a coobhuung ya'ayhäna'cpähajxy, Diostuung hajxy tiunaamby.” ²⁴ Mänitä paloma hajxy metsc vojxy nebiä jiiby myiñän cijaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

²⁵ Jimä jäya'ay hánajty tu'ug chäna'ay Jerusalén; Simeón hánajty xiøhaty. Hojiäya'ay hánajty je'e. Hoyyä Dios hánajty wyiingudsähgø'oy. Miøød ja'a Dioshespíritu hánajty je'e. ²⁶ Tøø hánajty miøødmädia'agyijäm ja'a Dioshespíritu coo hánajty quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Cristo hánajty tøø yhamdsoo hixy, ja'a Dios hánajty quix-aambiä. ²⁷ Mänitä Simeón ñämaayyä ja'a Diosh-espíritu coo jim ñócxät tsajtøgooty. Mänitä Jesús hoy jiiby piaady møødä tiajhajxy. Cahnä hajxy hánajty wyiimbityñä. ²⁸⁻²⁹ Mänitä Simeón ja'a Jesús chehñdsooy. Mänitä Simeón miänaañ:

Diosteedy, Dioscujú'uyäp, jootcújc-høch nhó'ogät, je'eguiøxpä coo tøø myajtøjiaty nébiøch hijty tøø xmiøødmädia'aguiän.

³⁰ Hamdsóojøch tøø nhixy ja'a yajnähwaatspä, ja'a yajcuhwaatspä,

³¹ ja'a miich tøø mguéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin.

³² Ja'a hajxy ca'a judíospä, yajwiingapxø'øwáanäp ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy hajxy.

Ja'a judíoshajxy, cumayáanäp hajxy je'e;
møj jaančh hajxy piäda'aga'añii.

³³ Mänitä Jesús tiajhajxy yagjuøøyy coo yhuung-hajxy hänajty jaduhñ tøø ñänøømäxä. ³⁴⁻³⁵ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Weenä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt xmio'oy.

Mänitä María nidiuhñ ñämaayyä:

—Näje'e ja'a judíoshajxy yhida'añ tu'ugmädia'agy møød miičh mhuung. Piaadaamby ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy je'e. Pero nämay hajxy jaduhñ quia'a møødhida'añ tu'ugmädia'agy. Ñähwaambedaamby hajxy je'e. Tu'udägoyyaamb hajxy jaduhñ. Cähxøøgaambä wyiinmahñdyhajxy jaduhñ neby hajxy tiajy miay.

³⁶⁻³⁷ Jiibiä yaamgto'oxy hänajty tu'ug tsajtøgooty; Ana hänajty xiøhaty. Fanuel ja'a tieedy hänajty tøø xiøhaty. Aser ja'a yhap ja'a tieedy jegyhajty xiøhaty. Juxtujcjomøjt ja'a ñihyhap hänajty tøø miøødtsäna'ay. Mänitä ñihyhap yho'nä. Mänitäts hänajty tøø jiaac jugyhaty mädaaxc-hii'xcumädaaxcjomøjt nidiuhñ. Tøø hänajty miäjaanä. Ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwa'xyp. Jiiby hänajty ñä'ägä tuñ tsajtøgooty. Xøømdsuhñ ja'a Dios hänajty wyiingudsähgø'oy. Hayuu hänajty yhity tähoocjaty nebiä Diosmädia'agy jaduhñ maas hoy wyiinjuø'owät. ³⁸ Coo ja'a Ana jaduhñ miädooyy nebiä Simeón ja'a Jesús ñänøømiän, mänitä Dios miooyy Dioscujú'uyäp. Mänitä mädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä jim Jerusalem coo ja'a Cristo

tøø quiäda'agy. Nägøxiä jäya'ayhajxy miädoyhajty, ja'a Cristo hajxy hänajty yhäijxypä.

³⁹ Coø ja'a Maríahajxy hänajty tøø quiudiuñ nebiä Diosley myiñän, mänit hajxy wyiimbijnä, yhädaacnä hajxy Nazaret jiiby Galileanaaxooty, maa hajxy hänajty tøø chooñän. ⁴⁰ Yee'c möjjoøyy ja'a Jesús jadhun. Wiinmahñdymejts jadhun. Dios jadhun mooyy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.

⁴¹ Wiingujomøjt ja'a judíos ja'a xøø hajxy hänajty yagjadyi jim Jerusalén mänaabä ja'a meeghuung hajxy hänajty yoxiän. ⁴² Coø ja'a Jesús majmetscjomøjt yaghabejty, mänitä Maríahajxy ñøcxy xøøhajpä Jerusalén møødä Jesús, nebiä cuhdujt hajxy hänajty miøødän. ⁴³ Coø ja'a xøø hänajty tøø miäañä, mänit hajxy wyiimbijnä. Pero ja'a Jesús, jim je'e miähmøøyy Jerusalén nidiuhm. Cabä tiajhajxy hänajty ñajuø'øy pø tøø miähmø'øy. ⁴⁴ Jadhun hajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy hajxy hänajty jim piamänaqyii møødä miägu'ughajpähajxy. Tu'xøø ja'a Maríahajxy hänajty tøø tiu'uyo'oy, mänitä Jesús hajxy yhixpaaty coo hänajty jim quia'a pamänacy høxhaam. Mänit hajxy jia høxtaayy maa ja'a jiuuy ja'a miägu'ughajxiän. ⁴⁵ Coø hajxy quia'a paaty, mänit hajxy wyiimbíjcumbä. Mänit hajxy ñøcxtägajch Jerusalén jadähooc.

⁴⁶ Jimä Jesús hajxy jiaanč paaty tsajtøgooty. Miädägøøgxøøbä hänajty jim tøø yhity. Jiiby hänajty yhäña'ay maa ja'a ley-yajnahixøøbiädøjc-hajxiän, ja'a hajxy jiiby tsajtøgootypä. Jiibiä capxy mädia'agy hänajty miämädoona'ay. Cøxiä wiinä hänajty yajtøy. ⁴⁷ Jadhun hänajty yhadsoy nebiä jajpän, nebiä

tøøbä quiapxtá'aguiäbän. Yagjuøøby hajxy hänäjty, ja'a hajxy hänäjty jiiiby häñaabiä tsajtøgooty. ⁴⁸ Coo ja'a Jesús jaduhñ piaatä ja'a tiajhajxy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänitä tiaj miänaañ:

—Huung, tii højts jaduhñ coo tøø xyhäyoowhixy coo tøø mmähmø'øy. Jiiiby højts miich nja wi'i yhøxta'ay.

⁴⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiiich mijts coo xyhøxta'ay. Nej, cab hajxy mnajuø'øyä cooch tsipcøxp nduna'añ maach nDeedy tiøjcänä. Haa ca'a, Dióshøch jaduhñ nDeedyhajpiä.

⁵⁰ Pero cabä tiajhajxy wyiinjuøøyy tii jaduhñ coo tøø miäna'añ.

⁵¹ Mänitä Jesús jiaanç padu'ubøjñä, piahädaacy jiiiby Nazaret. Hix, jiaac mäbøjcäp ja'a tiaj miädia'agyhajxy hänäjty. Y ja'a María, jiiiby hänäjty yajnøcxy yagjuø'øy quiopcooty nebiä yhuung hänäjty tøø xyl'igy tøø miädia'agy jiiiby tsajtøgooty. ⁵² Yee'c-habejt ja'a Jesús jaduhñ; jaac wiinmahñdymejts jaduhñ. Quiumaayy ja'a Dios jaduhñ møødä tsaan møødä cu'ug.

3

¹⁻² Coo ja'a Juan hänäjty tøø miøjjøøñä, ja'a Zacarías yhuung, mänit miägäpxä ja'a Diósäm. Mänit tiägøøyy wädijpä hanidiuhmduum. Majmocxjomøjt ja'a Tiberio hänäjty tøø guiobiernähaty. Ja'a Poncio Pilato hänäjty tuumb gobernador Judeanaaxooty. Ja'a Herodes hänäjty tuumb gobernador Galileanaaxooty. Ja'a piuhya'ay Felipe hänäjty tuumb gobernador Itureanaaxooty møødä Traconitenaaxooty.

Ja'a Lisantias hānajty tuumb gobernador Abilinianaaxooty. Ja'a Anás hānajty tuumb teedywiindsōn mōōdā Caifás. ³ Mānitā Juan ñōcxōōyy maa ja'a Jordānmōjnōō māwiingonān. Jaduhñ tsaangu'ug hānajty yajwiingapxō'oy coo hajxy ñābētāt, coo ja'a yhaxōōgwiinmahñdy hajxy ñajtshixō'ōwāt, nebiā piojpa quiādīeey hajxy jaduhñ ñāhwá'adsāt. ⁴⁻⁵ Tōjiajt jaduhñ nebiā Isaiás ja'a Diosqueypā jecy jahyyān:

Jimā jāya'ay tu'ug yaaxwādity hanidiuhmduum:

“Ñajtshixō'ōw ja'a mhaxōōgwiinmahñdy hajxy.

Jaduhñ ja'a mWiindsōn hajxy hoy mhahíxāt;

jaduhñ hajxy hoy mwiingudsāhgō'ōwāt.

⁶ Nāgōxiā jāya'ayhajxy jaduhñ ñajuō'ōwa'añ neby hajxy yajnāhwa'adsōjāt ja'a Diósām.”

⁷ Coo ja'a tsaangu'ughajxy hānajty yajnābeta'añijām ja'a Juángām, jaduhñ hajxy hānajty ñāma'ayii:

—Haay mōjcu'u, caj mijts hoguiuhdujt mnā'ägā mōōdā. Paady hajxy jaduhñ mhuuc nābetaambā nebiā Dios hajxy jaduhñ xquia'a yajcumādōwāt, túhmāts. ⁸ Hoy hajxy mwādītāt neby jaduhñ quiāhxō'ōgāt coo ja'a mhaxōōgwiinmahñdy hajxy hānajty tōō mnajtshixōōñā. Y cab hajxy jaduhñ mmānā'anāt: “Abrahámhōch nhaphajt ndeedyhajt, páadyhōch ja'a Dios xquia'a yajcumādōwa'añ.” Mānitā Dios hajxy xyajnāhwá'adsāt coo ja'a mhaxōōgwiinmahñdy hajxy mnajtshixō'ōwāt; ca'a jie'eguiōxpā coo Abraham hajxy mhaphajty mdeedyhajty. ⁹ Hoy hajxy mwādītāt nebiā Dios hajxy jaduhñ xquia'a pādā'agāt haxōōgtuum. Pōñ hoy ca'a wādijp,

jaduh_n mäwíinäts je'e nebiä quepychaa ca'a tøm_nhajpän. Piuxaam_nby hajxy je'e; mänit hajxy ño'oga'añ.

¹⁰ Mänitä tsaangu'ughajxy miänaañ:

—Neby hõjts ndúnät coo hõjts hoy nwädítät.

¹¹ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Põ_n camiixy metsc mөөd, ween tu'ug ñä'a mo'oy põ_n quiamiixy ca'a hijp. Jaanä jaduh_nduhmbä, põ_n jøø'xypøcy mөөd, ween mio'oy põ_n mähdiøjc ca'a mөөd —nømä Juan miänaañ.

¹² Näje'e ja'a yajnähuudiutpähajxy miejtspä näbejpä. Mänitä Juan hajxy ñämaayy:

—Wiindsõ_n, hõjtsäts, neby hõjts jaduh_n ndúnät.

¹³ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cab hajxy nä'a tægø'øbä myagjuuñáxät.

¹⁴ Jaanä jaduh_nä policíahajxy näje'e yajtøøbä. Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cabä xädø'õñ põ_n mbøjcät nä'a nagoobä. Y caj põ_n mnähwaambédät nä'a nagoobä. Mjootcädá'agäp ja'a mmäjuhñdy hajxy.

¹⁵ Ja'a tsaangu'ughajxy, jaduh_n hajxy hänajty wyi'i yajtøy wyi'i yajtø'xy pø Cristo je'e ja'a Juan. Paady hajxy hänajty wyi'i yajtøy, coo ja'a Cristo hajxy hänajty yhahixy. ¹⁶ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Nøøháamhøch mijts chaa nyajnäbety. Pero xiichä jäya'ay tu'ug xjiaac pamiñ. Je'eds mijts mähøcy xmio'owaamb ja'a Dioshespíritu. Xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaamb hajxy jaduh_n. Maas møc cuhdujt jaaya'ay miøødä quejeech høøch. Cábøchä cuhdujt nnä'ägä møødä ni weeñtiä maa jaaya'aguiøxpän. ¹⁷ Põ_n ja'a

haxøøgwiinmahñdy jaduhñ ca'a najtshixø'øwaamb, haxøøgtuum piäda'aga'añii. Cøjxta'axiøø jiiiby chaačhpøga'añ. Pero pønä homiädia'agy pawädiyp, cøjxta'axiøø hajxy jim̄ yhida'añ tsajpootyp.

¹⁸ Madiu'u ja'a Juan ja'a cu'ug hänajty yajwiinxiic yajwiingapxø'øy ja'a Diosmädia'agy. Møc hänajty jiaanč tehñ miädia'agy. ¹⁹ Mänitä Juan ja'a Herodes hoy yhojy, ja'a hänajty tuumbä gobernador. Paadiä Herodes yhojjä coo yhamdsoo puhya'ay ja'a tio'oxiøjc hänajty miøødtsänaayyä. Felipe ja'a piuhya'ay hänajty xiøhaty. Jiinä hänajty jiugyhatyñä. Herodías ja'a Felipe tio'oxiøjc hänajty xiøhaty. Madiu'u ja'a Herodes hänajty jiatcø'øy haxøøg. ²⁰ Coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, mänitä Herodes ja'a Juan yajtsuumä. Hix̄, haxøøgwiinmahñdy ja'a Herodes hänajty miøød.

²¹ Coo ja'a Juan hänajty quia'a tsumyiinä, jimä cu'ug hänajty yajnäbety. Mänitä Jesús miehch näbejpä. Juan hänajty je'e yajnäbetaamb. Jimä Jesús hänajty Dyiospa'ya'axy, mänitä tsajpootyp yhawaach. ²² Mänitä Dioshespíritu ja'a Jesús ñägädaacy nebiä paloman. Mänit hoy yhäñaaxiøpy ja'a Jesús ja'a quiuhduum. Mänitä Dios jim̄ quiapxy tsajpootyp:

—NHuunghájpiøch miičh. Njaanč tehñ chójpiøch miičh. Jootcuyc-høch jaduhñ nnijjävø'øyii maa miičhøxpän.

²³ Hii'xmajcjomøjt ja'a Jesús hänajty miøødä mänaabä tiägø'øyän yajnähixøøbiä. Ja'a cu'ug jaduhñ mänaan cooc tyijy ja'a Jesús ja'a José hänajty tieedyhaty. Ja'a José yhap tieedyhajxy,

jaduhñä xiøhaxjy ñibianøcxä: Elí ja'a José tieedy xiøhajty. ²⁴ Ja'a Elí tieedy, Matat je'e xiøhajty. Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Jana je'e xiøhajty. Ja'a Jana tieedy, José je'e xiøhajty. ²⁵ Ja'a José tieedy, Matatías je'e xiøhajty. Ja'a Matatías tieedy, Amós je'e xiøhajty. Ja'a Amós tieedy, Nahúm je'e xiøhajty. Ja'a Nahúm tieedy, Esli je'e xiøhajty. Ja'a Esli tieedy, Nagai je'e xiøhajty. ²⁶ Ja'a Nagai tieedy, Maat je'e xiøhajty. Ja'a Maat tieedy, Matatías je'e xiøhajty. Ja'a Matatías tieedy, Semei je'e xiøhajty. Ja'a Semei tieedy, Josec je'e xiøhajty. Ja'a Josec tieedy, Judá je'e xiøhajty. ²⁷ Ja'a Judá tieedy, Joanán je'e xiøhajty. Ja'a Joanán tieedy, Resa je'e xiøhajty. Ja'a Resa tieedy, Zorobabel je'e xiøhajty. Ja'a Zorobabel tieedy, Salatiel je'e xiøhajty. Ja'a Salatiel tieedy, Neri je'e xiøhajty. ²⁸ Ja'a Neri tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Adi je'e xiøhajty. Ja'a Adi tieedy, Cosam je'e xiøhajty. Ja'a Cosam tieedy, Elmodam je'e xiøhajty. Ja'a Elmodam tieedy, Er je'e xiøhajty. ²⁹ Ja'a Er tieedy, Josué je'e xiøhajty. Ja'a Josué tieedy, Eliezer je'e xiøhajty. Ja'a Eliezer tieedy, Jorim je'e xiøhajty. Ja'a Jorim tieedy, Matat je'e xiøhajty. ³⁰ Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Simeón je'e xiøhajty. Ja'a Simeón tieedy, Judá je'e xiøhajty. Ja'a Judá tieedy, José je'e xiøhajty. Ja'a José tieedy, Jonam je'e xiøhajty. Ja'a Jonam tieedy, Eliaquim je'e xiøhajty. ³¹ Ja'a Eliaquim tieedy, Melea je'e xiøhajty. Ja'a Melea tieedy, Mena je'e xiøhajty. Ja'a Mena tieedy, Matata je'e xiøhajty. Ja'a Matata tieedy, Natán je'e xiøhajty. ³² Ja'a Natán tieedy,

David je'e xiøhajty. Ja'a David tieedy, Isaí je'e xiøhajty. Ja'a Isaí tieedy, Obed je'e xiøhajty. Ja'a Obed tieedy, Booz je'e xiøhajty. Ja'a Booz tieedy, Sala je'e xiøhajty. Ja'a Sala tieedy, Naasón je'e xiøhajty. ³³ Ja'a Naasón tieedy, Aminadab je'e xiøhajty. Ja'a Aminadab tieedy, Admin je'e xiøhajty. Ja'a Admin tieedy, Esrom je'e xiøhajty. Ja'a Esrom tieedy, Fares je'e xiøhajty. Ja'a Fares tieedy, Judá je'e xiøhajty. ³⁴ Ja'a Judá tieedy, Jacob je'e xiøhajty. Ja'a Jacob tieedy, Isaac je'e xiøhajty. Ja'a Isaac tieedy, Abraham je'e xiøhajty. Ja'a Abra'am tieedy, Taré je'e xiøhajty. Ja'a Taré tieedy, Nacor je'e xiøhajty. ³⁵ Ja'a Nacor tieedy, Serug je'e xiøhajty. Ja'a Serug tieedy, Ragau je'e xiøhajty. Ja'a Ragau tieedy, Peleg je'e xiøhajty. Ja'a Peleg tieedy, Heber je'e xiøhajty. Ja'a Heber tieedy, Sala je'e xiøhajty. ³⁶ Ja'a Sala tieedy, Cainán je'e xiøhajty. Ja'a Cainán tieedy, Arfaxad je'e xiøhajty. Ja'a Arfaxad tieedy, Sem je'e xiøhajty. Ja'a Sem tieedy, Noé je'e xiøhajty. Ja'a Noé tieedy, Lamec je'e xiøhajty. ³⁷ Ja'a Lamec tieedy, Matusalén je'e xiøhajty. Ja'a Matusalén tieedy, Enoc je'e xiøhajty. Ja'a Enoc tieedy, Jared je'e xiøhajty. Ja'a Jared tieedy, Mahalaleel je'e xiøhajty. Ja'a Mahalaleel tieedy, Cainán je'e xiøhajty. ³⁸ Ja'a Cainán tieedy, Enós je'e xiøhajty. Ja'a Enós tieedy, Set je'e xiøhajty. Ja'a Set tieedy, Adán je'e xiøhajty. Ja'a Adán, Dios jaduhñ cunuu'x pädaac.

4

¹ Jimä Jesús hänajty maa ja'a Jordánmøjnøøjän. Miøødä Jesús ja'a Dioshespíritu hänajty. Mänitä Jesús wioonøcxä hanidiuhmduum

ja'a Dioshespíritu. ²⁻³ Jim̄ jaduhñ yhiyty juxychägui'xxøø. Hayuu hänäjty ñä'ägä hity. Jim̄ä Jesús hänäjty jia jøjcapxø'øwa'añii ja'a mõjcu'ugóngäm coog tyijy cu tiu'udägooyy. Mänitä Jesús yuu piaatä. Mänitä Jesús ñämaayyã ja'a mõjcu'ugóngäm:

—Pø tøy miich ja'a Dios xyHuunghaty, yajwa'añguiøj yø'ø tsaa nebiã tsajcaaguiän —ja jøjcapxø'øwaanã ja'a Jesús jaduhñ, paady jaduhñ ñämaayyã.

⁴Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Ca'a quiaaguiã ja'a jäya'ayhajxy miäjyghädät hädaa yaabä naaxwiin; mõødä Diosmädia'agy hajxy miäjyghädät.”

⁵Mänitä mõjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy maa ja'a tun jaanç tehñ quiøxpän. Mänitä Jesús tu'habaquiã yajnäheebøøyyã ja'a naax ja'a cajpt cøxiã hädaa yaabä naaxwiin. ⁶⁻⁷Mänitä Jesús ñämaayyã:

—Høøch nje'e yø'øduhñ cøxiã mäduhñtiã jii quiähxø'øgy. Yajxon̄ yø'ø cajpt jaduhñ. Møj jaanç ja'a jäya'ayhajxy, ja'a hajxy xiiby tsänaabiã. Høøch jaduhñ cøxiã tøø xquiøxy cø'ødägø'øy. Nmøødhøch ja'a cuhdujt jaduhñ cooç hopiønã nyajcø'ødägø'øwät. Y cooç miich jaduhñ xwyiingudsähgø'øwät, mänitøch miich ngøxy mõ'owät.

⁸Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Mwiingudsähgø'øwäp ja'a Dios; je'eduhñ mWiindsønähädäp. Cab jaduhñ wiingpä mwiindsønähädät.”

9 Mänitä møjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy jim Jerusalén-cajptooty. Mänit miøødwiimbejty møjtsajtøjcuhduum. Mänitä møjcu'ugong miänaañ:

—Pø tøy miich ja'a Dios xyHuunghaty, cuhdøpxnax jiiiby naaxwiin. ¹⁰ Caj miich nej mjádät. Jaduhñ jiiiby myiñ maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Dios hane'emaamb ja'a mioonsähajxy tsajpootypä coo miich xcwieendähädät.

¹¹ Xchehñhidaamb miich hajxy jaduhñ nej miich tsajjooty jaduhñ mga'a cuhnébät.

¹² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy miänaambä: “Cabä Dios mjøjcapxø'øwät, ja'a mWiindsønñhajpiä.”

¹³ Coo ja'a møjcu'ugong miädia'agy hänajty quia'a jøjtägø'øwáañäxä, mänit ñähgueecnä.

¹⁴ Mänitä Jesús yhädaactägajch Galileanaaxooty. Diosmäjaa hänajty miøød. Mänitä mädia'agy wiädijty ja'a Jesúsøxpä wiinduhmyhagajpt.

¹⁵ Cajpt-cajpt ja'a Jesús hänajty wiädity yajñähixøøbiä tsajtøgooty. Mänitä Jesús quiumaayyä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä.

¹⁶ Mänitä Jesús miehch Nazaret maa hänajty tøø miuutsc-hatiän. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Jaduhñ hänajty ñä'ägä cuhdujthaty ja'a poo'xxiøøjooty. Mänit ñämaayyä coo ja'a Diosmädia'agy quiápxät. Coo tiänaayyø'cy majiäya'awyiinduum, ¹⁷ mänitä libro miooyyä, ja'a Isaías hänajty jegyhajty tøø jiäayäbä, ja'a Diosquexypä. Mänitä libro quiejtøøyy. Mänit tiägøøyy capxpä:

¹⁸ Ja'a Dioshespíritøch nmøød.

Je'ečh tøø xpiäda'agy coočhä häyoobäya'ayhajxy
nhawáañät coo hajxy yaghoyø'øwa'añii.

Jadúhnhøch tøø xwyiinguexy coočhä jäya'ayhajxy
nhawáañät nebiä piojpä quiädieey hajxy
ñähwa'ads quiuhwá'adsät,

nebiä Diosmädia'agy hajxy pedyii quiudiúnät.

¹⁹ Tøø jaduñh yhabaady coo ja'a Dios ja'a mayhajt
jaduñh tiuna'añ møj may.

²⁰ Mänitä Jesús ja'a libro yhabädiñä. Mänitä
tsajtøjyohbiä jaduñh miooyä. Mänitä Jesús
yhäñaaguiädaacy. Wyl'i wyiinhee'ppejpy ja'a cu'ug
ja'a Jesús hajxy hänajty. ²¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø ja'a Diosmädia'agy tiøjiaty nébiøch tøø
ngapxiän.

²² Mänitä cu'ughajxy yagjuøøyy coo ja'a Jesús
hänajty hoy tøø quiapxy. Hoy ja'a Jesús hajxy
hänajty ñänømy:

—Maa yø'ø capxy yø'ø mädia'aguiäda'a tøø
yhuug habøjpä. Haa ca'a, ja'a José yhuung
yø'øduñh, cabä —nøm hajxy hänajty miäna'añ.

²³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Jadúhnhøch mijtsäda'a xñäma'awa'añ: “Huuc
yajcähxø'øg ja'a hijxtahnd yaa maa ja'a mhamd-
soo cajptän nej miich jim tøø mhuuc yajcähxø'pän
jim Capernaum.”

²⁴ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Pero høøch jaduñh mänaamb, ja'a
Diosquexypähajxy, cabä miädia'agyhajxy
miäbøgáañäxä maa yhamdsoo cajpthajxiän.
Tehm tiøyhajt jaduñh. ²⁵⁻²⁶ Coo ja'a Elías hänajty
jegyhajty wiädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä
yaa Israelpä-naaxooty, tægøøgiomøjtä cupc

caj ñä'ägädä tuuuy. Chaadsä yuuxøø jiaanch tehñ jiajtä. Mänitä Dios ja'a Elías quiejxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sarepta, jim Sidón mäwiingon. Jimä Elías ja'a yaamgto'oxy hoy tu'ug piuhbety. Pero ja'a yaamgto'oxyhajxy yaabä, cab hajxy yajnäguejxä, hoy hajxy hänajty jia nämayyä. ²⁷ Jaanä jaduñduhmbä, jii haxøøgpa'ammøødpähajxy hänajty nämay yaa Israelpä-naaxooty mänaa ja'a Eliseo hänajty yaa wiäditiän Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Pero cabä pia'amhajxy jaduñ yajnajx yajmáayyaxä. Jagooyyä Naamán pia'am nidiuhñ ñajxy miaayy, y jäguem hänajty chäna'ay jim Sirianaaxooty, ca'a yaajä.

²⁸ Coö ja'a jäya'ayhajxy jaduñ miädooyy nebiä Jesús miänaañän, ja'a hajxy hänajty jii by tsajtøgootypä, cøjx hajxy jiootma'ady. ²⁹ Mänitä Jesús hajxy ñädänaayyø'cy. Mänitä Jesús hajxy jim yajnøcxy tunghduum jim cajtpa'a. Jimä Jesús hajxy hänajty quiuhjuipnaxa'añ. ³⁰ Pero cabä Jesús hajxy nej ñä'ä tuuñ. Jaduhyyä je'e yajyohñajxy majiäya'ayhagujc. Mänit jim wyiimbijnä.

³¹ Mänitä Jesús ñøcxy Capernaum, jim Galileanaaxooty. Coö ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajnähixøøbiä tsajtøgooty. ³² Jaduhñä Jesús hänajty yajnähixø'øyy nebiä capxta'agypiän, paadiä cu'ughajxy hänajty yagjuø'øyy.

³³ Jiibiä jäya'ay hänajty tu'ug ja'a møjcu'uba'ammøødpä. Mänit møc yaaxy:

³⁴ —Ween højts nhity. Tii jaduñ mhøxtaaby

maa hõjtsän. Nej, xyajcuhdägoyyaamb hõjtsä. Nhíxyhøch miich. Jesús mxøhaty. Nazaret mdsooñ. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo miichä Dios xyHuung-haty.

³⁵ Mänitä Jesús ja'a mõjcu'u yhojy:

—Hamónñ, jua'ads jim maa yø'ø craajän.

Mänitä mähdiøjc quiädaayy naaxwiin maa ja'a jäya'ay wyiinduuhajxiän. Mänitä mõjcu'u piädsøømy. Cabä mähdiøjc nej jiajnä. ³⁶ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä chähgøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Høxtahm̄ds jaduhñ quiapxy miädia'agy. Cuhdujtmøødäda'a yø'øduhñ maa ja'a mõjcu'uhajxiän. Jaanč pädsøømb hajxy jaduhñ coo hajxy ñäma'ayii coo hajxy piädsøm̄ät.

³⁷ Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädijpä ja'a Jesúscøxpä jim wiinduhmyhagajpt.

³⁸ Mänitä Jesús piädsøømy tsajtøgooty. Mänit ñøcxy maa ja'a Simón tiøjc-hajxiän. Jiibiä Simón miø'ødhoc hänajty pia'amgo'na'ay tomiøød. Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a toy ween ya-jtõjtsäxä. ³⁹ Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay wyiin-guwoodsøøyy. Mänit miänaañ coo ja'a toy ween ñähwa'ačhi. Mänitiä ja'a toy jiaanč tøjtsnä. Mänitä pa'amjäya'ay piädø'cy. Mänit tiägøøyy may-hajt-tuumbä maa ja'a Jesúshajxiän.

⁴⁰ Coo chuujøøyy, mänitä pa'amjäya'ayhajxy may wiomejtsä maa ja'a Jesúsän. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hänajty miøødä. Mänitä Jesús nägøxiä quiø'ønähgajpy tu'ugjaty-tu'ugjaty. Jaduhñä pia'amhajxy ñähwaats quiuhwaatsä. ⁴¹ Nämay

hajxy hänajty miøjcu'uba'ammøødä. Coø ja'a møjcu'uhajxy piädsøømy, mänit hajxy yhayaaxy:

—Dios miich xyHuunghajp.

Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy. Cab hajxy ñä'ägä yajcapxä. Hix, ñajuøøby hajxy hänajty coø ja'a Jesús jie'ejä ja'a Cristo, ja'a Dios tøø quiexiäbä.

⁴² Coø jiojøøyy, mänitä Jesús ñøcxy cajtpa'a hanidiuhmduum. Jimä cu'ug ja'a Jesús hajxy hänajty yhøxta'ay. Coø hajxy piaaty, mänit hajxy jia yajmähmø'øwaañ. ⁴³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Páadyhøch ja'a Dios yaa tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin coøch wiinduhmyhagajpt nwädítät, coøch nyajwiingapxø'øwät coø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øgaannä. Paady, cábøch yaa nmähmø'øwaañ.

⁴⁴ Jaduhnä Jesús hänajty wiädity yajnähiøøbiä jim Galileanaaxooty. Wiinduhmychajtøjc hänajty wiädity.

5

¹ Mänitä Jesús hänajty jim tiäna'ay Genesaretmejypia'a. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch Diosmädia'agymiädoobä. Nø'øchpän ja'a jäya'ayhajxy hänajty tiäna'ay maa ja'a Jesúsän. Cabä hawa'adspä hänajty maa. ² Mänitä Jesús barco yhjxy metsc jim mejypia'a. Yajwa'adsä barco hänajty. Jimä cubarchohajxy hänajty quihjuijptsabiujy mäwiingón. ³ Mänitä Jesús ja'a barco tu'ug yajpejty ja'a Simón jie'e. Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy coø barco weenä yajmäwiingónät wiinduum. Jimä Simón ja'a Zebedeo yhuunghajxy hänajty miøødä nämetscä. Jacobo hänajty tu'ug xiøhaty. Tu'ug hänajty xiøhajpä

Juan. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy barcojooty. Mänitä cu'ughajxy tiägøøyyä yajwiingapxøøyyäbä. ⁴ Coo ja'a Jesús jaduñ quiapxpädøøyy, mänitä Simón ñämaayyä:

—Yajmøjyo'oy ja'a mbarco ja ween comduum. Jiibiä mguhjuijptsaay hajxy mbädá'agät.

⁵ Mänitä Simón yhadsooyy:

—Wiindsón, tu'tsuhm højts tøø nja cuhjuipy. Cab højts tii tøø nnä'ägädä mach. Pero cooçh miich jaduñ tøø xñäma'ay, nõcxyhøch nhuuc jaac juipy.

⁶ Coo hajxy jaduñ jiaanç cudiuñ, mänitä hacx hajxy may miajch, høxtä tsøømgøø'tsä ja'a cuhjuijptsaay jaduñ. ⁷ Mänitä miägu'ughajpä hajxy miøjyeemy, ja'a hajxy hñajty wiingbarcojootypä, coo hajxy min piuhbodyii. Mänitä barco hajxy metsc yaghujch. Ja weenjaty hajxy quia'a mäguiinä. ⁸⁻¹⁰ Mänit hajxy yagjuøøyy coo hacx hajxy may miajch. Mänit hajxy ñajuøøyy coo ja'a Jesús ja'a hijxtahnd jaduñ yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñä. Mänitä Simón Pedro ja'a Jesús wyiinijcädaacy. Mänit miänaañ:

—Wiindsón, cábøch miich hawiinmats xmiøødhídät. Cábøch hoguiuhdujt nmøødä.

Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Ca'a mdsähgø'øy. Wiingtuung mbanøcxáañpä. Myajwiingapxø'øwaambiä cu'ug ja'a Diosmädia'agy.

¹¹ Mänitä barco hajxy yajmøjyohbiejty mejypia'a. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy. Ñähgueecy hajxy jaduñ cøxiä.

12 Mänitä Jesús wiingcajpt miejch. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug haxøøgpu'udsmøød. Coö ja'a Jesús yhijsä, mänit wyiinjiçädaacä. Mänit ñämaayyã:

—Wiindsøñ, miich nnämaaby, høøch nbu'uds ya-jtsóocäc.

13 Mänitä Jesús ja'a mähdiojç ñähdoöñ. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø jaduhñ mdso'ogy.

Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mäniä ja'a mähdiojç choocy. 14 Mänitä Jesús miänaañ:

—Caj pøñ mhawáañät coö tøø mdso'ogy. Nøcx tu'uda'aquiä maa ja'a teediän. Jimä xädø'øñ mguyoxó'øwät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Paadiä xädø'øñ mguyoxó'øwät, jaduhñä hijxtahnd myajcähxó'øgät coö tøø mdso'ogy.

15 Mänitä mädia'agy hajxy yajwädipty jäguembaady cooc ja'a Jesús ja'a hijxtahnd tøø yajcähxó'øgy. Mänitä jäya'ayhajxy maas may jiaac hamugøøyy maa ja'a Jesúsän. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidáañäp. Møødä pia'amhajxy hänajty yajnaxáañäxä. 16 Coö ja'a jäya'ayhajxy hänajty wyl'i yhamugø'øy maa ja'a Jesúsän, paadiä Jesús hanidiuhmduum ñøcxy Diospa'yaaxpä.

17 Wiinghoocä Jesús ja'a cu'ug hänajty yajwiingapxø'øy. Jaanç tehñ yhujs ja'a tøjç hänajty. Jiibiä fariseoshajxy hänajty yhäñ'ay møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty choöñ Galileanaaxooty møødä Judeanaaxooty møødä Jerusalén. Miøødä Jesús ja'a Diosmäjaa hänajty nebiä pa'am jaduhñ yajnaxät. 18 Mänitä

cø'ømucypiä tecymiucypiä tu'ug quiøømiejtsä tsaajiooty. Jiiby hajxy jia yajtøjtägø'øwaañ maa ja'a Jesús hānajt̃ miādia'aguiān. ¹⁹ Pero jaančh teh̃m̃ yhujs̃ ja'a tægø'øwøødiaact hānajt̃. Mānit hajxy ñiñāmaayyā coo hajxy jim̃ yaghawa'adsa'añ tøjnāhgøxp. Mānit pa'amjäya'ay hajxy quiuhdøøñajxy tøjcuhduum maa ja'a Jesús hānajt̃ pia'tāna'ayān. ²⁰ Coo ja'a Jesús ñajuøøyy coo ja'a miādia'agy hānajt̃ miäbøgāaṅāxā, mānitä cø'ømucypiä tecymiucypiä ñāmaayyā:

—Mägu'ughajpä, miičh nnāmaaby coo ja'a mbojpä mgädieey tøø xñāhwa'ačh tøø xquiuhwa'ačh.

²¹ Mānitä fariseoshajxy quiopcooty tiägøøyy mädiaactaACPä møødä ley-yajnāhixøøbiä: “Tii yø'ø craa jaduh̃ñ coo miāna'añ. Capxtägooby yø'øduh̃ñ. Jagooyyā Dios ja'a cuhdujt̃ jaduh̃ñ miøødä coo ja'a pojpä cädieey mié'e'xät.”

²² Mānitä Jesús ñajuøøyy nebiaty hajxy hānajt̃ miādiaacta'agy quiopcooty. Mānit miānaaṅ:

—Tii hajxy jaduh̃ñ coo mmädiaacta'agy mgopcooty. ²³ Nej, maas páquiøch yø'ø mähdiøjc nnāmá'awädä: “Tøøch miičh mbojpä mgädieey nmāmee'xy”, tögä maas páquiøch jaduh̃ñ nnāmá'awädä “Tānaayyø'øg, yo'oyø'øg.”

²⁴ Mhuug híxäp hajxy nébiøch hädaa mähdiøjc nyajmøcpøga'añ. Jaduh̃ñ hajxy mnajuø'øwät coočhā cuhdujt̃ jaduh̃ñ nmøødä hädaa yaabä naaxwiin coočhā pojpä cädieey jaduh̃ñ nmé'e'xät, høøch ja'a Diosqueṅypä.

Mānitä mähdiøjc ñāmaayyā:

—Tānaayyø'øg; widsø'øg yø'ø mdsaa; nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

25 Mänitiä ja'a mähdiojc jaduhñ tiänaayyø'cy maa ja'a wyiinduumhajxiän. Mänitä tsaay wyidsø'cy maa hänajty tøø quio'na'ayän. Mänit ñøcxnä maa ja'a tiøjcän. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp miooyy.

26 Mänit hajxy nägøxiä jiaançh tehñ yagjuøøyy. Jaançh tehñ chähgøøyy hajxy jaduhñ. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp hajxy miooyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøødsä hoy-yagjuøøñäbä hajxy nhíxäm jädä'a.

27 Mänitä Jesús wyiimbijnä. Mänitä jäya'ay tu'ug yhijxy, ja'a Levíhajpä. Jimä Leví hänajty yhäña'ay maa hajxy hänajty yajñähjuudiu'udiän. Je'e ja'a Leví hänajty tiuunghajpy. Mänitä Jesús ja'a Leví ñämaayy:

—Høøch pamíñäc.

28 Mänitä Leví tiänaayyø'cy, pianøcxy ja'a Jesús. Cøjx jaduhñ ñähgue'egy mäduhñtiä hänajty miøødä.

29 Mänitä Leví ja'a xøø yagjajtä maa ja'a tiøjcän ja'a Jesúsøxpä. Jiibiä yajñähjuudiutpähajxy hänajty nämay miägaabiä møødä wiinghäna'c-hajxy. 30 Jiibiä fariseoshajxy hänajty miägaabiä møødä ley-yajñähixøøbiähajxy. Mänitä Jesús jiamiøødhajxy ñämaayyä ja'a fariseoshajxy:

—Tii yø'ø yajñähjuudiutpä hajxy coo mmøødcay coo mmøødhu'ugy. Haa ca'a, jue'e yø'ø hajxy, pojpäya'ay cädiejiäya'ayhajxy jaduhñ.

31 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøñ møc, cab hajxy yajtsooyø'øy. Pøñ pa'ammøød, je'eds hajxy yajtsooyøøby. 32 Jaduhñ mäwíñäts høøch ja'a pojpäya'ay cädiejiäya'ay nyajñähwa'açh nyajcuhwa'açh. Pero mijts jaduhñ

mánaamb cooc tyijy pojpä cädieey hajxy mga'a mөөдä. Páadyhöch mijts waamb nga'a näma'ay.

³³ Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Ja'a Juan jiamiөөdhajxy, naxy hajxy yhity hayuu; naxiä Dios hajxy pia'ya'axy. Jaduhnä fariseos jiamiөөdhajxy naxy quiudiuumbä. Pero miich mjamiөөdhajxy, nä'ä caaby nä'ä huucp hajxy je'e. Cab hajxy yhity hayuu. Cab jaduhn yhooyä.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a pөc hu'ug maa jiadyii, cabä woybä wichpähajxy hayuu wyiimbity. Jaduhn mäwínäts hööch nebiä jamiөөдän ja'a pөgaambä. Páadyhöch njamiөөdhajxy hayuu quia'a hity. ³⁵ Habaadaañnap jaduhn coöch yaa ndsoonaañnä. Mänitөch njamiөөdhajxy yhida'añ hayuu mäbөcypä.

³⁶ Mänitä Jesús jadähooc wyiingapxөөguiumbä:

—Cabä tuwit pөñ yhagөyө'өy jemьwyithaam. Cөөdsäp ja'a jemьwyit jaduhn; cab jaduhn ñibiaada'añii mөөдä tuwit. ³⁷ Jaanä jaduһnduhmbä, cabä jemьvyino pөñ quiudemө'өy ja'a tuwajhacxujiooty. Cөөdsäp ja'a tuwajhacxuy jaduһn; höxyögäp ja'a vino jaduһn. Haagä tägöyyäp ja'a tuwajhacxuy jaduһn mөөдä vino. ³⁸ Pero jiibiä jemьvyino hajxy quiudemө'өy ja'a jemьwiajhacxujiooty. Cab jaduһn tii mia'ady, ni ja'a jemьvyino, ni ja'a jemьwiajhacxuy. ³⁹ Cabä jemьvyino pөñ hoyhuucnä jiäwө'өy coo ja'a vino hänajty төө yhu'ugy ja'a tehм jiecypä. “Maas hoyhuucnä ja'a jecьvyino” —nөmä jäya'ayhajxy miäna'añ.

6

¹ Mänitxøø ja'a Jesúshajxy hánajty wiädity trigoni'ibyquiujc. Poo'xxiøøjooty hánajty je'e. Mänitä jiamiøød ja'a trigo hajxy tiøjy. Mänit hajxy ñähxajtstuuty. Mänit hajxy jiøø'xy. ² Mänitä fariseoshajxy näje'e miänaañ:

—Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo hajxy jaduñ mdúnät ja'a poo'xxiøøjooty.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxiä nebiä David tiuñ coo hánajty yäho'ogyii møødä jiamiøødhajxy. ⁴ Mänit hajxy jiiby tiägøøyy tsajtøgooty. Mänitä tsajcaagy hajxy quiaaay ja'a teedyhajxy hánajty tøø quiuyoxó'øyäbä. Cabä David ja'a cuhdujt hajxy hánajty miøødä coo hajxy jaduñ quiáyät. Jagooyyä teedy ja'a cuhdujt hajxy hánajty miøødä coo hajxy quiáyät. ⁵ Høøch ja'a Diosquexypä, jadúhñhøch høøchpä, nmøødhøch ja'a cuhdujt jaduñbä høxtä maa ja'a poo'xxiøøbaadiän —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Jatu'ugpä poo'xxiøøjootypä ja'a Jesús tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä. Jiibiä mähdiojc hánajty tu'ug hadu'ugcøødøøds ja'a yhahooyhaampiä. ⁷ Jiibiä fariseoshajxy hánajty tiäna'ay møødä ley-yajñähixøøbiähajxy. Jiibiä Jesús hajxy hánajty wyi'i yheebý. Yhijxmajchp ja'a Jesús hajxy hánajty pø yajnaxaambiä pa'am ja'a poo'xxiøøjooty. Yhøxtaabiä fariseos ja'a wiinmahñdy hajxy hánajty nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät coo ja'a pa'amjäya'ay hánajty yajmøcpøgyii ja'a poo'xxiøøjooty. ⁸ Ja'a Jesús, ñajuøøby hánajty

je'e nebiä fariseoshajxy hänajty tiajy miay. Mänitä Jesús ja'a mähdiojc ñämaayy ja'a hadu'ugcø'ødø'ødspä:

—Tänaayyø'øg, min huuc täna'aw cujc.

Mänit jiaančh tänaayyø'cy. ⁹ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a fariseoshajxy:

—Mijts nmäyajtøøby, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt jaduñ coo hajxy hoy ndúuñämät ja'a poo'xxiøøjootiä, tøgä yejpiä cuhdujt coo hajxy haxøøg ndúuñämät ja'a poo'xxiøøjootiä. Jaanä jaduñduhmbä, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt coo ja'a jäya'ay hajxy nyajñähwáatsämät ja'a poo'xxiøøjootiä, tøgä yejpiä cuhdujt coo jäya'ay hajxy nyajcuhdägöoyyämät ja'a poo'xxiøøjootiä.

¹⁰ Mänitä Jesús ja'a jäya'ay wyiinhee'ppejty nägøxiä. Mänitä Jesús ja'a mähdiojc ñämaayy:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänitä quiø'ø jiaančh xajtøøyy. Mänitä quiø'ø hoy jiajnä. ¹¹ Mänitä fariseoshajxy jiootma'ty hoy-hoy. Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy tiuna'añ.

¹² Cujaboomgumaaxc ja'a Jesús ñøcxy tunguhduum. Tu'tsuhmä Tieedy pia'yaaxy.

¹³ Coo jioøøyy, mänitä jiamioødhajxy miøjyaaxy. Mänitä nämajmetspähajxy wyiimbiiwä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. ¹⁴ Jaduhñdsä nämajmetspähajxy hänajty xiøhaty: Simón, ja'a

Jesús hänajty tøø yajxøbétiäbä Pedro, møødä piuhya'ay Andrés, møødä Jacobo, møødä Juan, møødä Felipe, møødä Bartolomé, ¹⁵ møødä Mateo, møødä Tomás, møødä Jacobo, ja'a Alfeo yhuung, møødä Simón ja'a celote, ¹⁶ møødä Judas, ja'a

Jacobo yhuung, møødä Judas Iscariote; je'e ja'a Jesús hänajty yajcø'ødägø'øwaamb ho'cøøc maa ja'a fariseoshajxiän.

17 Mänitä Jesúshajxy miänajnä tunguhduum. Mänit hajxy hoy ñaaxoguiädaacnä. Jimä Jesús jiamiøødhajxy hänajty nämay. Jimä jäya'ayhajxy hänajty may tøø miech. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidáanäp. Yajnaxáanäxäp ja'a pia'amhajxy hänajty. Jäguembaady hajxy hänajty tøø choon Judeanaaxooty, møødä Jerusalén, møødä mejypia'a jim Tiro møød jim Sidón. 18 Ja'a jäya'ayhajxy hänajty møjcu'uba'ammøødpä, yajnájxäxä ja'a pia'amhajxy je'ebä. 19 Nägøxiä ja'a Jesús hajxy hänajty ñähdona'añ. Mänitä pia'amhajxy yajnájxäxä ja'a Jesús miäjaahaam.

20 Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty ja'a jiamiøødhajxy. Mänit miänaañ:

—Jootcujc mijts mhity, mijts häyoobädøjc. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy jim mnøcxa'añ maa ja'a Diosän.

21 'Jootcujc mijts mhity, mijts yajmaajiajpä. Paady hajxy jootcujc mhity coo ja'a Dios hajxy cøxiä wiinä xmio'owa'añ.

'Jootcujc mijts mhity, mijts jøøbiä xuu'tspä. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy mxi'ig mx-oonä'aga'añ.

22 'Jootcujc mijts mhity, hoy mijts jäya'ay xjia mähanhaty ja'a høøchcøxpä, hoy mijts jäya'ay xquia'a ja tsocy xquia'a ja mee'xy, hoy mijts xjia nänømy, hoy mijts xjia pexy. 23 Mxi'ig mx-oonä'agäp hajxy jaduhñ. Mbaadaambiä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim tsajpootyp. Jaduhñ hajxy

jiajpä yhabejpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy tøø yajwá'xiäbä.

²⁴ 'Pero mijts mäyøøjäya'ayhajxy, ja'a tsaachpä hajxy mbaadaamby. Cab hajxy mxoonnda'agaannä neby hajxy hijty mxoonnda'aguiän.

²⁵ 'Hoy mijts tii hamaay mga'a ja juø'øy, myaj-maajiadaamby hajxy jaduñ.

'Hoy mijts mja xi'igy mja xoonnda'agy, pero mnä'ägädä jø'øw mnä'ägädä xuudsaamb hajxy.

²⁶ 'Tsipcøxpä tsaachpä hajxy mbaada'añ, hoyyä cu'ug hajxy xjia cumay. Jaduñä jäya'ayhajxy hijty yajcumay ja'a hajxy hijty jegyhajty nä'ä wädijpä høñdaacpä. Nä'ä mänaamb hajxy hijty jaduñ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy ya-jwa'xy.

²⁷ 'Huuc mädown hajxy, mdsógäp hajxy pøn jaduñ xmiädsiphajp hädaa yaabä naaxwiin; mmé'e'xäp hajxy pøn jaduñ xmiähanhajp.

²⁸ Mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo ja'a Dios ween mio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt pønjaty mijts jaduñ xyhäyoowhijxp, pønjaty mijts jaduñ haxøøg xñänøømb.

²⁹ Coo pøn xyhatejxø'øgät tu'nax, mmøjcóogumbäp jadu'nax; ween jaduñ jadu'nax xjiaac tehñ yhatejxø'øgy. Coo pøn mjocxwit xpiøjcät, mänitä mgamiixy mjaac tehñ mió'owät.

³⁰ Coo pøn tii jaduñ xmiäyujwá'anät, mmó'owäp jaduñ. Y coo pøn tii xpiøjcät, cab je'e mmäyujwaanädägájtñät.

³¹ Jaduñds mijts wiinghäna'c mnäxúudsät nej mijts hānajty myajnäxuudsa'añän.

³² 'Coo ja'a mmägu'ughajpähajtiä hajxy mmøødnijootpaadøøjät, cab hajxy tii mbáadät;

jaduh_ndsä pojpäya'ay cädieejjäya'ayhajxy
 ñiçhójcäbä. ³³ Coö hajxy jagooyyä
 mmøødniñäxuudsøjät pøn_njaty jaduh_n xñäxuu'tsp,
 cab hajxy tii mbáadät; jaduh_ndsä pojpäya'ay
 cädieejjäya'ayhajxy ñiñäxúu'tsäbä. ³⁴ Coö jagooyyä
 xädø'øñ hajxy myaghanúu'xät pøn_n jaduh_n
 mnajuøøby xmioodiägatsaamb pedyii, cab hajxy
 tii mbáadät; jaduh_ndsä pojpäya'ay cädieejjäya'ay
 xädø'øñ hajxy yajnimiähanúu'xäbä. Ñajuøøby
 hajxy jaduh_n coö hajxy pedyii mioodiägatsa'añii.
³⁵ Mdsógäp hajxy pøn_n jaduh_n xmiädsiphajp.
 Mnäxúudsäp hajxy jaduh_n. Coö pøn_n xädø'øñ
 xmiäyujwá'anät, mnä'ä mó'owäp jaduh_n. Mänitä
 hoyhajt ja'a weenhajt hajxy mbáadät may. Mänitä
 Dios hajxy xyhuunghädät jim_n tsajpootyp. Hi_x,
 Dios, ñäxuu'chp ja'a jäya'ayhajxy høxtä ja'a
 jäya'ayhajxy ja'a Dioscujú'uyäp hajxy quia'a
 yejpiä, møød ja'a hojiot hajxy ca'a møødpä.
³⁶ Mmøødhädäp ja'a hojiot hajxy jaduh_n nebiä
 nDeedy hojiot miøødhájtäm.

³⁷ 'Cabä wiinghäna'c hajxy mnähójtät
 coö ja'a Dios hajxy xyajcumädówät. Pero
 mmämée'xäp hajxy jaduh_n; mänitä Dios
 hajxy jaduh_n xmiämée'xpät. ³⁸ Mäduhñtiä
 wiinghäna'c hajxy mmo'oy, nä'ä tägø'øbä
 hajxy mbaattägatsa'añ. ³⁹ Jaduh_nhøch mijts
 nyajmäbáadät nebiä wiindspän. Coö ja'a
 wiindspähajxy ñiwyitswädityii, tsipcøxp hajxy
 jiu_nca'ay. Paady mijts jaduh_n mga'a wädítät nebiä
 wiindspän. ⁴⁰ Cabä capxtaACPäna'c-hajxy jiaty jaty
 nebiä wyiindsøn_nhajxy jiatian. Coö hajxy nägø'ø
 nädecypiä quiapxtá'agät, mänit hajxy jaduh_n

ñajtspaadó'owät.

⁴¹⁻⁴² 'Coo ja'a mmägu'ughajpä weeñtiä quiädiéeyät, y coo miich hänajty maas hanaxiä tøø mgädieey, cabä mmägu'ughajpä hawiinmats waamb mnä'ägädä nämá'awät. Coo miich hänajty tøø mnähwa'ačh, mänitä mmägu'ughajpä hawiinmats mwiingapx mjøjcapxó'owät.

⁴³ 'Mädyii quepychaa pa'ag nä'ägädä tømbejp, ni mänaa ja'a tiøøm quia'a xunä. Jaanä jaduñduhmbä, mädyii quepychaa xun nä'ägädä tømbejp, ni mänaa ja'a tiøøm quia'a pa'agø'øy. Tøyhajt jaduñ. ⁴⁴ Mnajuøøby hajxy jaduñ mädyii quepychaa hoy tømhajp. Ja'a hapy, cab jaduñ tiøømhaty nebiä piidsän. Y ja'a wädsats, cab jaduñ tiøømhaty nebiä tsaatypän. ⁴⁵ Jaduñ mäwínädsä hojiäya'ay ja'a howyiinmahñdy miøødä. Hoy jaduñ wiädity. Pero ja'a ca'awiindøjiäya'ayhajxy, cabä howyiinmahñdy hajxy miøødä. Haxøøgwiinmahñdy hajxy miäwädiypy. Haxøøg hajxy jaduñ ñä'ägädä capxy ñä'ägädä mädia'agy.

⁴⁶ 'Wiindsóñhöch mijts xwyi'i ñäma'ay; pero cab hajxy jaduñ mgudiuna'añ nébiøch mijts nja hane'emiän. ⁴⁷ Póñhöch nmädia'agy xmiädóowäp, póñhöch nmädia'agy xmiäböjcäp, jaduñ mäwínäts je'e ⁴⁸ nebiä jäya'ay tiøjcojjiän. Cøøc jaduñ tiajøøyy. Tsaawiing jaduñ miuu'tsø'cy. Coo ja'a nøøgomdägoy quiädaacy, coo ja'a tøjc jaduñ ñøønähgoombejty, cab jaduñ piädø'cy, je'eguiøxpä coo hänajty cøøc miuu'tsø'øguiä. ⁴⁹ Pero póñhöch nmädia'agy jaduñ xquia'a mäböjcäp, jaduñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay

tiøjc cøøc quia'a muu'tsø'quiän. Coø ja'a tøjc ñøønähgoombejty, päðø'c jaduñ; cøjx jaduñ quiäday.

7

¹ Coø ja'a Jesús miädiaacpäðøøyy, mänit quia-jptägøøyy Capernaum. ² Jimä soldadowiindsón hänajty tu'ug. Roma hänajty chooñ. Tøø ja'a mioonsä hänajty tu'ug pia'ambety. Jaduñ hänajty jiäwø'øy nebiä yhamdsoo puhya'ayän. Nä'ägädä ho'ogáannäp hänajty je'e. ³ Coø ja'a soldadowiindsón miäðoyhajty coø ja'a Jesús ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøcy, mänitä majtøjc näje'e quiejxy maa ja'a Jesúsän. Judíos hajxy je'e. ⁴ Mänitä Jesús hajxy hoy miänuu'xta'agy coø ja'a pa'amjäya'ay ween nøcxy yajmøcpøcy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Ja'a soldadowiindsón, hojiäya'ay je'e. Hahixøøby jaduñ coø mbuhbédät. ⁵ Xchójcäm hajxy jaduñ. Tøø højts ndsajtøjc xyajcójäm.

⁶⁻⁷ Mänitä Jesús ja'a majtøjc miøødtu'ubøjcy. Ja ween hajxy hänajty quia'a coody maa ja'a soldadowiindsón tiøjcän, mänitä soldadowiindsón ja'a Jesús capxy yajnäguejxy:

—Wiindsón, jaduhyä mmäná'anät coöch nmoonsä miøcpøgät. Cábøch cuhdujt nmøødá nej miich cuhdujt mmøøðän; paady jaduñ caj yhawiinmatsä coø mdägó'øwät maaçh ndøgootiän. Páadyhöch miich hamdsoo tøø nga'a mägapxy. ⁸ Hix, hané'emyhöch nhity; y coöch nsoldado howiaambä nhané'emät møødhøch nmoonsä, xquiudiúunäbøch nmädia'agy hajxy —nømä soldadowiindsón ja'a Jesús quiapxyñäguejxy.

⁹ Jaančh tehṃ yagjuøøyy ja'a Jesús jaduhṃ coo jaduhṃ ñämaayyä. Mänitä cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Cábøch nmägunaaxhajxy jaduhṃ miäbøcy nej yø'ø craa miäbøquiän, y jäguem chooñ.

¹⁰ Ja'a majtøjc hänajty tøø quiexyíjábä maa ja'a Jesúsän, mänit hajxy wyiimbijnä. Coo hajxy miejstägajch maa ja'a soldadowiindsøn tiøjcän, tøø ja'a soldadowiindsøn mioonsä hänajty miøcpøjnä.

¹¹ Mänitä Jesús hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Naín møødä miägu'ughajpähajxy. Nämayyä jäya'ayhajxy hänajty pianøcxy. ¹² Jim hajxy hänajty miäwiingoñ cajtpa'a, mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy hoy jiøjcubaadø'øy. Cabäsantä hänajty nøcxy ñäaxtägø'øy. Tu'ughuung hänajty je'e. Yaamgto'oxy ja'a tiaj je'ebä. Majiäya'ay hänajty panøcxp. ¹³ Coo ja'a Jesús ja'a yaamgto'oxy yhijxy, mänit ñäxuu'ch. Mänit ñämaayy:

—Ca'a mjø'øy ca'a mxuučh.

¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy yhuuc yaghahíxät. Mänitä cøøbiädøjc-hajxy tiänaaxiøjpy. Mänitä Jesús ja'a ho'ogyjiäya'aguiajä hoy ñähdoñ. Mänitä ho'ogyjiäya'ay ñämaayy:

—Jexy, pädø'øg.

¹⁵ Mänitä craa yhäñaayyø'cy. Mänit quiapxø'cy. Mänitä tiaj miødhajnä. ¹⁶ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaančh tehṃ yagjuøøyy. Mänitä Dios hajxy ñämaayy:

—Dioscujú'uyäp.

Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Diosquexy yø'ø craa. Møj jaančh yø'øduhṃ. Paadiä Dios tøø quiexy, piuhbedaamby ja'a

quiu'ug jaduñ, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹⁷ Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädiipä jim Judeanaaxooty coo ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay tøø yagjuypiøcy. Wiinduhmyhagajpt ja'a mädia'agy jaduñ wiädipty.

¹⁸ Ja'a Juan, tøø je'e hänajty chumyii. Coo ja'a miägu'ughajpähajxy miädoyhajty nebiatiä Jesús hänajty tiuñ, mänitä Juan hoy yhawáañäxä. ¹⁹⁻²⁰ Mänitä Juan ja'a miägu'ughajpä metsc miøjyaaxy. Mänit hajxy quiejxä maa ja'a Jesúsän. Coo hajxy jim miejch, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Juan mäyajnäbejpä højts tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtówät pøn miich. Nej, miich ja'a Dios hijty jaduñ xquiexaambä, tøgä wiinghänäc je'ejä.

²¹ Jimä Jesús ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøcy. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hänajty miøødä møødä møjcu'u. Møødä wiindspähajxy hänajty nämay yaghijxø'øgyii. ²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcxä Juan hajxy hawaanä nebiaty hajxy yaa mhixy mmädoy. Hijxø'p ja wiindspähajxy, yo'oyø'p ja'a tecymia'adpähajxy, nähwaatsp ja'a haxøøgpa'ammøødpähajxy, madoowø'p ja'a cuhnatpähajxy, juypiøjp ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy, yajwiingapxøøyyäp ja'a häyoobäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy. ²³ Pønjätyhøch nmädia'agy xmiäböjcäp tehngajnä, jootcuyc hajxy jaduñ ñijiäwø'øyii —nømä Jesús miänaañ.

²⁴ Coo ja'a Juan miägu'ughajpähajxy wyiimbijnä, mänitä Jesús miänaañ:

—Coo hajxy tøø mhoy pactuum, Juan miädia'agy hajxy hānajtj mmädowáanäp, túhmäts. Cabä tsajcapy pojyu'xpä hajxy hoy mhixy. Caj pues, paady hajxy jim tøø mhoy coo ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy hānajtj mmädowaanä. ²⁵ Diosquexy je'e, paady hajxy hoy tøø mmädoowä, hoyyā howyit je'e quia'a ja møødä nebiä mäyøøjäya'ayhajxy miøødän. ²⁶ Tøyhajt jaduñ coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy yajwa'xy. Maas may ja'a Dios ja'a Juan cuhdujt tøø mio'oy quejee ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. ²⁷ Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy jecy nägápäbä, Juan je'e. Jaduñä Dios jecy miānaañ coo ja'a quiuguexy hānajtj jayøjp quiexa'añ coo ja'a cu'ug ween yajwiinxiic yajwiingapxø'oy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät. Høxháamhøch hijty ngäda'aga'añ. Jayøjpä Juan quiejxä; høxháamhøch njaanč cādaacy. ²⁸ Ni pøn jaduñ jäda'ahaty quia'a mäbaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä Juan mäyajnäbejpä ja'a cuhdujt miøødän. Tøyhajt jaduñ. Pero cooçh hānajtj tøø nho'nä, cooçh hānajtj tøø nnøcxtägach maäch nhuuc tsohmän, pønjatj ja'a Diosmädia'agy hānajtj mäßøgaamb ja'a høøchcøxpä, maas may ja'a cuhdujt hajxy hānajtj miøødhada'añ quejee ja'a Juan jäda'ahaty miøødän, hoyyā møjcuhtdujt hajxy hānajtj quia'a ja møødä.

²⁹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy møødä yajnähjuudiutpädøjc-hajxy, mänitä Dios hajxy quiapxpaaty coo yhoyyā, je'eguiøxpä coo hajxy hānajtj tøø yajnäbetyii ja'a Juángäm. ³⁰ Pero ja'a fariseoshajxy møødä ley-yajnähixøøbiähajxy, cab

hajxy hänajty tøø yajnäbetyii ja'a Juángäm. Paadiä Dios hajxy quia'a jøjpøgøøyy. Cabä jioot hajxy hänajty chocy coo hajxy yajnähwa'adsóøjät ja'a Diósäm. ³¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nhuuc yajmäbáadyhøch ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä. ³² Cab hajxy tii yhojiäwø'øwa'añ. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä pigäna'c-hajxy wiinhecpän. Coø hajxy naxy miech häyø'pä tøjpa'c, mänitä miäbigäna'c hajxy ñäma'ay: “Tøø højts nja xu'uxy, pero cab hajxy tøø mhech. Tøø højts hojiøøñä nja høy, pero cab hajxy tøø mjø'øy.” ³³ Hoorä, coo ja'a Juan mäyajnäbejpä miehch, cabä tsajcaagy hänajty quiaya'añ, ni ja'a vino hänajty quia'a hu'uga'añ. Y mijts jaduhñ mänaamb coo quiuhmäñø'øy. ³⁴ Y coøch nbasejtspä, høøch ja'a Diosquexypä, mänítøch ndägøøyy caabiä huucpä. Jaduhñch mijts xñänøømbä coøch nwi'i quiaya'añ, coøch nwi'i yhu'uga'añ, coøchä pojpyä'ay cädiejiäya'ay nmägu'ughaty møødä yajnähjuudiutpädøjc. ³⁵ Pønjaty ja'a Dios jaançh jahmiejtsp, yajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a Dioswiinmahñdy hajxy miøødä.

³⁶ Mänitä fariseo ja'a Jesús tu'ug hoy wioy caabiä. Simón hänajty xiøhaty. Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy caabiä maa ja'a Simón tiøjcän. ³⁷ Mänitä to'oxiøjc tu'ug miehch cuhhiñbä. Haxøøgcuhdujt hänajty miøød. Tøø hänajty miädoyhaty coo ja'a Jesús jiiby tøø miech maa ja'a Simón tiøjcän. Perfume quionmejts alabastrofrascooty. ³⁸ Mänit tiägøøyy jøøbiä. Mänitä Jesús tiecypiuju wyiinnøøhaam. Mänit tiecymieexy quiuhwaayhaam. Mänit tiecychu'xy.

Mänit tiecyñähjahxy perfumehaam. ³⁹ Mänitä Simón tiägøøyy tajpä maabiä: “Coo ja'a Jesús häxøpy quiunajuøhñdiä, tøø häxøpy ñajuø'øy coo yø'ø to'oxiøjc quiuhhiñä.” ⁴⁰ Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Simón, tsøg mädiáacäm.

Mänitä Simón yhadsooyy:

—Wiindsón, tsøc.

⁴¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Jimä jäya'ay hijty tu'ug miänuu'xyhadyii jäya'ay metscä. Tu'jäya'ay hänajty miänuu'xyhaty mägooxmägo'x denarios. Jatu'ug, juxy-chägui'xmajc. ⁴² Cab hajxy hänajty tii miøødä nebiä ñuu'xy hajxy yajñähwá'adsät. Mänit hajxy ñämaayyä: “Weends yhity.” Hoorä, pønäda'a maas mädsógäp.

⁴³ Mänitä Simón yhadsooyy:

—Jue'eda'a, ja'a craa ja'a ñuu'xy maas may hijty miøødpä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Je'e pues.

⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc miøjhee'py. Mänitä Simón ñämaayy:

—Cooch yaa ndägøøyy maa miich mdøgootiän, cábøch miich nøø tøø xmio'oy cooch ndecypiújtät. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthájtäm. Pero yø'ø to'oxiøjc, wyiinnøøháamhøch ndecy tøø xpiujjä, quiuhwaayháamhøch ndecy tøø xmieexä. ⁴⁵ Cáboch miich tøø xchu'xy, pero yø'ø to'oxiøjc, tehngájnoch ndecy xwyi'i chu'xä. ⁴⁶ Cáboch miich ja'a nguhwaay tøø xyhoonä. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthájtäm. Pero yø'ø to'oxiøjc,

perfumeháamhøch ndecy tøø xyhoonä. ⁴⁷ Xjiaanč tehñ chojþøch yø'øduhñ; paadiä piojþä quiädieey yajñähwáatsäxä, hoy hijty may jia møødä. Pero þønä þojþä cädieey hijty ca'a jaty møød, cáþøch jaduñ xjiaty wiingudsähgø'øy.

⁴⁸ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc ñämaayy:

—Tøøch miich ja'a mbojþä mgädieey nyajñähwáatsäm.

⁴⁹ Ja'a hajxy hänajty jiiby pahäñaabiä, mänit hajxy tiägøøyy niñämäayyäbä:

—Maa ja'a cuhdujtäda'a tøø yhuuc paatþä coo ja'a þojþä cädieey yajñähwa'ačh.

⁵⁰ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc ñämägüiumbä:

—Coočh nmädia'agy tøø xmiäþøjcä, páadyhøch ja'a mbojþä mgädieey tøø nyajñähwa'ačh. Nøcxnä jootcujc.

8

¹ Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy wädijþä wiinduhmyhagajþt møødä jiamioødhajxy ja'a nämajmetsþä. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy hänajty wiädity. Jaduhñä Jesús hänajty miäna'añ cooc ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øgaanä. ² Quipxiä to'oxiøjc-hajxy hänajty nämay piawädijþä, ja'a Jesús hänajty tøø yajþa'amnáxiäbä, møød ja'a møjcu'u hajxy hänajty tøø yajñähwa'ačhijäbä. Paadiä Jesús hajxy hänajty piawädity, mioobiä Jesús hajxy hänajty tijaty je'e hänajty miäjyghajpy. María ja'a to'oxiøjc hänajty tu'ug xiøhaty ja'a Magdalatsohmä. Juxtujc ja'a møjcu'u hänajty tøø yajñähwa'ačhii. ³ Jatu'ug hänajty xiøhaty Juana, ja'a Cuza tio'oxiøjc. Ja'a

Cuza hänajty copc-hajp maa ja'a Herodes hänajty yhane'emiän. Møødä Susana hänajty piawädijpä.

⁴ Mänitä Jesús jäya'ay may ñänøcxä. Mayhaga-jpt hajxy hänajty chooñ. Coö hajxy hänajty may tøø yhamugø'øy, mänitä Jesús tiägøøyy yajwiin-gapxøøbiä yajmäbaadyhaam:

⁵ —Mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy niippä. Coö ja'a tøømd tiägøøyy wøjpä, näje'e ja'a tøømd quiahyy tu'haam. Mänitä muuxyhajxy hoy yajpädø'øgy. Mäduhñtiä ja'a muuxyhajxy quia'a yajpädø'cy, je'edsä jäya'ay jiaac yajtehñ. ⁶ Näje'e ja'a tøømd quiahyy tsaanähgøxp. Ja mujx je'eduhñ, pero tøøts. Hix, weeñtiä ja'a naax jim tsaanähgøxp. ⁷ Näje'e ja'a tøømd quiahyy haptiooty. Ja mujx je'eduhñ. Ja yee'c, pero caj ñä'ä tøømbejty. Hix, ja'a hapyty je'e xaam. ⁸ Näje'e ja'a tøømd quiahyy maa ja'a hoñaaxän. May je'e tiøømhajty høxtä mägo'xhaam.

Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Pøn hädaa wiinjuøøby, wéenhøch hädaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

⁹ Mänitä Jesús miäyajtøøwä neby jaduhñ miädia'agytiägø'øy. Ja'a miägu'ughajpähajxy jaduhñ yajtøøw. ¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chojpiä Dios jioot jaduhñ coö mijts mwiinjuøøwät nebiä miäjaa yajcähxø'øga'añ. Pero ja'a häna'c-hajxy jaac yaabä, cabä Diosmädia'agy hajxy tiu'joottsocy. Hoyyä mädia'agy hajxy jia mädooy, pero cab hajxy wyiinjuøøy tii jaduhñ jia mädiaacyy.

¹¹ 'Jaduhñds miädia'agytiägø'øy nébiøch hajxy tøø nyajwiingapxø'øyän. Jaduhñdsä tøømd miäbaady nebiä Diosmädia'aguiän. ¹² Ja'a tøømd

cáhwäbä tu'haam, jaduñ miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jia mädooyän. Coö ja'a möjcu'u miech, mänit hajxy wyiinhøøñii neby hajxy jaduñ quia'a mäbøgät, nebiä piojpä quiädieeyhajxy jaduñ quia'a nähwá'adsät. ¹³ Y ja'a tøømd cáhwäbä tsaanähgøxp, jaduñds je'e miäbaatpä neby hajxy jia mädooyän. Tu'habaquiä hajxy jaduñ xioonda'agy. Pero cab hajxy hamuumdu'joot pianøcxy. Coö hajxy cøxypänejpiä tiuñii, mänit hajxy ñajtshixøøñä. ¹⁴ Y ja'a tøømd cáhwäbä haptiooty, jaduñds je'e miäbaatpä neby hajxy jia mädooyän. Pero cabä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'owa'añ møødä miäyøøhajt. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiuna'añ. ¹⁵ Y ja'a tøømd cáhwäbä hoñaaxooty, jaduñ miäbaady nebiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbøjpän. Jaanç tehñ yhoy hajxy jaduñ quiudiuñ.

¹⁶ 'Coo jäya'ay jøøn hajxy quiuhno'ogø'øy, cøxp hajxy yujcoñ neby hajxy quiudøø'xøøjät, ja'a hajxy tøjtagøøbiä. Cabä pøn jøøn quiuhjupy, ni maabejtpa'c hajxy quia'a päda'agy. ¹⁷ Jaduñ mäwíinäts mijts ja'a nmädiá'agyhøch hajxy xwyi-injuø'owaanä, ja'a tsipjátypøch jaduñ tøø nyajwi-ingapxø'øyäbä.

¹⁸ 'Huuc wiinjuø'øw hajxy hoy. Pønhoch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, njaac yajnähixø'øwáambøch je'e. Pønhoch nmädia'agy tøø xquia'a mäbøjcä, cábøch tii nyajnähixø'øwaañnä. Høxtä jiahdiägoyyaamby hajxy je'e mädyii tyijy ja'a tøø wyiinjuø'øy.

¹⁹ Mänitä Jesús ñámejtsä ja'a tiaj møødä piuhya'ayhajxy. Cab hajxy hoy tiehñ wyiingumed-

søøyy, je'eguiøxpä coo ja'a jäya'ayhajxy hänäjty
ñämayyä jiīby tøgooty maa ja'a Jesús hänäjtiän.

²⁰ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Ximä mdajhajxy tøgaguuy møødä
mbuhya'ayhajxy. Miičh hajxy xjia wi'i
miøødmädia'agaam̄b.

²¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pønä Diosmädia'agy jaduñ mäsöjp, pøn
jaduñ cudiuumb, je'ečh ndajhajpy, je'ečh
nbuhya'ayhajpy.

²² Miäwiinghoocpä ja'a Jesúshajxy tiägøøyy bar-
cojooty møødä miägu'ughajpähajxy. Mänitä Jesús
miänaañ:

—Jam̄ hajxy jim̄ mejyhawiimb.

Mänit hajxy jiaančh tu'uböjcy. ²³ Nøcxnä hajxy
hänäjty jaduñ, mänitä Jesús miaaho'cy. Mänitä
poj møc piädø'cy. Mänitä nøø quiubojøøyy barco-
jooty. Hújtsnäp ja'a barco hänäjty. ²⁴ Mänitä Jesús
hajxy hoy yuxy. Mänit hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, Wiindsón, pädø'ög, quinaambä
barco cham̄.

Mänitä Jesús piädø'cy. Mänitä poj yhojy møødä
nøø. Mänitä poj yuungøøyy. Moñdiucy jaduñ
jiajnä. ²⁵ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy
ñämaayy:

—Tii hajxy coo mwi'i chähgø'øy. Nej, cab
hajxy mnajuø'øyä coočh mijts homiänaajä
ngüeendähada'añ.

Jaančh teh̄m̄ yagjuøøyy hajxy jaduñ. Mänit
hajxy hamiñ haxøpy ñiñämaayyä:

—Pønäda'a yø'øduñ coo ja'a miädia'agy
miäböjcäxä ja'a poj møødä nøø.

²⁶ Mänit hajxy miejyhawiimpädsøømnä jim maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Gadara, jim jaduhñ mejyhawiimpä maa ja'a Galileanaaxootiän.

²⁷ Coö ja'a Jesús biarcopädsøømy, mänitä jäya'ay tu'ug miejch Jesús wyiinduum, ja'a jim cajptooty tsänaabiä. Tøø hänajty jiegø'øy mänaa ja'a mähdiojc mõjcu'u hänajty tøø ñämechiijän. Cabä wit hänajty miøødhajnä, ni quia'a häña'ay hänajty tøgooty. Jim hänajty yhity maa ja'a cabäsantän. ²⁸ Coö ja'a Jesús yhijsy, mänit wyiinjiicädaacy. Mänitä mõjcu'uhajxy yaaxy:

—Jesús, tii højts xwia'ana'añ. Dios miich xyHu-unghajp ja'a tsajpootypä. Tuñä mayhajt, ca'a højts jiiby xquiexy maa jiaanč tehñ chaačpän.

²⁹ Paadiä mähdiojc jaduhñ yaaxy, je'eguiøxpä coö ja'a Jesús ja'a mõjcu'u hänajty tøø yhane'emy coö ñähwa'adsøøjät. Mayhooc ja'a mähdiojc hänajty tøø ñämechii ja'a mõjcu'ujäm. Paadiä jäya'ayahajxy hänajty jia wi'i yaghida'añ cø'oxoch tecyxioch cadenahaam neby jaduhñ hoy yhidät. Pero nimiäpodøøyyäp hänajty je'e, y yajnøcxäp hänajty pactuum ja'a mõjcu'ujäm. ³⁰ Mänitä Jesús ja'a mähdiojc miäyajtøøyy:

—Tii mxøhaty.

Mänit yhadsooyy:

—Legiönhøch nxøhaty.

Paady jaduhñ miänaañ coö ja'a mõjcu'u hänajty may miøødä. ³¹ Mänitä mõjcu'u ja'a Jesús hajxy miänuu'xtaacy coö hajxy jiiby quia'a quexøøjät mõjcu'uhaam maa jiaanč tehñ chaačpän. ³² Jimä mayhädsøm hänajty yuumy tuñmøjc. Mänitä mõjcu'u ja'a Jesús hajxy

miänuu'xtáaccumbä coo hajxy jim̄ quiexøøjät maa ja'a mayhädsøm hänäjtiän. Mänitä Jesús cuhdujt miooyy. ³³ Mänitä mähdiojc ja'a mõjcu'u ñähwáatsänä. Mänitä hädsøm̄hajxy hoy ñämechii. Mänit hajxy wyiinmänacpäyø'cy. Mänit hajxy quiuhgahnajxy naaxøjpcøxp mejjiooty. Jiiby hajxy cøjx ñøøho'ogø'oy.

³⁴ Coo ja'a hädsøm̄güendähajpähajxy jaduhñ yhijsy, mänit hajxy piäyø'cy. Mänitä cu'ug hajxy hoy yhawaanä cajptooty mõødä cajtpa'a. ³⁵⁻³⁶ Mänitä cu'ughajxy hänäjty nõcxy yhixa'añ neby hänäjty tøø jiadyiijän. Mänit hajxy miejch maa ja'a Jesús hänäjtiän. Jiibiä mähdiojc ja'a Jesús hänäjty wyiinhäña'ay, ja'a mõjcu'u hänäjty tøø ñähwa'açhiijäbä. Tøø wit hänäjty piägøøñä. Tøø hänäjty wyiinmahñdymejtsnä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ yhijsy, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Paady hajxy chähgøøyy, haxøøgjäya'ay tyijy ja'a Jesús. Mänitä cu'ughajxy yhawáañäxä nebiä mähdiojc ja'a mõjcu'u hänäjty tøø ñähwa'açhiijän. Ja'a hajxy hänäjty tøø yhiixiäbä, je'e hajxy jaduhñ nägapx. ³⁷⁻³⁹ Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy mänuu'xtaacpä coo jim̄ chóonät Gadara. Hix, jaanç tehñ chähgøøby hajxy hänäjty. Jim̄ tyijy ja'a Jesús cøxypänejpiä jiaac jatcø'owa'añ. Ja'a mähdiojc hänäjty tøø ñähwá'açhäbä, mänitä Jesús miänuu'xtaacy coo cu miødhajty. Mänitä Jesús yhadsooyy coo miähmø'øwät maa quiajptän:

—Nøcx maa ja'a mdøjcän; mädia'ag nebiaty ja'a Dios tøø piuhbety.

Mänitä craa jiaanç nõcxy, miädiaacy jiiby cajptooty nebiaty hänäjty tøø piuhbedyijäm ja'a Jesús.

Mänitä Jesús biarcotägøøñä, wyiimbijnä.

⁴⁰ Coo ja'a Jesús jim miejtstägajch mejyhawiimb, jimä cu'ughajxy hänajty yhäixy. Mänit hajxy xioon_udaacy. ⁴¹ Mänitä jäya'ay tu'ug miehch ja'a xøhajpä Jairo. Tsajtøjwiindsø_n hänajty tiuum_uby. Mänitä Jesús wyiinjiicädaacy. Mänit miänuu'xtaacy coo ñøcxät maa ja'a tiøjcän. ⁴² Jimä Jairo yhuung hänajty yho'ogaannä. Tiu'ughuung hänajty je'e. Majmetscjomøjt ja'a to'oxyhäna'c hänajty miøødä. Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mayyä jäya'ayhajxy piadu'ubøjcy, høxtä yhanø'tsmujpy ja'a Jesús hajxy hänajty.

⁴³⁻⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a tadjäya'ay tu'ug jiøguyohdiägøøyyä. Pa'ammøød hänajty je'e. Majmetscjomøjt ja'a pa'am hänajty tøø miähäyoy. Ñø'ty hänajty wi'i xiee'xp, pero weenjaty weenjaty. Ni pø_n hänajty quia'a najuø'øy nebiä choomiáyät. Mänitä Jesús wyitpa'a ñähdóonäxä. Mänitiä ja'a tadjäya'ay ñø'ty yhadujnä. ⁴⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pø_nhøch xñähdoon.

Ni pø_n quia'a mänaañ coo hajxy ñähdooñ. Mänitä Pedrohajxy miänaañ:

—Wiindsø_n, xjiaanç teh_m yhanø'tsmujp miich ja'a cu'ug. Tii nyajnajuøøyyäm pø_n tøø xñähdoñ.

⁴⁶ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Nnajuøøbiøch coo pø_n tøø miäbaadø'øy høøch nmäjaahaam. Páadyhøch jaduh_n tøø nnä'ä najuø'øy cooçh hajxy tøø xñähdoñ.

⁴⁷ Mänitä tadjäya'ay jaduh_n ñajuøøyy coo ja'a Jesús hänajty ñajuø'øy coo je'e hänajty tøø miänähdoñ. Mänitä Jesús wyiingumedsøøyy

tsäyúuyyáp. Mänitá Jesús wyiinjiicádaacy. Mänit
ñägapxy cu'ughagujc cooc ja'a Jesús wyit hánajty
tøø ñähdooná, y cooc mánitiá pia'amnajxy.
48 Mänitá Jesús ja'a tajjája'ay ñámaayy:

—Huung, paady miich tøø mba'amnaxxy coo tøø
mmábøcy. Nøcxná jootcujc.

49 Jimá Jesús hánajty miádia'agyñá, mánitá
jäya'ay tu'ug miejch. Jim hánajty tøø choñda'agy
maa ja'a Jairo tiøjcän. Mänitá Jairo ñámaayyá:

—Tøø ja'a mhuing yho'ogy. Cabá wiindsón
mhadsíjpnät.

50 Miádoow ja'a Jesús jaduhñ. Mänitá Jairo
ñámaayy:

—Ca'a mjootmayhaty. Mábøc. Jujypiógäp ja'a
mhuing háyaa.

51 Mänit hajxy jim miejtsná maa ja'a Jairo
tiøjcän. Coo ja'a Jesús tiøjtägøøyy, caj pøn
miøødtøjtägøøyy, jagooyyá Pedro møødä Juan
møødä quixy tiaj tieedy. 52 Tøghaguuy ja'a
cu'ughajxy miähmøøyy jøøbiä xuu'tspä. Mänitá
Jesús miánaañ:

—Ca'a hajxy mwi'i jøø'y mwi'i xiuuuch. Caj tøø
yho'ogy, ná'ä maab jaduhñ.

53 Mänitá Jesús ñäxiicä. Ñajuøøby hajxy hánajty
coo ja'a quixy hánajty tøø yho'ogy. 54 Mänitá
Jesús ja'a quixy quiøø miajtsä. Mänitá Jesús møc
miánaañ:

—Huung, pädø'øg.

55 Mänitá quixy jiuypiojcy. Mänit piädø'cy.
Mänitá Jesús miánaañ coo hajxy yajcáyät. 56 Jaançh
tehm yagjuøøyy ja'a tiaj ja'a tieedy jaduhñ.

Mänitá Jesús miänaañ coo hajxy pøn quia'a yajmøødmädiá'agät neby hänäjty tøø jiatian.

9

¹ Mänitá Jesús ja'a jiamiøød miøjyaaxy ja'a hajxy nämajmetspä. Mänitá cuhdujt hajxy miooyyá coo ja'a møjcu'uba'ammøødpä hajxy nägøxiä y-jnähwá'adsät. Møødá mäjaa hajxy mióoyyábä coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøøcpøgät. ² Mänit hajxy wyiinguejxä coo ja'a Diosmädiá'agy hajxy yajwá'xät, coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøøcpøgät. Jaduhñ hajxy miädiá'agät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. ³ Mänit hajxy ñämaayyá:

—Cab hajxy tii mmänøcxät, ni cuhdajt, ni pijty, ni tsajcaagy, ni xädø'øñ. Tu'xojxc-hajtiä ja'a mwit hajxy mmänøcxät, ca'a mietscä. ⁴ Homiädyii tøjcä hajxy mmejtstá'agät, jim hajxy mmähmø'øwät høxtä coonä hajxy jim jadähooc mwiimbídät. ⁵ Y coo hajxy maa xquia'a yajtøjtägø'øwá'anät, mänit hajxy jim mdsóonät maa ja'a cajptän. Mänitá mdecy hajxy mwiinwóbät nebiä hijxtahñd jaduhñ miähmø'øwät coo mijts tøø xquia'a yajtøjtägø'øy —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänäjty wiädity Diosmädiá'agy-yajwa'xpä, pa'amjäya'ay-yajmøøcpøjpä.

⁷ Ja'a Herodes hänäjty jim tuumb gobernador. Mänit miädoyhajty nebiatiä Jesús ja'a hijxtahñd hänäjty yajcähxø'øguiän. Cab hänäjty ñajuø'øy nebiä wyiinmahñdyhädät. Hix, näje'e hajxy hänäjty miäna'añ cooc tyijy ja'a Juan hänäjty tøø jiuypioøcy. Hix, tøø ja'a Juan hänäjty yagho'ogyii.

⁸ Näje'e hajxy hänäjty miänaambä cooc tyijy je'e

Elías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. Näje'e hajxy hänajty jiaac mänaambä cooc tyijy ja'a jecyjiäya'ay tøø jiuypioçy, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. ⁹ Mänitä Herodes miänaañ:

—Høøchä Juan nyajyo'pujxä. Pønäda'a jaduhn wädiyp. Madiú'ujøch jaduhn nmädoy yajcähxø'ogy.

Jiaançh tehñ yhixaambiä Herodes ja'a Jesús hänajty.

¹⁰ Coo ja'a Jesús jiamiøødhajxy wyiimbijtägajch, mänitä Jesús hajxy yajmøødmädiaacy nebiaty hajxy hänajty tøø wiädity. Mänit hajxy miøødnøcxä pactuum, jim mäwiingón maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betsaida. ¹¹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhn miädoyhajty, mänitä Jesús hajxy jim piamejch. Mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy jim miähmø'owät. Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajmøødmädiaacä cooc ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ. Møødä pa'amjäya'ayhajxy may yajmøcpøjcä.

¹² Tsuijøøñäp hänajty, mänitä Jesús wyiingumedsøyyä ja'a jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Näma'aw yø'ø jäya'ayhajxy coo hajxy nøcxy pioo'xnä, coo hajxy nøcxy quiayhøxta'ay wiingtuum maa ja'a cajpt miäwiingonän. Yaa maa hajxy nhíjtäm, cabä tii yaa.

¹³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Huuc yajcay mijts.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab højts tii nmøødä; jagooyyä højts tsajcaagy mägoøxc nmøødä møødä hacx metscä. Tøgä nõcxäp højts njuuyyä ja'a hajxy quiayaambiä, hoy hajxy jia nämayyä.

14 Nämägooxmil ja'a ya'adiøjc-hajxy hänajty nägøxiä. Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhäñaaguiäda'agy naaxwiin näjuxychägui'xmajcjaty.

15 Mänit hajxy ñämaayy coo hajxy jaduhñ yhäñaaguiädá'agät. Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy nägøxiä. 16 Mänitä Jesús ja'a mägooxpä tsajcaagy quioonndsooyy møødä metspä hacx. Mänit chajhee'py. Mänitä Dios pia'yaaxy, miänaañ:

—Dioscujú'uyäp coo højts hädaa tøø xmiø'oy.

Mänit jaduhñ yhaguidøøyy. Mänitä jiamiøød miooyy coo hajxy jaduhñ yajwá'xät maa ja'a cu'ugän. 17 Mänit hajxy nägøxiä quiaayy cu'uxiä. Majmejtscach ja'a caadiuc quiunajxy.

18 Wiingxøø hänajty je'ebä, jimä Jesús ja'a Tieedy hänajty pia'ya'axy hanidiuhmduum. Jimä jiamiøødhajxy hänajty miøødä. Mänitä Jesús ya-jtøøyy:

—Nébyhøch ja'a cu'ughajxy xñänømy pønñhøch høøch.

19 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy miich mJuangä ja'a hijty mäyajnäbejpä. Näje'e hajxy miänaambä cooc tyijy miich mhElíasä. Näje'e hajxy jiaac mänaambä cooc tyijy ja'a jecyjiäya'ay tøø jiuypicy, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä, y cooc tyijy miich mje'ejä.

20 Mänitä Jesús yajtøøgumbä:

—Míjtsäts, nej mijts mmänaambä pøn xtyijy høøch.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Diosquexy miich.

21 Mänitä Jesús mœc miänaañ coo hajxy quia'a nágápxät pøn hánajty je'e. 22 Mänitä Jesús miánaangumbä:

—Høøch ja'a Diosqueypä, hoyhóyhøch njaanç tehñ chaaçhpøga'añ. Cábøch ja'a tsajtøjwiindsønñhajxy xñä'ägädä wiingudsähgø'øwa'añ, ni ja'a teedywiindsønñhajxy, ni ja'a jäya'ayhajxy jim̄ cuhdujtmøødpä tsajtøgooty. Xyagho'ogáambøch hajxy, pero cudägøøgxøøjoch njujypiøga'añ.

23 Mänit jiaac mänánaangumbä:

—Pønjátyhøch nmädia'agy xpiaadu'ubøgáanäp, ween yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'øy, ween hajxy chaaçhpøjpä jabom̄-jabom̄ nébiøch ndsaaçhpøga'añän. Jadúhñhøch nmädia'agy hajxy hoy xpianøcxät. 24 Pøn jiuçyhajt ja wi'i yaghoyø'øwaamb, nä'ägä cuhdägoyyaamb je'e. Pero pøn jiuçyhajt jaduhñ yajtägoyyaamb ja'a høøchcøxpä, nä'ägä hodium je'e miähmø'øwa'añ. 25 Coo hajxy hodium mga'a mmähmø'øwät, cab hajxy jaduhñ mniyaghoyø'øwøøjät, hoy hajxy mja mäyøøjä hädaa yaabä naaxwiin. 26 Pønñhøch xmiädsähdiuumb møødhøch nmädia'agyquiøxpä, mänitøch jaduhñ nmädsähdiunaambä cooçh hánajty ngädaactägatsa'añ. Hajajaamb hánajty yaa neby jim̄ yhajjiän tsajpootyp maach nDeedy yhiñän, maa ja'a mioonsähajxy yhiñän. 27 Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, ja'a hajxy yaa tänaabiä, näje'e hajxy jaduhñ quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Dios ja'a miäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ.

28 Cuductujxøø ja'a Jesús ja'a Pedro

miødwiimbejty tunguhduum Diospa'yaaxpä, møødä Juan møødä Jacobo. ²⁹ Jimä Jesús ja'a Tieedy hänajty pia'ya'axy, mänitä wyiin jiojp høxtä haamb høxtä tsämaamb quiähxø'cy. Jaančh tehñ pioob ja'a wyit jaduñ jiajnä. ³⁰⁻³¹ Mänitä Moisés hajxy ñäguehxtøø'xy maa jiajy maa chämamiän møødä Elías. Mänitä Jesús hajxy miøødtägøøyy mädiaacpä. Je'e hajxy hänajty miädiaacy coo ja'a Jesús hänajty jim nøcxy yho'oga'añ Jerusalén. ³² Hoyyä Pedrohajxy hänajty jia wi'i mia'awa'añ, cab hajxy ñä'ägädä maaho'cy. Mänit hajxy yhijxy coo ja'a Jesús hajxy hänajty jiajy chämamy møødä Moisés møødä Elías. ³³ Coo ja'a Moisés hajxy hänajty wyiimbidaañnä, coo ja'a Jesús hajxy hänajty piuhwa'adsaañnä, mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, hoyøøyy jaduñ coo hajxy yaa tøø nbéjtäm. Ween højts tøjquemy tægøøg cu nhädiuñ, tu'ug miich mje'e, tu'ug Moisés jie'e, tu'ug Elías jie'e.

Nä'ä nagoobä ja'a Pedro jaduñ miänaañ. ³⁴ Mänitä nämä'a tehñ miapxy quiädaacy maa hajxy hänajtiän. Nädägooy hajxy jaduñ. Mänitä Pedrohajxy chähgøøbiøjcy. ³⁵ Mänit hajxy miädooy ja'a Dios quiapxy nämä'ajooty:

—Høøch nHuang hädaa. Høøch tøø nwiinguexy. Mhamädoowhíjtäp ja'a miädia'agy hajxy.

³⁶ Mänitä Jesús hajxy yhijxy coo hänajty nidiuhñ tiänaañä. Hamoñ hajxy jaduñ miähmøøñä. Cab hajxy pøn yajmøødmädiaacy nebiaty hajxy hänajty tøø yhixy.

³⁷ Cujaboom hajxy jim wyiimbijnä tunguhduum. Mänitä Jesús jäya'ay may jiojcubaadøøyyä. ³⁸⁻³⁹ Mänit tu'jäya'ay møc quiapxy maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsøñ, tú'uquiøch nhuung. Náxyhøch nhuung møjcu'u xjiaanč tehñ ñamejtsä. Møc jaduñ ya'axy, møc chäyuy. Høxtä hahoo'p jaduñ. Hanaxiä jaduñ chaačhtiuñii, y cab jaduñ ñä'ägädä nähwa'ačh. Wiindsøñ, tunä mayhajt, yajnahwáatsägøch nhuung. ⁴⁰ Tøøch ja'a mjamiøød nja wi'i miänuu'xta'agy cooçh nhuung hajxy xyajnahwáatsät, pero cab hajxy jaduñ ñä'ä jajty.

⁴¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Nej, cájtäm mijts mänaa mmäbøga'añä. Pämädúhñtiøch mijts jaduñ njaac mäme'e'xtuga'añ.

Mänitä huhuung ñämaayy:

—Woomiñxä mhuung.

⁴² Cahnä craa hñajty miechñä maa ja'a Jesúsän, mänit yajcädaawä ja'a møjcu'ujäm. Mänit yajtsäyuyy. Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhøxquejxy. Mänitä craa ñähwaach. Mänitä tieedy yajcø'ødägøøyyä. ⁴³ Mänitä cu'ughajxy nägøxiä yagjuøøyy coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä, nebiä Jesús ja'a hijxtahñd hñajty yajcähxø'øguiän.

Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

⁴⁴ —Hoy hajxy wiinjuø'ow; ca'a hajxy mjahdiägoy; høøch ja'a Diosqueypä, nmädsíphøch hajxy jim xyajcø'ødägø'øwaamb maa ja'a cu'ughajxiän nägøxiä.

⁴⁵ Pero cabä jiamiøødhajxy ñä'ägädä wiinjuøøyy neby hajxy hānajty tøø miøødmädia'agyiijān. Hix, Jesús jaduñ ca'a yajwiinjuøøyy. Cab hajxy jaduñ yajtøøyy. Tsāhgøøby hajxy hānajty.

⁴⁶ Mānit hajxy tiägøøyy yajtsiptaacpä pøn cuhdujt maas møj mo'owāāñp. ⁴⁷ Ñajuøøbiä Jesús hānajty nebiaty hajxy hānajty tiajy miay. Mānitä pigāna'c hoy tu'ug wioy, piādaacy miøjc-haamby.

⁴⁸ Mānit miānaañ:

—Pøn hädaa pigāna'c jaduñ tsógāp ja'a høøchcøxpä, jaduñ māwīnāts høøch xchojpä. Y pōñhøch jaduñ xchojp, je'ečh nDeedy jaduñ xjiahmiéjtsāp ja'ačh jaduñ tøø xquiéxiābä. Pøn ja'a møjcuhdujt ca'a tsogaamb maa mijtsān, je'eds ja'a møjcuhdujt jaduñ nä'ägädä mo'owāāñp.

⁴⁹ Mānitä Juan miānaañ:

—Wiindsōñ, tøø hōjts tu'jäya'ay nhixy. Miichcøxpä ja'a møjcu'u hijty yhøxquexy. Mānit hōjts jaduñ nnāmaayy coo quia'a høxquéjxnät, je'eguiøxpä coo hōjts xquia'a møødwādjtām.

⁵⁰ Mānitä Jesús miānaañ:

—Cab hajxy jaduñ cu mnāmaayy. Pøn hōjts jaduñ xquia'a mädsiphájtām, je'e hōjts jaduñ xmiägu'ughájtām.

⁵¹ Tøø hānajty miāwiingoonnä coo ja'a Jesús hānajty ñøcxaāñnä tsajpootyp, mānitä jioot yajmøødmädiaacy coo jim ñøcxnät Jerusalén.

⁵² Mānitä jiamiøød mejtstägøøg quiejxø'cy. Mānitä mejtstaact hajxy hoy jia høxta'ay maa ja'a cajpthuung tu'ugān jim Samarianaaxooty.

⁵³ Pero cab hajxy jaduñ ñä'ä tøjmooyä, je'eguiøxpä coo hajxy hānajty jim jiaac nøcxa'añ

Jerusalén. Hix, cabä Samariabä-jäya'ayhajxy hänajty miøødnijootpaadyii ja'a jäya'ayhajxy hänajty tsänaabiä Jerusalén. ⁵⁴ Coö ja'a Jacobo jaduñ miädooyy møødä Juan, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, tähooc ja'a Elías jøøn jim miøjyaaxy tsajpootyp nebiä haxøøgjäya'ayhajxy jaduñ tióyät. Nej, mmáná'anäp miich jaduñ coö højts jøøn jim nmøjyáaxpät tsajpootyp neby hajxy jaduñ tióobiät ja'a højts jaduñ xquia'a tøjmo'owaambä.

⁵⁵ Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty; mänit yhojy:

—Mijts, cab hajxy mnajuø'øy coö haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä. ⁵⁶ Páadyhöch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nébiøch ja'a jäya'ayhajxy jaduñ nyajnáhwa'ads nyajcuhwá'adsät. Cábøch hajxy jaduñ nyajcuhdägoyya'añ.

Mänit hajxy jim tiu'ubøjnä, ñøcxy hajxy wiingcajpt.

⁵⁷ Jim hajxy hänajty tiu'uyo'oyñä, mänitä jäya'ay hajxy tu'ug piaaty jim tu'haam. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsón, nja wi'i pianøcxáambiøch miich majaty miich mnøcxa'añän.

⁵⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a xøøgaa, jimä jiut je'e; ja'a muuxy, jimä pie'eñ je'e; pero høøch ja'a Diosquexypä, cábøch ndøjc jaduñ maaçh nboo'x nhäñá'awät.

⁵⁹ Mänitä Jesús wiinghäna'c ñämäaguumbä:

—Høøch padu'ubøjcäc.

Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Mänítøch miích nbadu'ubøgät cooçh ndeedy hñajty tøø yho'nä, cooçh hñajty tøø nyajnaaxtägøøñä.

⁶⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy ca'a mäbøjpä, je'e miích ja'a mdeedy hajxy xyajnaaxtägø'øwáañäp. Pero miích, nøcx ja'a Diosmädia'agy yajwa'x coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

⁶¹ Mänitä Jesús ñämaayyä wiingjäyá'ayägumbä:

—Wiindsøn, nja wi'i pianøcxáambjøch miích, pero nøcxyhøch ja'a njujy nmägu'ug nhuuc hawaanä jayøjp cooçh miích jaduhñ nbadu'ubøgaanä.

⁶² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønhøch jaduhñ xjia wi'i piawäditaamb, cooçh nmädia'agy hamuumdu'joot xquia'a mäbøjcät, cábøch jaduhñ hoy xpianøcxät.

10

¹ Mänitä Jesús jäya'ay jiaac wiimbiiyy nädägøøghii'xcumajc. Mänit hajxy metscaty metscaty quiejxø'cä majaty ja'a Jesús hñajty ñøcxa'añän. ² Mänit hajxy ñämaayyä:

—Nämayyä jäya'ayhajxy jia mäbøga'añ; je'eds ca'a hijp pøn ja'a Diosmädia'agy yajwá'xäp. Mänuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä jiaac quéxät.

³ Nøcx hajxy. Mnigwieendähadøøjäp hajxy. Ca'awiindøyhäna'c-hagujc hajxy mwädita'añ.

⁴ Cabä xuummy hajxy mmänøcxät, ni xädøøñ. Tu'tehngä cø'øg hajxy mmänøcxät. Cab hajxy pøn mwiindänaaxiøbät tu'haam. ⁵ Coo hajxy muum maa mhamejstá'agät, myajpóo'xäp ja'a cudøjc

hajxy. “Weenä Dios hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.” Jaduhñ hajxy mnámá'awät. ⁶ Pø hojiäya'ay ja'a cudøjc-hajxy jaduhñ, mänitä Dios jiaançh mó'owät ja'a hoyhajty ja'a weenhajt; pø caj, cab hajxy jaduhñ mio'owøøjät. Y cab hajxy jim mnä'ägä mähmó'owät. ⁷ Cab hajxy tøjc-tøjc mwädítät. Jim hajxy mnä'ägädä hídät maa hajxy hänajty tøø mmejtsta'aguiän. Jim hajxy mmähu'ug mmägáyät. Je'e hajxy jaduhñ mhú'ugäp mgáyäp tijaty hajxy jaduhñ xmiooby. Hawiinmats jaduhñ coo hajxy jaduhñ xmió'owät, je'eguiøxpä coo hajxy mwiinguexiä. ⁸ Homiädyyi cajptä hajxy jaduhñ xtiøjmó'owät, mgáyäp hajxy jaduhñ tijaty hajxy xmiooby. ⁹ Myajmøcpøgäp ja'a pa'amjäya'ay hajxy maa ja'a cajptän. Jaduhñ hajxy mnámá'awät: “Tøø miäwiingoonnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtscøxpä.” ¹⁰ Pero homiädyyi cajptä hajxy jaduhñ xquia'a tøjmó'owät, callejooty hajxy nøcxy mya'axy: ¹¹ “Hädaa cajpt yaabä, cabä quiuhdujthajxy yhoyyä. Paady højts ndecy nwiinwoba'añ. Jaduhñä hijxtahñd miähmó'owät coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ coo miäwiingoonnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtscøxpä.” ¹² Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, coo ja'a naaxwiimbä hänajty wyiimbida'añ, maas hanaxiä ja'a cajpt jaduhmbä chaaçhpøga'añ quejee ja'a Sodomacajpt jecy chaaçhpøjquiän.

¹³⁻¹⁴ 'Mjaançh tehñ chaaçhpøgaamb hajxy pønjaty jim tsänaaby Corazíncajptooty møødä Betsaidacajptooty. Maas hanaxiä hajxy

mdsaachpøga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jecy chaačhpøjquiän, ja'a hajxy jecy tsänäaaybä Tirocajptooty møødä Sidóncajptooty. Coö je'e hajxy cu yhjxy ja'a hijxtahnd nej mijts mja hixiän, cu ñajtshixøøyy ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy; cu jiøøyy cu xiuu'ch hajxy jaduñ. ¹⁵ Y mijts jim tsänaabiä Capernaum, haagä jii by mijts mhäda'aga'añ møjcu'uhaam. Cab hajxy jim mnøcxa'añ tsajpootyp neby hajxy mdijjiän.

¹⁶ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy ja'a nädägøøghii'xcumajcpä:

—Pønjaty mijts mmädia'agy xyhamädoowhíjtäp, jaanä jadúhnhøch nmädia'agy hajxy xyhamädoowhíjtäbä. Pero pønjaty mijts mmädia'agy xquia'a hamädoowhíjtäp, ni høøch nmädia'agy hajxy xquia'a hamädoowhíjtäbä; ni ja'a nDéedyhøch miädia'agy xquia'a hamädoowhíjtäbä, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

¹⁷ Mänitä nädägøøghii'xcumajcpähajxy tiu'ubøjcy Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Cujecy hajxy wyiimbijtagajch. Jaanč tehñ jiootcuyc hajxy hänäjty. Mänit hajxy miänaañ:

—Wiindsón, høxtä ja'a møjcu'u højts nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä ja'a miichcøxpä.

¹⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduñ. Nhíjxhøch ja'a Satanás coö jim quiah y tsajpootyp. Nebiä wädsucän jaduñ jiatcøøyy. ¹⁹ Huuc mädown hajxy, tøøch mijts ja'a mäjaa nmo'oy coö mijts tsahñdy myajteenät møødä caa'pty, y coö ja'a møjcu'u hajxy mga'a yajmäjädá'agät; y cab hajxy nej mjada'añ. ²⁰ Paady hajxy mxoondá'agät coö ja'a mxøøhajxy jim yhity

cujaay tsajpootyp. Cab jaduñ ñejpiä pø tøø ja'a møjcu'u ja'a mmädia'agyhajxy xmiäbøjcä.

²¹ Mänitä Jesús jiaanč tehñ yajxoondaacpøjcä ja'a Dioshespíritu. Mänitä Jesús miänaañ:

—Teedy, míichäts jim Wiindsønñhajp tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin. Chojpy miich mjoot jaduñ coo ja'a hajxy ca'a høxpøcypiä wyiinjuó'øwät tijaty ja'a hajxy høxpøcypiä tøø mga'a yajwiinjuó'øy. Páadyhøch miich hoy nnänømy.

²² Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Tøøch nDeedy ja'a cuhdujt xquiøxy mo'oy. Cábøch pøn xñajuó'øy pønñhøch høøch, jagóoyyøch nDeedy jaduñ xñajuó'øy. Y jagóoyyøch nDeedy nnajuøøbiä. Ñajuøøby hajxy je'ebä pønjätyhøch tøø nyajnähdijy coo hajxy ñajuó'øwät.

²³ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød wyiinhee'ppejty ja'a hajxy nämajmetspä. Mänit hajxy hawiing ñämaayyä:

—Jootcuyc hajxy jaduñ mhídät je'eguiøxpä coöch mijts ja'a hijxtahñd may tøø nyajnähixø'øy. ²⁴ Tøyhájthøch jaduñ nmäna'añ. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy møødä gobiernähajxy, nämay hajxy jia hixaañ tijaty mijts mhijxyp. Nämaj hajxy jia mäadowaañ tijaty mijts mmädooby.

²⁵ Mänitä ley-yajnähixøøbiä tu'ug tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús hoy miäyajtøy:

—Wiindsønñ, tiich ngudiúnäp nébiøch cøjxta'axiøø njugyhádät nebiä Dios jjugyhatiän.

Paadiä Jesús jaduñ ñämaayyä, nä'a mädia'agyhixáañäp hänäjty je'e waamb hänäjty yhadsowa'añ. ²⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Neby jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a leyän. Neby jaduñ mwiinjuø'oy.

²⁷ Mänitä ley-yajñähixøøbiä yhadsooy:

—Jaduñ jim myiñ maa ja'a leyän coo ja'a Dios mwiingudsähgø'owät hamuumdu'joot. Jaanä jaduñ jim myiimbä coo hopiønä mdsógät mba'häyówät nebiä mni'x nebiä mgopc mdsöquiän.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Hoy jaduñ tøø mhadsoy; coo jaduñ mgudiünät, mänit jim mnøcxät tsajpootyp.

²⁹ Pero yajcumayaambä ley-yajñähixøøbiä hänajty. Mänit miänangumbä:

—Pøn jaduñ mnänøømby cooçh hopiønä ndsógät nba'häyówät.

³⁰ Mänitä Jesús yhadsoogumbä:

—Nhuuc yajmøødmädiá'agyhøch mädia'agy tu'ug, nej miich jaduñ hoy mwiinjuø'owät. Jiibiä jäya'ay hänajty tu'ug yhäda'agy Jericó. Jerusalén hänajty tøø choñda'agy. Tu'haamhädaacpä ja'a mee'tspä piaaty. Cøjx jaduñ mié'tsxä møødä wyit. Mänit hoyhoy wiobho'cä. Nebiä ho'ogypiän hajxy jaduñ ñähgueecy. ³¹ Mänit teedywiindsøn tu'ug ñajxy. Coo ja'a mähdiojc jaduñ yhiixy, cab jaduñ tiänaaxiojpy. Jiuhyohy jaduñ. ³² Jaduhñdsä tsajtøjcueendähajpä tu'ug ñajxpä; jaduñ je'e jiuhyohbiä. ³³ Mänitä Samariabäya'ay tu'ug ñajxpä. Coo jaduñ yhiixy, mänitä hojioot miøødhajty. ³⁴ Mänitä mähdiojc chooyøoy aceitehaam møødä vinohaam. Mänit yhamäguijty withaam maa hänajty tøø jiotiän. Mänitä yhamdsoo jäyujcøxp yujtsehñ. Mänitä

mähdiøjc hoy ñajtsø̄mø'øyii maa ja'a mejtstaactän. Mänit jim̄ yhijsä. ³⁵ Cujaboomä Samariabäya'ay ja'a cudøjc plataxädø'øñ metsc miooyy. Mänit ñämaayy: “Tuñä mayhajt, huuc cueendähat yø'ø mähdiøjc. Mäduhñtiä xädø'øñ mjaac yajtuñ, mänitøch jaduhñ nmoodiägätsät cooçh nwiimbijtagätsät.”

³⁶ Mänitä Jesús ja'a ley-yajnahixøøbiä miäyajtøøyy:

—Pøñ maas hoyhäna'c tøø piädsømy yø'ø nädägøøgpähajxy.

³⁷ Mänitä ley-yajnahixøøbiä yhadsooyy:

—Ja'a häna'c hojiot møødhájtäbä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Nøcx, y jaduhñ miich hojiot mmøødhájpät.

³⁸ Mänitä Jesús hajxy tiu'ubøjcumbä. Mänit hajxy miejch wiingcajptooty. Mänitä Jesús yajtøjtägøøyyä ja'a to'oxiøjc tu'ug ja'a xøhajpä Marta. ³⁹ Jimä Marta piuhdo'oxy hänajty tu'ug ja'a xøhajpä María. Mänitä María ja'a Jesús wyiinhøxtaacy. Yhamädoowhidaamby hänajty je'e waambaty ja'a Jesús hänajty miädia'aga'añ. ⁴⁰ Pero wyi'i jioodhadøøtsäp ja'a Marta tiuung hänajty. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Wiindsøñ, nej miich jaduhñ mnijiäwø'øyii cooçh nbuhdo'oxy ja'a tuung tøø xya-jmänähgueegø'øy. Huuc nämä'aw weençh xpiuhbety.

⁴¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Marta, Marta, madiu'u miich mwi'i tiajy mwi'i miay. ⁴² Tu'tu'uyyä jaduhñ yhawiinmatsä. Hoyyä mbuhdo'oxy jaduhñ quiudiuñ. Cabä

María ja'a cuhdujt jaduñ pøn piøgáanäxä cooçh nmädia'agy jaduñ xyhamädoowhíjtät.

11

¹ Wiingtuumä Jesús ja'a Dios hänajty pia'ya'axy. Coo pia'yaaxpädøyy, mänitä jiamiøød tu'ug miänaañ:

—Wiindsøn, højts Diospa'ya'ax yajnähiçøøyyäc nebiä Juan ja'a jiamiøød yajnähiçøøyyän.

² Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a Dios hajxy hänajty mba'ya'axa'añ, jaduñ hajxy mmäná'anät:

Dios, miich højts nDeedyhajpy. Jim mhity tsajpootyp.

Weenä jäya'ayhajxy nägøxiä xwyiingudsähgø'øy.

Weenä mmäjaa myajcähxø'øgy.

Weenä mmädia'agy hajxy yaa xmiäbøjcä hädaa yaabä naaxwiin neby hajxy jim xmiäbøjcän tsajpootyp.

³ Móoyäc højts ja'a cay jäda'axøø neby højts cu'uxiä ngáyät.

⁴ Højts ja'a pojpä cädieey mämée'xäc neby højts jaduñ nmämee'xiän pønjaty højts xñägädieeyøøby.

Cabä møjcu'ugong cuhdujt mmó'owät coo højts xjijcapxø'owät, coo højts ja'a haxøøgpä xya-jnähdíjtät.

⁵ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Tsøg hajxy jaduñ mänánäm coo mijts mmägu'ughajpä mmøødä tu'ug. Coo miich cuptsuhmdä nøçxy mnäma'ay: “Mägu'ughajpä, høøçhä tsajcaagy tägøøg yajyujwáanäc. ⁶ Ja'a nmägu'ughajpøch tu'ug tøø miech. Jäguem

chooñ. Cábøch tii nmøødä tiiç jaduñ nnä'a mó'owäp.” ⁷ Wehñdä mmägu'ughajpä jii by tøgooty xyhadsówät: “Ca'a xyhadsipy. Hagø'øy ja'a tøjcän. Tøø højts ngøxy maaho'nä møødhøch nhuunghajxy. Cábøch nbädø'øgaannä cooç miich jaduñ tijaty nmó'owät.” ⁸ Tøyhájthøch jaduñ nmäna'añ, hoy jaduñ xjia mägu'ughaty, cab jaduñ xñä'a nábädø'øgáambät coo miich tijaty xmió'owät. Pero coo miich tehngajnä mwili ñé'emät, mänit jaduñ piädø'øgät, mänit jaduñ xmió'owät tijaty miich hänäjty myajmaajajpy. ⁹ Tøyhájthøch jaduñ nmäna'añ, coo mijts ja'a Dios tijaty mmäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduñ xñä'ägädä mó'owät. ¹⁰ Coo pønä Dios tijaty miäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduñ ñä'ägädä mo'owa'añii.

¹¹ 'Pø jim mhuunghajxy, coo tsajcaagy xmiäyujwá'anät, cabä tsaa mmo'owa'añ; coo hacx xmiäyujwá'anät, cabä tsahñdy mmo'owa'añ. ¹² O coo tseediu'udy xmiäyujwá'anät, cabä caa'pty mmo'owa'añ. ¹³ Hojiatypä ja'a mhuung hajxy jaduñ mmooby, hoy hajxy mja ca'awiindøyyä. Mänaxiä ja'a mDeedyhajxy jim tsajpootypä xmió'owät ja'a yhEspíritu coo mijts jaduñ mmäyujwá'anät.

¹⁴ Wiinghoocä Jesús ja'a møjcu'u hänäjty yhøxquexy. Tøø jäya'ay hänäjty tu'ug yaghuumyii. Coo ja'a mähdiøjc ñähwaatsnä, mänit quiapxø'nä. Yagjuøøyy ja'a jäya'ayhajxy jaduñ. ¹⁵ Pero näje'e hajxy jaduñ miänaañ:

—Yø'ø craa, ja'a møjcu'ugongä miäjaa jaduñ miøødhájtäp, paadiä møjcu'u yhøxquexy. Ja'a

møjcu'ugong, ja'a møjcu'u wyiindsønhajxy je'e.

16 Naje'e häna'c ja'a Jesús hajxy hänäjty ñäma'ay coo hijxtahnd ween yajcähxø'øgy, ja'a jim tsajpootypä. Wyiinmahñdyhixaambiä Jesús hajxy hänäjty. 17 Pero ñajuøøbiä Jesús hänäjty nebiaty hajxy hänäjty wyl'i tiajy wyl'i miay. Mänit miänaañ:

—Homiädyii cajptä, coo ja'a cu'ughajxy ñiyhawiingpäda'agóøjät, coo hajxy tu'tøjc ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp ja'a chäna'ahajxy jaduñ. 18 Jaanä jaduñduhmbä, coo Satanášajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp hajxy je'ebä. Mijts jaduñ mänaamb cooçh tyijy ja'a møjcu'uhajxy nhøxquexy ja'a møjcu'ugongä miäjaagøxpä. 19 Pero coo häxøpy jaduñ tiøyyä, maa mijts mjamiøød ja'a mäjaa hajxy yhuuc paatpä coo ja'a møjcu'u hajxy yhøxquexy. Cähxø'p jaduñ coo mijts ja'a tøyhajt hajxy mga'a møødä. 20 Pero høøch, ja'a Diosmäjaagøxpøch ja'a møjcu'uhajxy nhøxquexy. Y cähxø'p jaduñ coo miäwiingoonnä coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtsøxpä.

21 'Tsøg jaduñ mänáañäm, coo ja'a jäya'ay jaançh møcpä cwieendähádät ja'a yhamdsoo tøjc, coo pujxt coo wojpt hänäjty miøødä, cabä mee'tspä jaduñ tiägó'øwät. 22 Pero coo jäya'ay maas ca'awiindøybä miédsät, cabä cudøjc jaduñ miäjädá'agät. Pøjcäxäp ja'a piujxt ja'a wiojpt jaduñ ja'a tyijy yajmäjäda'agaambiä. Møød jaduñ piøjcäxäbät tijaty jiiiby miøød tøgooty. Y høøch, jaduñ mäwíinäts høøch ja'a møjcu'ugong nga'a yajmäjäda'agy.

²³ 'Pónhóch jaduhñ xquia'a mөөdpädø'p, hөөч nmädsip je'eduhñ. Y pónhóch jaduhñ xquia'a mөөdtuumb, je'e jaduhñ yajma'p pönjátyhöch nmädia'agy xjia wi'i miäbögáañäp.

²⁴ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Tsөг jadähooc mädiáaccumbä. Coö ja'a mөjcu'u piädsómät maa jäya'ay tu'ugän, mänit tiägø'oy poo'xtaacthøxtaabiä pactuum. Y coö jaduhñ quia'a páadät, mänit miäna'añ coöc jim wyiimbida'añ maa tөө yhuuc pädsøømbän. ²⁵ Coö jim miejstägätsät maa ja'a jäya'ayän, tөө ja'a jäya'ay hänäjty wyiinmahñdymech nebiä tөjc wa'adspän. ²⁶ Mänitä mөjcu'u ja'a jiamioød nөcxy wioy juxtujc ja'a maas haxøøgpä. Mänit hajxy nägøxiä tiägø'oy maa ja'a jäya'ayän tsänaabiä. Y maas haxøøg ja'a jäya'ay ñä'ägä jaty quejee hänäjty.

²⁷ Jimä Jesús hänäjty miädia'agyñä, mänitä to'oxiojc tu'ug yaaxy cu'ughagujc:

—Jootcujc miich mdaj mdsi'tsc jaduhñ yhyty je'eguiøxpä coö miich tөө xyajtso'ogy tөө xyajyegy.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Je'eds maas jootcujc hijp, pönjatiä Diosmädia'agy cudiumb.

²⁹⁻³⁰ Tehngajnä ja'a Jesús ja'a cu'ug hänäjty jiaañch tehñ ñämugø'oyii may. Mänitä Jesús miänaañ:

—Cabä jäya'ay howyiinmahñdy hajxy miøødä, ja'a hajxy jäda'ahatypä. Ja'a hijxtahñd hajxy jia wi'i yhixaamby, ja'a hoy-yagjuøñäbä. Pero cab hajxy jaduhñ yaghixa'añii. Jagooyä hajxy jaduhñ yhixa'añ coöch hөөч jaduhñ njada'añ nebiä Jonás jecy jiajtiän mänaa jim quiexyiijän

Nínivecajptooty. Dios jaduñ quejx. ³¹ Coo jaduñ yhabáadät coo ja'a jäya'ayhajxy hänäjty yajnáhdija'añii, mänitä to'oxiøjc piädø'øga'añ, ja'a jecy hanéhmäbä jim jäguemnaax ja'a jøømbojmänajpä. Je'e jaduñ mäna'anaamb coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjät haxøøgtuum. Je'eds ja'a Salomón hoy tøø miämädoona'ay, je'eguiøxpä coo ja'a Salomón hänäjty jiaanç tehñ quiuhwijjiä. Y cabä Salomón cuhdujt hänäjty jiaty møødä nébiøch høøch jaduñ nmøødän. ³² Y ja'a jäya'ayhajxy jecy tsänäayyabä Nínivecajptooty, jaduñ hajxy miäna'anaambä coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjät haxøøgtuum. Coo ja'a Jonás ja'a Diosmädia'agy hoy yajwa'xy jim Nínivecajptooty, mänitä jäya'ay ja'a yhaxøøgwijnmahñdy hajxy ñajtshixøøyy. Y cabä Jonás cuhdujt hänäjty jiaty møødä nébiøch høøch nmøødän.

³³ 'Coo ja'a jäya'ay jøøn hajxy quiuhno'ogø'øy, cøxp hajxy jaduñ piäda'agy, nebiä jäya'ayhajxy jaduñ quiudøø'xøøjät ja'a hajxy tøjtägøøbiä. Cabä jøøn hajxy yu'uçh, ni cab hajxy quiuhjupy cajónghaam. ³⁴⁻³⁶ Cooch mijts ja'a nmädia'agy hamuumdu'joot xmiäbøjcät, hoy hajxy jaduñ mwädität homiänaajä. Pero cooch nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcät, hagogdstuum hajxy jaduñ mhídät. Homiänáajøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät neby hajxy hagogdstuum mga'a cá'awät.

³⁷ Coo ja'a Jesús miädiaacpädøøyy, mänitä Jesús wioonøcxä mägaabiä ja'a farisewäm. Coo jim miejch maa ja'a fariseo tiøjcän, mänit yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum. ³⁸ Jaguiø'øbuju

ja'a Jesús yhäñaaguiädaacy. Caj quiø'øbujy nebiä judíoshajxy hänäjty quiuhdujthatiän. Coø hajxy hänäjty tiägø'øwa'añ caabiä, mänit hajxy hänäjty quiø'øbujy. Coø ja'a Jesús quia'a ø'øbujy, yagjuøøyy ja'a fariseo jaduñ. ³⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts fariseodøjc, jaduñ hajxy mja wi'i quiähxø'øga'añ nebiä hoyhäna'cän jim cu'ughagujc. Pero cabä mjoot cabä mjuøhñdyhajxy yhooyä, je'eguiøxpä coø hajxy mwi'i mieeç mwi'i pioty. ⁴⁰ Caj mijts mwiinmahñdy yhooyä. Tøø ja'a Dios ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy xquiunuu'xä. Tøø ja'a mjoothajxy xjia cunúu'xäbä coø ja'a mjuøhñdyhajxy hoy cu mhijty. ⁴¹ Coø ja'a häyoobäya'ay hajxy mbuhbédät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduñ mnähwá'adsät.

⁴² 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabetä'añ. Xiøøbä hajxy mja nää wi'i quiuyoxø'øy yø'øbi'c jøø'xychooy jiiby tsajtøgooty. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy mgudiuna'añ maa jaduñ myiñän coø hajxy hoy mwädítät, coø ja'a Dios hajxy mwiingudsähgø'øwät. Pedyii ja'a Diosmädia'agy hajxy mgudiúnät.

⁴³ 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabetä'añ. Mjaanç tehñ yajcumayaamb hajxy jaduñ. Jiiby hajxy mja wi'i yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt hojiatypän jiiby tsajtøgooty. Y chojpy ja'a mjoothajxy jaduñ coø ja'a cu'ug hajxy xi'ig xon xwyiingudsähgø'øwät jiiby halaplaaz.

⁴⁴ 'Mijts fariseodøjc, mijts ley-yajnähixøøbiädøjc, mhøhndaacp hajxy jaduñ. Cab hajxy myajcähxø'øgy coø ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Y pønjaty ja'a mmädia'agyhajxy

xpianócxäp, tu'udägooby hajxy je'ebä, je'eguiøxpä
 coo hajxy quia'a najuø'øý coo mijts mguhdujt
 jaduñ yhaxøøgå.

⁴⁵ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a ley-yajñähixøøbiä
 tu'ug:

—Wiindsøñ, coo jaduñ mmäna'añ, haxøøg
 højts jaduñ xñänøømbä.

⁴⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts ley-yajñähixøøbiädøjc, jaanä haxøøg mi-
 jts mjadaambä mhabetaambä. Hanaxiä mijts
 ja'a tsipjatypä myajñähixø'øý. Ni pøñ jaduñ
 quia'a jada'añ nej mijts myajñähixø'øýän. Y cab
 hajxy hamdsoo mgudiuna'añ neby hajxy mya-
 jñähixø'øýän ni weeñtiä.

⁴⁷⁻⁴⁸ 'Haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ.
 Haxøøg mijts mguhdujt nebiä mhap ja'a
 mdeedyhajxy hijty chäna'ay yhäyoyyän
 jegyhajty. Je'eds hajxy jaduñ yagho'c ja'a
 Diosmädia'agy hajxy jecy jajwá'xäbä. Y mijts
 ja'a tiøjc-huunghajxy myajcójjäp maa hajxy jecy
 ñaaxtägøøyyän. Myajcähxø'py hajxy jaduñ coo
 ja'a mhap ja'a mdeedy hajxy tu'ugwiinmahñdy
 mmøødhity.

⁴⁹ 'Ñajuøøbiä Dios jaduñ. Je'e jaduñ
 mänaañ: “Nguexáambiøch nguguexyhajxy
 maa yø'ø häna'c-hajxiän. Näjé'ejøch
 nguguexyhajxy xyagho'ogaañä. Näjé'e hajxy
 ñä'ä tsaächtiuna'añii.” ⁵⁰ Ja'a jäya'ayhajxy
 jäda'ahatypä, pojpätuum cädieedium hajxy jaduñ
 miähmø'øwa'añ ja'a Dios quiuguexycøxpähajxy,
 ja'a hajxy tøøbä yagho'ogyíjábä nägøxiä. Mänit
 hajxy tiägøøyyä yaghó'cäbä mänaa hädaa yaabä

naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. ⁵¹ Møødá Abel yaghó'cäbä møødá Zacarías. Tsajtøghaguuy ja'a Zacarías yagho'cä jim mäðøyyä maa ja'a altarän. Tøyhajt jaduñ coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä miähmø'øwa'añ pojpatuum cädieedium.

⁵² 'Mijts ley-yajnähiðøðbiädøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Cabä cu'ug ja'a tøyhajt hajxy mnä'ä mo'owa'añ. Cabä tøyhajt hajxy hamdsoo mnä'ä tsoy. Mijts ja'a cu'ug mwili quiapxhiimby nebiä tøyhajt hajxy jaduñ quia'a páadät.

⁵³ Mänitä Jesús jiaanç tehñ miäjootma'tä ja'a fariseodøjc møødá ley-yajnähiðøðbiädøjc. Mänit hajxy tiägøøyy mäyajtøøbä madiu'u. ⁵⁴ Jia wiinmahñdyhixaan ja'a Jesús hajxy jaduñ neby hajxy jaduñ cu yajnähsøømy.

12

¹ Mänitä jäya'ayhajxy yhamugøøyy milhaam høxtä niñø'tsmujcä hajxy jaduñ. Mänitä Jesús ja'a jiamioðd hawiing ñämaayy:

—Cabä fariseos miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Nämay häna'c jaduñ tiu'udägoy coo ja'a fariseos miädia'agy hajxy miäbøjcä. Hix, høhndaacp ja'a fariseoshajxy jaduñ. Yajnajuø'øwaamb jaduñ tsipcøxp coo hajxy jaduñ yhöhnda'agy. Hoy hajxy hoy jia capxy jia mädia'agy, cab hajxy hamdsoo hoy quiudiuñ. ² Hix, cab jaduñ tii ñä'ägädä mähmø'øwa'añ jañägapxy. Haagä cähxø'øgaamb jaduñ cøxiä. ³ Jaanä jaduñduhmbä ja'a mijtsøxpä, waambaty hajxy tøø mmäna'añ hamee'ch, yajmädowaamb jaduñ cu'ughagujc.

⁴ 'Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy mdsähgø'øwät põñ ja'a mni'x ja'a mgopc xyaghó'cäp. Cab jaduñ

nej xjiaac túnät. ⁵ Pero ja'a Dios hajxy jaduhñ mdsähgó'owäp. Je'edsä cuhdujt mөөd coo ja'a mjugyhajthajxy xyajcuhdägóoyyät, y coo hajxy xpiädá'agät haxөөgtuum.

⁶ 'Hөxtahñdsä muuxyhuunghajxy, hoy hajxy yaa tii quia'a ja wa'añ, jahmiejchpä Dios je'e.

⁷ Mänaxlä mijts ja'a Dios xquia'a jahmiédsät. Paady hajxy jaduhñ mga'a tsähgó'owät. Xjiaanç tehñ chojp mijts ja'a Dios hөxtä xmiooby hajxy tijaty hajxy myajmaajiajpy.

⁸ 'Tөyhájhөch jaduhñ nmäna'añ, hөөch ja'a Diosquexypä, pөñhөch xquiapxpaatp cu'ughagujc, je'eçh jaduhñ ngapxpaattägatsaamby jim tsajpootyp ja'a Diosmoonsäwiinduum. ⁹ Pero pөñhөch jaduhñ xquia'a capxpaatp cu'ughagujc, ni je'eçh jaduhñ nga'a capxpaadaambä ja'a Diosmoonsäwiinduum.

¹⁰ 'Pөñhөch haxөөg xñänөөmb, mee'xáanäp je'e. Pero coo ja'a Dioshespíritu hajxy haxөөg ñänómät, cab hajxy jaduhñ mié'e'xänät.

¹¹ 'Coo mijts häna'c mädsibө'өbä xyajnөcxät tsajtөгooty o jim maa ja'a hagujtөjcän, cab hajxy mdaj mmáyät waamb hajxy mmädiá'agät, ¹² je'eguiөxpä coo ja'a Dioshespíritu hajxy xñajtsapxөөyyät waambaty hajxy jaduhñ mhadsówät.

¹³ Mänitä Jesús ñämaayyä tul'jäya'ay maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsón, nämáayyägөch nbuhya'ay coochä nnädeedyñaax xpiuhmó'owät.

¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pөñhөch төө xquiuhdujtmө'oy cooch mijts nhané'emät.

¹⁵ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Mnigwieendähadøøjäp hajxy coo hajxy tii mga'a hadsögät. Cab hajxy nøcxy mdajy mmay coo hajxy cøxiä mga'a møødä.

¹⁶ Mänit miänáangombä:

—Tsøg hajxy mänáanäm, jii jäya'ay hijty tu'ug jaanč tehñ miäyøø. Mänitä ñøø miooc may yajpädø'cy. ¹⁷ Mänit tiägøøyy tajpä maabiä: “Nébiøch nnøø nmooc ndúnät. Maach jaduhñ nnä'ä pädá'agät.” ¹⁸ Mänit miänáangombä: “Tøøch nnajuø'øyy maach nbädá'agät. Nyajmä'adäbøch yø'ø ndsehχ. Maas crúundøch ngøjät. Jíbyhøch nnøø nmooc ngøxy pädá'agät, mädúhñtiøch nmøødä. ¹⁹ Cábøch jaduhñ tii ndájnät nmáañät. Jootcujc-høch jaduhñ ndsánáañät nhäyóonät majiomøjt. Poo'xáambøch, cayáambøch hu'ugáambøch, xoonða'agáambøch.” ²⁰ Mänitä Dios ja'a craa ñämaayy: “Miič, cab jaduhñ mnä'ägä mäbøcy. Jäda'a coods mho'oga'añ. Yø'øduhñ tøø mwili piädá'aguiäbä, pøn jaduhñ mämähmø'øwaamb.” ²¹ Jaduhñdsä mäyøøjäya'ayhajxy jiaty yhabety pønjaty maxiädø'øñ jaduhñ tehñgajnä yajmuyp yhamdsoogøxpähajxy. Pero maa ja'a Dioswiinduumän, häyoob hajxy jaduhñ.

²² Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Ca'a hajxy mdajy mmay tii hajxy mnäjugyhadaamby, tii hajxy mgayaamby, tii hajxy mwithadaamby. ²³ Cab hajxy nøcxy mdajy mmay coo hajxy cøxiä wiinä mga'a møødä. ²⁴ Høxtahm̄ds yø'ø muuxyhajxy, cab hajxy tiuñ xiajy. Cab hajxy tii ñi'iby; cab hajxy tii yajpädø'øgy; cabä tsehχ

hajxy miøødä. Ja'a Dios jaduhñ yagjøø'xp. Y mijts, mmaas tsoobaatp hajxy quejee ja'a muuxy hajxy. ²⁵ Hoy hajxy mäduhñtiä mja taj mja máyät, cab hajxy hamdsoo mniyajyeegøøjät ni weeñtiä. ²⁶ Pø cab hajxy hoy hamdsoo mniyajyeega'añii, cab hajxy tii mdaj mmáyät.

²⁷ 'Høxtahmds yø'ø pøjy, yee'p yø'ø. Pero cab tiuñ xiajy; cab pyiidyhädiuñ. Tøyhajt jaduhñ, ni ja'a rey Salomón jecy quia'a nä'ägä mäbaaty nej yø'ø pøjjiän, hoy howyit hänajty jia møødä. ²⁸ Hoyyä Dios yø'ø pøjy yajxón jia cunuu'xy, cab jiecyc. Mänaxiä mijts ja'a Dios xquia'a witmó'owät, hoy mijts jaduhñ mga'a ja mæbøcy. ²⁹ Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay tii hajxy mgayaamby mhu'ugaamby. ³⁰ Ja'a hajxy jaduhñ ca'a mæbøjpä, je'eds hajxy wyi'i tiajpy wyi'i miaaby. Pero mijts, ñajuøøbiä mDeedyhajxy tijaty hajxy myajmaajiajpy. ³¹ Taj may hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät, mänitä Dios cøxiä xmió'owät.

³² 'Mägu'ughajpädøjc, ca'a hajxy mdsähgø'øy, hoy hajxy jaduhñ mja nä'a weeñtiä. Chojpiä mDeedy jioot jaduhñ coo mijts xyhuunghädät. ³³ Mdóogäp hajxy mäduhñtiä hajxy mmøødä; mänitä häyoobäya'ay hajxy mnä'ä mó'owät cøxiä. Jaduhñ mijts hoyhajt weenhajt jim mbáadät tsajpootyp. Cab jaduhñ pøn jim tii xpiøjcät. ³⁴ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, mbáadäp ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jaduhñ. Coo ja'a yaabä naaxwiimbä hajxy mbøcjuø'øwät, cab hajxy tii mbáadät.

³⁵⁻³⁶ Mänitä Jesús tiägøøyy mädiaacpä nebiä jiamioødhajxy nähix hahixø'ø yhidät coo hänajty

quiädaactägatsa'añ jadähooc. Mänit miänaañ:

—Nähix hahixøø hajxy mhídät nebiä homioonsähajxiän coo ja'a wyiindsønhajxy wyiimbídät mägaabiä mähuucpä maa ja'a pøc hu'ug jiadyiijän. Jøønmøød hajxy jaduñ yhahixy. Coo ja'a wyiindsønhajxy miech maa ja'a tiøjcän, mänit hajxy yajtøjtägø'øy. ³⁷⁻³⁸ Pø jujyñä ja'a mioonsähajxy hänäjty, hoy ja tsuhmdä, hoy ja moññä, cumayaambä wyiindsøn jaduñ. Tøyhajt jaduñ. Høxtä yajcayøøjäp hajxy ja'a yhamdsoo wiindsøn. ³⁹ Y jaaná jaduñduhmbä, coo ja'a cudøjc jaduñ ñajuø'øwät mäduhnajtä ja'a mee'tspä miédsät, cab jaduñ ñä'ägä maahó'ogät nebiä mee'tspä jaduñ quia'a tøjtägø'øwät. ⁴⁰ Jaduñ mijts nähix hahixøø mhíjpät. Cab hajxy mnä'ägä najuø'øwät mänáajøch ngädaactägatsa'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

⁴¹ Mänitä Pedro yajtøøyy:

—Wiindsøn, pøn miičh hädaa myajmøødmädiaacyy, højtsyähajtiä tøgä nägøxiä.

⁴² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduñ cudiumb nebiatiä wyiindsøn yhane'emiän, je'eds jaduñ hoy copc-hajp maa ja'a wyiindsøn tiøjcän. Coo ja'a wyiindsøn maa ñøcxy, je'eduhñ mähmøøby coo jaduñ yajcáyät pøn jiiby hijp tøgooty. ⁴³ Pø cudiumbä copc-hajpä hänäjty hoy, coo ja'a wyiindsøn wyiimbijtägätsät, cumayáanäp jaduñ ja'a wyiindsøn. ⁴⁴ Mänitä wyiindsøn yajnähdija'añii coo jaduñ quiopc-hádät mäduhñtiä ja'a wyiindsøn miøødä cøxiä. ⁴⁵ Pero coo ja'a copc-hajpä miäná'anät coo ja'a wyiindsøn quia'a

tsoj medsa'añ, coo ja'a miämoonsä yhäyoowhíxät, coo tiägó'owät huucpä caabiä, coo miu'ugó'ojät, ⁴⁶ mänitä wyiindsón miejtstägatsa'añ jaguiapxy, mänit jaduhñ jiaanč tehñ chaačhtiuna'añii neby hajxy chaačhtiunñijän ja'a hajxy ca'a mabøjpä.

⁴⁷ 'Mädyii moonsä jaduhñ ca'a mädia'agymiäbøjp, hoy jia najuø'øy nebiaty ja'a wyiindsón yhane'emyii, jaanč tehñ chaačhtiunáañäp je'e. ⁴⁸ Pero mädyii moonsä ca'a mädia'agymiäbøjp je'eguiøxpä coo quia'a najuø'øy, cab jaduhñ jiaty tsaáčhtiuna'añii. Pøn madiuung jaduhñ yajcø'ødägøøyyäp, tsipcøxp jaduhñ quiudiúnät nebiaty yhane'emyii.

⁴⁹ 'Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä tsip jaduhñ piädø'ogät. Weenä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øyii. ⁵⁰ Mobadájpxoch nho'oga'añ. Jiaanč tehñ chójpiøch njoot coo paquiä yhabáadät. ⁵¹⁻⁵² Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'owó'ojät. Cabä jäya'ayhajxy jootcujc ñä'ägä hidaannä. Nimiädsibø'owáañäp hajxy tu'ugtøgooty. Nädägøøgpäna'c-hajxy yajmuga'añ ja'a nämetspäya'ay. ⁵³ Miøødnimiädsibø'owáañäp ja'a tiaj ja'a tieedyhajxy. Miø'ødhoc jiaxie'ebhajxy ñimiädsibø'owa'añii.

⁵⁴ Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämaayy:

—Coo ja'a joc piädø'ogy maa ja'a xøø quiuhnaxiän, hijxtahñd je'e coo tiu'uwa'añ. ⁵⁵ Y coo jiøømbojy, hijxtahñd jaduhñ coo han yhida'añ. Y mnajuøøby hajxy jaduhñbä. ⁵⁶ Tøyhajt jaduhñ, mnajuøøby hajxy jaduhñ nebiä xøø ñaxa'añ, pero cab hajxy mnajuø'øy tijaty jadáañäp

habetáannäp. Hix, hamdsoo ja'a mjoothajxy quia'a tsoey coo hajxy jaduhñ mnajuó'øwät.

⁵⁷ 'Tii hoguiuhdujt hajxy hamdsoo coo mga'a jada'añ. ⁵⁸ Coo pøn hñajty tøø xñäxø'øwø'øy, coo hñajty xyajnxøcxy hagujc, tu'haamnøcxpä myajtødiägø'øwät. Pø caj, xchúmäp hajxy jaduhñ. ⁵⁹ Y cab jaduhñ mdsoj pädsómät høxtä coonä mnuu'xy myajnáhwá'adsät pedyii. Jaduhñ mäwínäts Dios hajxy xyajcumädówät.

13

¹ Mänitiä ja'a Jesús yhawáanäxä coo ja'a Pilato ja'a Galileabäya'ay hñajty näje'e tøø yajyagho'ogyii tsajtøghaguuy. Animaloyjxpä Galileabäya'ayhajxy hñajty. Jaduhñ hajxy hñajty quiiuhdujthaty. ² Mänitä Jesús miánaañ:

—Nej, mmánaamb hajxy jaduhñä, paady yø'ø häna'c-hajxy yagho'cä je'eguiøxpä coo maas may ja'a pojpä cädieey hajxy hñajty tøø tiuñ quejee ja'a miägunaaxhajxiä. ³ Høøch jaduhñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuuhdujt hajxy mga'a najtshixø'øwät, jaduhñ hajxy mjájpät nägøxiä.

⁴ Y yø'ø häna'c-hajxy nämajmocxtägøøgpä tøø yhó'oguiäbä jim Siloé mänaa ja'a mõj torre tøø ñähgahbetiän, nej, mmánaamb mijts jaduhñä coo maas may pojpä cädieey hajxy hñajty tøø tiuñ quejee ja'a jiamioødhajxy jim tsánaabiä Jerusalén.

⁵ Høøch jaduhñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuuhdujt hajxy mga'a najtshixø'øwät, jaduhñ hajxy mjájpät nägøxiä.

⁶ Mänitä Jesús miánaangombä:

—Tsøc mädiáacäm, jii jäya'ay piids hijty tu'copc miøødä maa ja'a ñaaxän. Mänit hoy jia hixø'øy

pø tøø tiøømbety. Cahnä hänäjty tiøømbetyñä.
⁷ Mänitä mioonsä ñämaayy: “Huug hiḡ yø'ø pi-
 ids, tøø ndijy häxøpy tiøømbejnä cudägøøgjomøjt,
 y cahnä ñä'ägädä tøømbetyñä. Púḡäts, xiøøbä jim
 ñä'a naaxñähdäna'ay.” ⁸ Mänitä mioonsä miänaañ:
 “Wiindsón, ween jiaac täna'ay tu'jomøjt. Nhuuc
 nä'a juhðajtú'udyhøch. Nhuuc tsooyó'øyhøch
 abonohaam. ⁹ Wehñä jaduhñ ñä'a tøømbédät. Pø
 caj, mänitøch nbúxät.”

¹⁰ Wiinghooçä Jesús hänäjty jiiby ya-
 jwiingapxø'øy tsajtøgooty. Poo'xxiøøjooty
 hänäjty je'e. ¹¹ Jiibiä tajjäya'ay hänäjty tu'ug.
 Majmocxtägøøgjomøjt ja'a pa'am hänäjty tøø
 miähäyoy. Jøney ja'a mähdiøjc hänäjty tøø yagjadyii
 ja'a møjcü'ujäm; ni cab hänäjty hoy ñä'ägä tøwa'añ.
¹² Coø ja'a Jesús ja'a tajjäya'ay yhijxy, mänit
 miøjyaaxy. Mänit miänaañ:

—Pi'maam, tøø ja'a mba'am jaduhñ
 xñähwa'açh.

¹³ Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay ñähdoon.
 Mänitiä ja'a mähdiøjc tiøøyy. Mänit miänaañ coø
 ja'a Dios miøjjä jiaançhä. ¹⁴ Mänitä tsajtøjwiindsón
 jiootma'ty je'eguiøxpä coø ja'a Jesús ja'a pa'am
 yajnajxy ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitä cu'ug
 ñämaayy:

—Tädujxøø ja'a Dios tøø quiunuu'xy coø
 hajxy ndúunämät. Mänitä mba'am hajxy
 min myajniñähwa'açhii. Pero cab hajxy
 myajniñähwa'adsøøjät ja'a poo'xxiøøjooty.

¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mhøhñdaacp mijts jaduhñ. Nej, caj mijts
 mweey mburro hajxy myajnøøhu'ugy ja'a
 poo'xxiøøjootiä. Hoy hajxy hoy mja capxy mja

hane'emy, cab hajxy hamdsoo hoy mgudiuñ.
¹⁶ Y hädaa tajjäya'ay, Abraham yhap yhoc hädaaduhñ. Majmocxtägøøgjomøjt hijty tøø yaghidyii pa'ammøød ja'a mõjcú'ujäm. Nej, cábøch ja'a cuhdujt hijty nmøødä cooçh poo'xxiøøjooty tøø nyajnahwa'açhä.

¹⁷ Mänitä Jesús miädsiphajxy çähdiuuñ. Pero ja'a cu'ug, jaançh tehñ xiooñdaac hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty tøø yajcähxø'øgy.

¹⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ, jadúhñhøch nyajmäbaada'añ
¹⁹ nebiä habi'c mostazapajcän. Coo jäya'ay jaduhñ ñí'ibät maa ja'a ñaaxän, cøxp jaduhñ yéegät. Høxtä pe'eñhädiúnäp ja'a muuxyhajxy yhaa'xcøxp.

²⁰ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ, jadúhñhøch nyajmäbaada'añ
²¹ nebiä to'oxiøjc tsajcaagyooy hajxy yajtuñän coo tsajcaagy hajxy yhädiuñ. Tägøøgquipxøhñdy ja'a harina hajxy yajmäbädaagø'øy ja'a tsajcaagyooy. Mänit jaduhñ hoy piädø'øgy.

²² Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Jerusalén hänajty ñøcxa'añ. Tu'haamnøcxpä ja'a Jesús hänajty yajñähixø'øy maa ja'a cajpthuungän. ²³ Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Nej, näweeñtiä hajxy ñähwa'adsa'añ ja'a piojpä cädieyhajxiä.

Mänitä Jesús yhadsooy:

²⁴ —Tsipecøxpä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät nebiä cuhdujt hajxy hoy mmøødhädät

neby hajxy jim mdägó'owät tsajpootyp. Nämay hajxy jia wi'i tiägø'owa'añ, pero cab hajxy hänajty yajtägø'owa'añii coo cuhdujt hajxy hänajty quia'a mөөдä. ²⁵ Coo ja'a Dios ja'a tøjc hänajty tөө yhagөөñä, mänitä tøghagø'ow hajxy hänajty jia wi'i quiojxnoga'añ, pønajaty tøba'am hänajty tөө miähmø'øy. Mänit hajxy hänajty jia wi'i miäna'ana'añ: “Dios, yaghawa'ads yø'ø tøjc.” Mänitä Dios yhadsowa'añ: “Cábøch mijts nhixiä.” ²⁶ Mänit hajxy hänajty miäna'anáangombä: “Pero tөөds miičh nmөөdçay nmөөdhu'ugy; tөөds miičh mmädia'agy xyajnähxø'øy mänaa jim mhitiän maa højts ngajptän.” ²⁷ Mänitä Dios hänajty yhadsowáangombä: “Tөө hajxy nnäma'ay coo hajxy nga'a hixiä. Wiimbit hajxy. Caj mijts mguhdujt ñä'ägä hoyyä.” ²⁸ Mänitä Abraham hajxy hänajty jim mhixa'añ tsajpootyp jim Dioswiinduum mөөдä Isaac mөөдä Jacob mөөдä Diosquexyhajxy nägøxiä. Mänit hajxy mjø'owa'añ mxuudsa'añ coo ja'a Dios hajxy tөө xquia'a yajtägø'øy. ²⁹ Nøcxaambä jäya'ayhajxy miägaya'añ Dioswiinduum ja'a hajxy wiinduhmyhagajpt-tsohmä. ³⁰ Jaaya'ayhajxy jäda'ahaty péjxäbä, näje'e møjtuunḡ hajxy piaada'añ. Y jaaya'ayhajxy jäda'ahaty møjtuunḡmөөdpä, näje'e tiuunḡhajxy piögáanäxä.

³¹ Mänitxөөbä ja'a fariseoshajxy näje'e miehch maa ja'a Jesúsän. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Mdsóonäp yaa coo ja'a Herodes xjia wi'i yajyagho'oga'añii.

³² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ca'awiindøyyä Herodes jaduḡ. Nøcx hajxy

näma'aw cooĉ mejtsoo tågøøgxøø njaac tuna'añ. Njaac høxquexáambiøch ja'a møjcu'uhajxy. Njaac yajmøcpøgåambiøch ja'a pa'amjäya'ayhajxy. Mänitøch nduumbädø'øwa'añ. ³³ Jexioo, mejtsoo tågøøgxøøjøch njaac tu'uyo'oya'añ. Mänitøch jim nmedsa'añ Jerusalén. Cab jaduhñ yhawiinmatsä coo ja'a Diosquexy wiingtuum yhó'ogät.

³⁴ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Ja'a häna'c-hajxy jim tsänaabiä Jerusalén, tøø ja'a Diosquexy hajxy may quiuhga'aĉ. Tøøch mayhooc nja wi'i ñäma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät; pero cab hajxy ñä'ä najtshixø'øwa'añ. ³⁵ Cooĉ jim ngóodät Jerusalén, páquiøch jim nhida'añ. Mänitøch mijts jim nnähgue'egáangombä. Cábøch hajxy xyhixaannä høxtä cóonøch hänajty ngädaactägatsa'añ. Mänit hajxy hänajty mmäna'ana'añ: “Jaanĉ tehñ miøj jaanĉ tehñ jiaanĉ ja'a Dios tøø quiéxiäbä.”

14

¹ Wiinghoocä Jesús ñøcxy mägaabiä maa ja'a fariseowiindsønä tiøjcän. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e. Jiibiä Jesús hänajty miähijxna'aylijäm tøgooty ja'a fariseoshajxy. ² Jiibiä mähdiøjc hänajty tu'ug qui'ixypa'ammøød. Jesúswiinduum hänajty tiäna'ay. ³ Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a ley-yajnähixøøbiähajxy møødä fariseoshajxy:

—Nej, jii cuhdujt jaduhñ coo ja'a pa'amjäya'ay myajmøcpøgät poo'xxiøøjootiä.

⁴ Pero cab hajxy waamb ñä'ä hadsooyy. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay ñähdoonñ, yajmøcpøjcy. Mänit ñämaayy coo wyiimbídat. ⁵ Mänitä fariseoshajxy ñämáayyägombä:

—Coo mijts mburro mweey quiuga'awó'owät nøøjutjooty, nej, cab hajxy mänitiä myajpäsómädä, hoy hänajty jia poo'xxiøøjootiä.

⁶ Cab hajxy waamb ñä'ägä hadsooyy.

⁷ Mänitä Jesús yhiixy coo ja'a woybä wichpä hoy-häñaabiejt hajxy jia wi'i yhøxta'ay. Mänit miänaañ:

⁸ —Coo ja'a pøc ja'a hu'ug hänajty mänaa jiadyii, coo mijts myajwówät, cabä hoyhäñaabiejt hajxy myaghäña'awó'owät. Hiix, coo häna'c maas cuhdujtmøødpä jiaac médsät, ⁹ mänitä cudøjc xñámá'awät: “Pädø'øg, mo'ow yø'ø häñaabiejt yø'ø häna'c tøø jiaac méchäbä.” Xyajtsähdiúnäp jaduñ. Mänit nøcxy mhäña'ay maa ja'a häñaabiejt ca'a hojiatypän. ¹⁰ Pero jayøjp mhøxtá'awät ja'a häñaabiejt ca'a hojiatypä. Mänitä cudøjc xñámá'awät: “Mägu'ughajpä, yaa nañ maa hädaa häñaabiejt hojiatypän.” Xquiumáyäp ja'a jäya'ayhajxy ja'a hajxy jim häñaabiä. ¹¹ Pøn ja wi'i yajcumayaamb, yajpexaamb je'eduhñ. Pøn ca'a yajcumayaamb, je'eds jaduñ møjtägø'øwaamb.

¹² Mänitä Jesús ja'a fariseowiindsøn ñämaayy, ja'a hänajty tøø miäwóyyäbä:

—Coo ja'a tsuunax hänajty mänaa myagjada'añii, cabä mmägu'ughajpähajxy mwówät, ni ja'a mbuhya'ayhajxy, ni ja'a mjujy ja'a mmägu'ughajxy, ni ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc-hajxy ja'a mäyøøbä. Xwiiodägátsäp hajxy je'e ja'a miich hänajty tøø mwóyyäbä. ¹³ Pero je'eds mwówäp ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä. ¹⁴ Hoy miich jaduñ xquia'a ja woodägátsät, jootcujc mhídät jadähooc je'eguiøxpä coo ja'a hoyhajt ja'a

weenhajt mbaada'añ mänaa ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jiuypiojtägatsa'añän, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø quiudiúñäbä.

¹⁵ Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug yhäña'ay meexäwiinduum. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Jootcujc je'e, pøn mägayaamb Dioswiinduum.

¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tsøc mädiáacäm. Jaduhnä jäya'ay tsuunaḡ tu'ug yagjajtä. Mänitä jäya'ay may yajwoowä.

¹⁷ Coø hänäjty tøø yhabaady, mänitä mioonsä ñämaayy: “Nøcx ja'a woybä wichpähajxy näma'aw coø hajxy yhadó'ødsät, coø ja'a cay tøø yhabaatnä.”

¹⁸ Pero mänit hajxy nägøxiä yhadsooyy cooc hajxy quia'a näbaadø'øwaañäxä. Tu'jäya'ay miänaañ: “Tøøchä naax njuy; nøcxáambøch cham nhixa'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadø'øwaañä.”

¹⁹ Mänit wiingpä miánáangombä: “Tøøchä waj njuy mägooxmancuerno. Je'eçh nøcxy nyajtuunghabøga'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadø'øwaañä.”

²⁰ Mänitä wiingpä jiaac mänáangombä: “Naambócyhøch høøch; páadyhøch nga'a nøcxa'añ mägaabiä.”

²¹ Coø ja'a moonsä wyiimbijtagajch, mänit je'e cøjx ñägapxy waambaty hajxy yhadsooyy. Mänitä wyiindsøn jiaanch tehñ jiootma'ty. Mänitä mioonsä ñämáaguionbä:

“Nøcx jim päyø'øguiä maa ja'a mõjtu'ujän. Pønjaty jim mbaatyp, ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä, je'e jaduhn mwoomínäp.”

²² Coø ja'a moonsä jadähooc wyiimbijtagajch, mänit miänaañ: “Wiindsøn, Tøøch gudiuñ nébiøch miich tøø xyhane'emiän.

Pero xiinä hawa'adspä.” ²³ Mänitä wyiindsón yhadsooy: “Nøcx jim̄ maa ja'a xu'udstu'ujän, maa ja'a padu'ujän; pønjaty jim̄ najxp, mnämä'awäp hadsip coo hajxy myínät, nébiøch ndøjc jaduhñ yhúdsät. ²⁴ Pero pønjátyhøch tøø nja yajwoyii, cab hajxy miñ quiaya'añ maaçh ndsuunax nyagjadiijän.”

²⁵ Nämayyā jāya'ay ja'a Jesús hānajty pianøcxy. Mänitä Jesús wia'wiimbijty. Mänit miānaañ:

²⁶⁻²⁷ —Pønjátyhøch xpianøcxaamb, wéenhøch xmiaas tsoçy quejee ja'a tiaj ja'a tieedyhajxy choçy, møødä yhuch ja'a piuhya'ay; quejee ja'a yhuungä tio'oxy choçy. Pø caj, cábøch hoy xpianøcxät. Pøn ja'a jiugyhajt ca'a nähdujp, cábøch jaduhñ hoy xpianøcxät. ²⁸ Coo pønä tøjc hānajty quioja'añ, jayøjpä xiädø'øñ miächoy pø pedáañap jaduhñ. ²⁹ Pø caj, mänit jaduhñ ñäxi'igøøjät coo hānajty quia'a maya'añ. ³⁰ Jaduhñ hajxy miāná'anät: “Xiøøbä yøø craa ñä'ä yajtsohndaacy; maa jaduhñ ñä'ä yajmaayy.” ³¹ Coo ja'a reyhajxy hānajty ñimiädsibø'øwa'añii, jayøjp hajxy yhahixø'øy pø mājāda'agaamb coo nāmajcmil soldado jia møødä, coo ja'a miädsip ja'a soldado nähii'xmil miøødä. ³² Pø caj, jāguemiä ja'a quiuguexy quiéxät weenä miädsip jaduhñ miee'xy. ³³ Jaaná jaduhñ mijtspä, coo hajxy cøxiä wiinä mga'a najtshixø'øwät ja'a høøchcøxpä, cábøch hajxy hoy xpianøcxät.

³⁴ 'Tuungpaatpä caan hit. Pero coo jiø'øwät, cab jaduhñ mānaa yhoyøøñät. ³⁵ Cab jaduhñ tiuungpaadaannä. Nā'ä tāgooby jaduhñ. Pø mwiinjuøøby hajxy, wéenhøch hädaa nmädia'agy

xmiäbøjcä.

15

¹ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a yajñähjuudiuutpähajxy nämay mөөдä cubojpä cugädieeybähajxy. Miädowaambiä miädia'agy hajxy hänajty. ² Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy tiägöyy mädiaacpä mөөдä ley-yajñähixøøbiähajxy:

—Cab jaduñ yhoyyä coo yø'ø craa ja'a cubojpä ja'a cugädieeybä miägu'ughädät, coo miøødcáyät.

³ Mänitä Jesús tiägöyy mädiaacpä:

⁴ —Tsøc mänáanäm, pøn meeg hänajty mөөд mägo'x, coo tu'ug tiägöyyät, nej, cabäda'a nägø'ø nädecypiä mhøxta'awädä. ⁵ Y coo mbädät, mänit mxoondá'agät. Mänitä meeg mdsehñø'ögät. Mänit mdsehñnøcxät maa ja'a mdøjcän. ⁶ Coo jim mmédsät, mänit mmäjøøn mmädøjc mwoomúgät mөөдä mmägu'ughajpähajxy. Mänit mmáná'anät: “Tsøg hajxy xoondáacäm; tøøchä meeg nbaady ja'a hijty tøø tiägöyyäbä.” ⁷ Tøyhajt, jaanä jaduñ hajxy jim xioonða'agaambä tsajpootyp coo ja'a cubojpä cugädieeybä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät. Ja'a jaac nämädaaxc-hii'x-cumajmocxmädaaxc jäya'ayhajxy, ja'a hijty tøø quia'a tu'udägöyyäbä, cab hajxy jiaty näxoonða'aga'añii.

⁸ 'Tsøg jaac mänáanäm, mädyii to'oxiøjc xädø'øñ majc mөөд, coo tu'ug tiägöyyät, mänitä jøøn quiudøø'xø'øy. Mänit tiägø'øy tøjpeetpä hodia'agyhaamby, cham jaduñ yhøxta'ay. ⁹ Coo ja'a xädø'øñ piaady, mänitä miäjøøn miädøjc woomucy mөөдä miägu'ughajpähajxy. Mänit miäna'añ: “Tsøg hajxy xoondáacäm; tøøchä xädø'øñ nbaady ja'a hijty tøø

tiägóyyäbä.” ¹⁰ Tøyhajt jaduñ, jaanä jaduñ ja'a Diosmoonsähajxy jim̄ xioon̄da'agaambä tsajpootyp coo ja'a cubojpä cugädieeybä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät.

¹¹ Mänitä Jesús jadähooc miänáaṅgombä:

—Tsøc mädiáacäm, jaduñä jäya'ay hänäjty tu'ug, metsc yhuung. ¹² Mänitä muutspä ñämaay ja'a tieedy: “Teedy, høøchä xädø'øñ móoyyác mädúhñtiøch hijty tøø xyajñahdijy.” Mänitä yhuunghajxy miooyy ja'a xädø'øñ. ¹³ Cujaboom cumaaxcä craa muutspä tiu'ubøjnä. Cøjxä xiädø'øñ miädu'ubøcy. Mänit ñøcxy jäguemnaax. Mänitä xiädø'øñ cøjx ñähaduñ ñähana'ma'awø'øy. Haxøøg hänäjty wiädity. ¹⁴ Coo ja'a xiädø'øñ hänäjty tøø quiøjxnä, mänitä yuu miejch maa ja'a craa hänäjtän. Mänitä yuu hoyhoy piátänä. ¹⁵ Mänitä tuung hoy piaady mähädsømyagjøø'x. ¹⁶ Jia wi'i jioø'xaamby hänäjty ja'a hädsøm hänäjty jioø'xypä, pero cab hänäjty tii ñä'ägä mo'oyii. ¹⁷ Mänit wyiinmahñdymejch: “Jim̄ maäch ndeedy tiøjcän, jaanč teh̄m quiu'uxiä ja'a moonsähajxy jim̄ quiay yhu'ugy. Y høøch, cooçh yaa nmähmø'øwät, yuuhó'ogäbøch häyaa. ¹⁸ Nnä'ägä nõcxyhøch jim̄ maäch ndeedy tiøjcän. Jadúhñhøch nnäma'awa'añ: Teedy, tøøch ngädieey ja'a Dioscøxpä møødä miichcøxpä. ¹⁹ Cábøch miich hawiinmats xyhuunghájnät. Høyhøch miich xñä'ä wá'anät moonsä.” ²⁰ Mänitä craa wyiimbijty, ñøcxtägaajch maa ja'a tieedy tiøjcän.

'Møjnä hänäjty quia'a mech, mänitä tieedy jiojcuheebøoyyä. Mänitä tieedy jioot xiuu'tspøjcy jadähooc. Mänit päyø'øguiä hoy jiojcuhaadø'øy.

Mänit ñähmäneeñ quiuhmäneeñ. Mänit chu'xy. ²¹ Mänitä yhuung miänaañ: “Teedy, tøøch ngädieey ja'a Dioscøxpä møødä miichcøxpä. Cábøch miich hawiinmats xyhuunghájnät.” ²² Mänitä tieedy ja'a moonsä tu'ug ñämaayy: “Tsógäm, nøcx ja'a howyit yajpäsøm. Yajniguiubøgøø. Pädaacä cø'øjädsøhñdy tu'ug møødä xäguiø'øg. ²³ Nøcxä wajhuung hajxy yagho'og ja'a ni'xpä. Tsögä xøø hajxy yagjåjtäm. Tsøg hajxy caayy tsøg hajxy húucäm. ²⁴ Jadúhñhøch hädaa nhuung hijty nebiä ho'ogyiän nebiä tägoybän. Pero tøøch jadähooc xyhajuø'oyii. Y chaäch tøø xñämech.” Mänitä xøødsuu hajxy yagjåjtä.

²⁵ 'Ja'a craa møjpä, jim hånajty je'e camjooty. Mänit wyiimbijty. Coø hånajty miedsaannä maa tøjcän, mänit miädooyy coø hajxy wyi'i xiu'uxy, coø hajxy wyi'i yhech wyi'i piuty. ²⁶ Mänitä moonsä tu'ug miøjyaaxy. Mänit miäyajtøøyy: “Tii jadhun jåjtäp.” ²⁷ Mänit ñämaayyá: “Tøø ja'a mhuch miech hoy ween. Paadiä mdeedy ja'a wajhuung ni'xpä tøø yajyagho'ogyii.” ²⁸ Mänitä craa møjpä jiootma'ty. Cab hånajty tiøjtägø'øwa'añ. Mänitä tieedy tiøjpädsøømy. Mänit hoy miänuu'xta'agyii coø tiägø'øwät. ²⁹ Mänitä craa ja'a tieedy ñämaayy: “Tøøch miich majiomøjt nja møødtuñ. Homiänájøch miich mmädia'agy tøø nmäbøjcäm. Pero cábøch miich mänaa tii tøø xñä'ägä mo'oy, nébiøchä xøø jadhun nyagjadøøjät møødhøch nmägu'ughajpådøjc-hajxy. ³⁰ Pero xiidsä mhuung tøø miech. Tøø miich mxädø'øñ xñä'a yaghäyø'cä maa ja'a cuhhiñdo'oxiøjcän. Y yø'ø craagøxpä miichä wajhuung ni'xpä tøø

myajyagho'ogyii.” ³¹ Mänitä tieedy miänaañ: “Huong, homiänáajøch miich tøø xmiøødhity. Y haagä miich mje'e jaduñ mädúhñtiøch jii nmøødä. ³² Pero hawiinmats jaduñ coo ja'a xøø nyagjáltämät, coo nxoondáacämät, je'eguiøxpä coo yø'ø mhuch tøø miech. Jaduñ hijty nebiä ho'ogypiän nebiä tägoybän. Pero tøøds jadähooc xyhajuøøyyäm.”

16

¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Jaduñdsä mäyøøjäya'ay hänäjty tu'ug. Mänit hoy yhawáañäxä coo ja'a xiädø'øñ hänäjty yajtuunäxä ja'a mioonsä. ² Mänitä mioonsä miøjyaaxy: “Nej, tøyhajt jaduñ cooçh miich ja'a nxädø'øñ xwyi'i yajtuunäjä. Hoorä, høøch móoyyác mädúhñtiøch miich hijty tøø nyajcø'ødägø'øy. Cábøch miich nmoonsähadaañnä.” ³ Mänitä craa tiägøøyy tajpä maabiä: “Nébiøch jaduñ nnä'a jatcø'øwät. Xpiøgáañäbøch ja'a nduung jaduñ. Cábøch møcmäjaa nmøødä cooçh nyu'uww cooçh nbúxät. Tsähdiúnäbøch jaduñ cooçh ndägø'øwät xädø'øñyujwaambä. ⁴ Tøøch nnajuø'øy nébiøch njatcø'øwät, nébiøchä jäya'ayhajxy xtiøjmo'owät, cooçh nduung hänäjty tøø xpiøjcä.” ⁵ Mänit tu'ugjaty tu'ugjaty miøjyaaxy pønjaty ja'a wyiindsøn hänäjty mänuu'xyhajp. Mänitä tu'jäya'ay jayøbajt miäyajtøøyy: “Mädúhñtiøch yø'ø nwiindsøn xmiänuu'xiä.” ⁶ Mänit yhadsooyy: “Mägo'xlatä acéitøch nmänuu'xiä.” Mänitä craa miänaañ: “Hädaa nocy jaduñ mänaamb coo miich mägo'xlatä mmänuu'xyhaty.

Chaadsä nocy wiingpä. Huug hädiuundägats coo juxychägui'xmajc-latä mmänuu'xyhaty.”
 7 Mänitā tu'ug miäyajtøgombä: “Míichäts, mäduhñtiä mnuu'xy.” Mänit yhadsooy: “Mägo'xquipxóhñdyhøchá trigo nmänuu'xyhaty.” Mänitā craa miänaañ: “Chaadsä nocy wiingpä. Huug hädiuundägats coo mädaaxc-hii'x mmänuu'xyhaty.”
 8 Manitā mäyøøjäya'ay ja'a mioonsä quiumaayy coo quiuhwijjiä. Maas cuhwijy ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä maa ja'a tiuunghajxiän quejee yø'ø Diosmädia'agy hajxy mabøjpä.

9 'Tsipecøxpä xädø'øñ quiøxa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Myajtúnäp hajxy jaduhñ nebiä jäya'ay hajxy jaduhñ xmiägu'ughädät. Coo hänäjty tøø mho'nä, mänitā Dios jim xwyiingpøgät tsajpootyp.

10 'Pøñä xädø'øñ hoy yajtuumb, hoy jia weeñtiä, coo ja'a xädø'øñ hänäjty miayyā, mänit hoy yajtuungombät. Pero pøñä xädø'øñ hoy ca'a yajtuumb coo hänäjty weeñtiä, ni jaduhñ hoy quia'a yajtúnät coo hänäjty miayyā.
 11 Jaduhñds je'e, coo mijts ja'a xädø'øñ hoy mga'a yajtúnät hädaa yaabä naaxwiin, caj mijts ja'a Dios xyajcø'ødägø'øwät mädyii jaanč tsoobaadaamb.
 12 Y coo wiingjäya'ay xiädø'øñ hajxy hoy mga'a yajtuúnät, cabä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim mbáadät tsajpootyp.

13 'Coo ja'a moonsä ja'a wyiindsøn metsc miädúnät, ja'a tu'jäyá'ayäbä, je'e miädia'agy hoy quiudiúunäp; ja'a tu'jäyá'ayäbä, cabä miädia'agy miäbøjcät. Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a xädø'øñ hajxy mwi'i chógät, cabä Dios hajxy

hoy mmädúnät.

14 Jimä fariseoshajxy hänajty näje'e miämädoona'ay. Jiaanč tehṃ piøcjuøøbiä fariseos ja'a xädø'øñ hajxy hänajty. Mänitä Jesús hajxy ñäxiicy. 15 Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts, mjaanč tehṃ yajcumayaamb hajxy jaduhṃ maa ja'a cu'ughagujcän. Pero xñajuøøyyäp ja'a Dios ja'a mwiinmahñdyhajxy. Mädyijaty ja'a jäya'ayhajxy quiumaaby, je'edsä Dios jaduhṃ piejxyp.

16 'Ja'a Moisés miädia'agy hijty cudiúunäxäp møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Pero coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä, nägøxiä jäya'ayhajxy jia wi'i tiägø'øwa'añ maa ja'a Diosmädia'aguiän.

17 'Pero cabä Moisés miädia'agy tiägoyya'añ. Maas paquiä ja'a tsajpootyp tiägóyyät møødä naaxwiin quejee ja'a Moisés miädia'agy.

18 'Pønä tio'oxiøjc høxmajtsp, tu'udägooby jaduhṃ coo wiingto'oxiøjc wyiingpøjnät. Jaanä jaduhṃ tiu'udägoobiä pønä to'oxiøjc wiingpøjp ja'a tøø yhøxmächíjábä.

19 'Jaduhṃdsä mäyøøjäya'ay hänajty tu'ug. Jaanč tehṃ yajxón ja'a wyit hänajty miøødhaty. Jabom-jabom ja'a xøø hänajty yagjadyii jaanč tehṃ yajxón. 20 Jimä mähdiøjc hänajty tu'ug xiøhaty Lázaro. Jaanč tehṃ ñähbu'uds jaanč tehṃ quiuhbu'udsä Lázaro hänajty. Jim naxy yhäña'ay naaxwiin maa ja'a mäyøøhäna'c tiøghaawän. 21 Je'e ja'a Lázaro hänajty jia wi'i quiayaamby tijaty jiiby cahb naaxwiin maa ja'a mäyøøjäya'ay mieexän. Høxtä nähwéhyäxäbä Lázaro piu'uds hänajty ja'a

húcäm. ²² Mänitä Lázaro yho'nä. Mänitä yháañämä yajnøcxäxä tsajpootyp maa ja'a Abraham wyiinduumän. Ja'a Diosmoonsä yajnøcx. Mänitä mäyøøjäya'ay yho'pä. Mänit yajnaaxtägøøyyä. ²³ Mänitä yháañämä yhádaacy møjcu'uhaam. Mänit tiägøøyyä tsaächtiúunäbä. Mänit chajhee'py. Jimä Abraham ñäheebøøyy møødä Lázaro. ²⁴ Mänit yaaxy: “Abraham, høøch näxúu'tsäc. Høøchä Lázaro yajnäguéjxäc. Weenä quiø'øjøjp yajxoogy wéenhøch ndoots min xyajtøjtsä. Jaanč tehñ chaačhpøjþøch yaa jøønjooty.” ²⁵ Mänitä Abraham yhadsooyy: “Huang, jahmiets jaduñ nej tøø mdsäna'ay nej tøø mhäyoyyän yajxón. Pero Lázaro, jaanč tehñ yhäyoob je'e hijty. Pero coo yaa tøø quiø'nä, jootcuyc yhijnä. Míichäts jiiby tsaächpøjþäp. ²⁶ Y chaads je'ebä, cabä najxtaact maa, coo ja'a Lázaro jiiby yhadá'agät, ni coo miích yaa mbédät.” ²⁷ Mänitä mäyøøjäya'ay miänaañ: “Abraham, tunä mayhajt, huuc quex ja'a Lázaro jim maačh ndeediän. ²⁸ Mägóoxc-høch nbuhya'ay jim. Weenä Lázaro nøcxy ñäma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, neby hajxy yaa min quia'a tsaächpøjþät.” ²⁹ Mänitä Abraham miänaañ: “Jim hajxy je'e miøødä ja'a Moisés miädia'agy møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Je'e hajxy quiudiúnäp.” ³⁰ Mänitä mäyøøjäya'ay miänáangombä: “Abraham, tøyhajt jaduñ, pero coo ja'a ho'ogyjiäya'ay jim miédsät maačh ndeedyhajxiän, mänit mäbøcypiä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät.” ³¹ Mänitä Abraham yhadsoogombä: “Pø cab hajxy quiudiuna'añ nebiä Moisés jia hanehmiän, nebiä Diosquexyhajxy jia

hanehmïän, nej, je'e hajxy nõcxy ñä'ä mäbøquiä coo ja'a ho'ogyipiä jia médsädä.”

17

¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Tsipcøxpä jäya'ay hajxy xjia wi'i yajtu'udägoyya'añ. Pero pøn jaduhñ jatcøøby, haxøøg jiada'añ. ²⁻³ Nägüentä hajxy mwädität. Coo pøn yø'ø pigäna'c yajtu'udägóyyät, haxøøg jaduhñ jiädät. Mejor ñä'ägä mejjwyipø'owøøjät molinopaanyo'xodsø'øy.

'Coo ja'a mbuhya'ay xñägädieeyø'owät, mhójäp jaduhñ. Y coo xñámá'awät coo mmée'xät, mmée'xäp jaduhñ. ⁴ Coo juxtujc-hooc xñägädieeyø'owät tu'xøøbä, y coo juxtujc-hooc xñámá'awät coo quia'a jatcø'owaannä jaduhñ, mmée'xäp jaduhñ.

⁵ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a jiamiøødhajxy:

—Højtsä mäjaa jaac móoyyác neby højts maas hoy nmäbøgät.

⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo mijts häxøpy mmäbøcy hoy jia tu'lii'xiä, coo yø'ø quepychaa hajxy mnämá'awät coo nõcxy ñimiejjwyipø'øyii, xquiudiúunäbä mmädia'agyhajxy jaduhñ.

⁷ 'Tsøg jaduhñ mänáanäm, coo ja'a mmoonsä tu'ug wyiimbídät camjooty, nej, jaduhñ mnämá'awädä: “Min cay.” ⁸ Caj pues, cab jaduhñ mnämá'awät. Jaduhñ mnämá'awät: “Høøch njøø'xy hädiúunäc, høøch puhbéjtäc maäch cham ngay'añ nhu'uga'añän. Mänit miich häyaa høxhaam mgáyät mhú'ugät.” ⁹ Ni mga'a Diosmó'owät coo ja'a mmädia'agy hänäjty tøø

xquiudiuunä. ¹⁰ Jaanä jaduñ mijspä, coo hajxy hñajty tøø mgudiuñ nebiatiä Dios hñajty tøø xyhane'emiän, jaduñä Dios hajxy mnämä'awät: “Cab højts hawiinmats xmió'owät Dioscujú'uyäp. Jaduhyyä højts tøø ngudiuñ neby højts miičh tøø xyhane'emiän” —nømä Jesús miänaañ.

¹¹ Tu'uyóhñäbä Jesúshajxy hñajty. Jerusalén hajxy hñajty ñøcxy. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a Samarianaax miøødnibiaadyiijän ja'a Galileanaax. ¹² Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpthuung tu'ugän. Mänitä Jesús jiojcubaadøøyyä ja'a hñä'c nämajcpä ja'a haxøøgpu'udsmøødpä. Pero cabä Jesús wiingón tiehm ñämejtsä. ¹³ Mänit hajxy yaaxy:

—Jesús, Wiindsón, højts näxú'utsäc.

¹⁴ Coo ja'a Jesús jaduñ yhijxy, mänit miänaañ:

—Nøcx hajxy niyajcähxø'øgøø maa ja'a teedyhaxiän.

Coo hajxy wyiimbijty, mänit hajxy cøjx ñähwa'ačh ja'a piu'uds. ¹⁵ Coo hajxy yhijxy coo hajxy hñajty tøø ñähwa'ačh, mänit tu'jäya'ay wyiimbíjcumbä. Mänit møc yaaxy coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä. ¹⁶ Mänitä Jesús hoy wyiinjiicäda'agy. Høxtä mägujtsädaac naaxwiin. Mänitä Jesús Dyiosmooyy. Samaria ja'a craa hñajty chooñ. ¹⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nämajc ndijy hajxy tøø ñähwa'ačh. Maa ja'a jiamiøødhajxy ja'a nädaaxtujcpä. ¹⁸ Jagooyyä hädaa craa nidiuhm tøø wyiimbity Diospa'yaaxpä, y Samaria chooñ.

¹⁹ Mänitä Jesús ja'a craa ñämaayy:

—Tänaayyø'øg, nøcxnä. Coo tøø mmäbøcy, paadiä mbu'uds tøø cho'ogy.

²⁰ Mänitā fariseos ja'a Jesús hajxy miäyajtøøyy mänaa hänajty yhabaada'añ coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ. Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduhñ yaghixa'añ mänaa jaduhñ yhabaada'añ. ²¹ Cab hajxy jaduhñ miäna'ana'añ: “Xiids je'e”, o “Chaads je'e.” Tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

²² Mänitā Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Habaadaamb jaduhñ cooçh mijts xjia wi'i yhijtägatsa'añ, høøçh ja'a Diosquexypä; pero cábøch hajxy xyhixa'añ. ²³ Mänitā cu'ughajxy miäna'ana'añ cóogøch tyijy tøø ngäda'agy; pero cab hajxy mmäbøgät. ²⁴ Jadúhñhøch ngäda'aga'añ nebiä wädsucän coo xim̄ yam̄ tiägø'øy hajajpä. ²⁵ Pero jaançh tehñ chaaçhpøgåambøch jayøjp. Cáboch jäya'ayhajxy xmiee'xa'añ ja'a hajxy jäda'ahatypä. ²⁶ Cooçh hänajty ngädaactägatsa'añ, jaduhñä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øwa'añ nebiä jecyjiäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øyän mänaa ja'a Noé hänajty jyijän. ²⁷ Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i piøjp wi'i yhuucp hajxy hänajty. Mänitā Noé tiägøøyy barcojooty. Mänitā Dios ja'a nøgomdägoy quiejxy. Cøjx hajxy jaduhñ yho'ogy. ²⁸ Jaduhñ hajxy hänajty jiatcøøbiä mänaa ja'a Lot hänajty jyijän. Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i jiuuby wi'i tioo'p hajxy hänajty, wi'i ñiip hajxy hänajty, wi'i tiøjcojp hajxy hänajty. ²⁹ Coo ja'a Lot jim̄ chohñ maa ja'a Sodomacajptootiän, mänitā jøøn tiägøøyy cahbä møødä azufre. Cøjxä jäya'ayhajxy yho'ogy. ³⁰ Jaduhñä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øwáaṅgombä

cooĥ hānajtj ngādaactāgatsa'añ, hōōĥ ja'a Diosquexpā.

³¹ 'Mānitxōō, pōn hānajtj hijp tōjwiing, caj tiōjtāgō'ōwāt coo cōxiā wiinā yajpādsōmāt; jaduhyyā piāyō'ōgāt. Y pōn hānajtj hijp camjooty, caj wyiimbīdāt maa ja'a tiōjcān; jaduhyyā tiu'ubōjtōwāt. ³² Hōxtahm̄dsā Lot tio'oxiōjc jiajty. ³³ Pōnā jiugyhajt hādaa yaabā naaxwiin ja wi'i yaghoyō'ōwaamb, haxōōgtuum piāda'aga'añii. Pero pōnā jiugyhajt nāhdugaamb, hodiium je'e ñā'āgā nōcxa'añ.

³⁴ 'Tōyhajt jaduhñ, mānitcoods, nāmetsc hajxy hānajtj mia'awa'añ tu'ugmaabejt. Tu'ug yajnōcxa'añii, tu'ug yajmāhmō'ōwa'añii.

³⁵ Jaduhñā to'oxiōjc-hajxy hānajtj jiōjtspā nāmetsc. Tu'ug yajnōcxa'añii, tu'ug yajmāhmō'ōwa'añii.

³⁶ Jaduhñā ya'adiōjc-hajxy hānajtj nāmetsc tiuumbā camjooty. Tu'ug yajnōcxa'añii, tu'ug yajmāhmō'ōwa'añii.

³⁷ Mānitā Jesús miāyajtōōwā:

—Wiindsōñ, maa jaduhñ jiada'añii.

Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Tsipcōxp jaduhñ jiada'añii nébiōch cham̄ nmādia'aguiān.

18

¹ Mānitā Jesús tiāgōōyy yajwiingapxōōbiā coo hajxy tehngajnā Dyiospa'yá'axāt, coo hajxy mānaa quia'a jootmayhādāt, hoyyā Dios quia'a ja tsoj hadsōwāt. ² Mānit miānaañ:

—Tsog hajxy mādiāacām. Jaduhñā jāya'ay hijty tu'ug quiuduunghaty. Cabā Dios hānajtj wyiingudsāhgō'ōy ni ja'a miāgajptjāya'ay. ³ Jimā

yaamgto'oxy hānajt̃y tu'ug maa ja'a cajptān. Ja'a miādsip hānajt̃y jia wi'i ñāxø'owø'owaamby. Paady hānajt̃y jabom̄-jabom̄ ñøcxy maa ja'a cuduungān neby jaduhñ piuhbedøjät. ⁴ Cabā yaamgto'oxy miādia'agy hānajt̃y ñā'ägā cudiunāañāxā. Mānitā cuduung tiägøøyy tajpā maabiä: “Cábøch pøñ nwiingudsähgø'øy ni ja'a Dios ni ja'a jäya'ay. ⁵ Pero cooçh yø'ø yaamgto'oxy xwyi'i yhadsipy, ngudiunāañäbøçhā miādia'agy jaduhñ, nébiøch miñ xquia'a wi'i yhadsíjpnät. Pø caj, jootmá'adäbøch häyaa.”

⁶ —Nømä cuduung miānaañ, ja'a Dios ca'a wiingudsähgøøbiä. ⁷ Jaduhñä Dios ja'a yhuung piuhbedaambä, ja'a hajxy xøømdsuhm pa'yaaxpä. ⁸ Paquiä yhadsowa'añ. Pero høøçh ja'a Diosquexypä, cooçh yaa ngädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, nej, je'enä ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hānajt̃y miäböcyñäjä.

⁹ Jimä jäya'ayhajxy hānajt̃y näje'e, wi'i yajcumayaamb hajxy hānajt̃y. Wyi'i piejxyp wyi'i tiehmby ja'a miägu'ughajpā hajxy hānajt̃y. Mānitā Jesús miānaañ:

¹⁰ —Tsøg hajxy mädiāacām. Jaduhñä jäya'ay metsc ñøcxy tsajtøgooty Diospa'yaaxpä. Tu'ug hānajt̃y tiuñ fariseo, tu'ug hānajt̃y tiuñ yajñähjuudiutpä. ¹¹ Ja'a fariseo, täna'a hānajt̃y Dyiospa'ya'axy: “Haay Dios, Dioscujú'uyäp cooçh nguhtujt quia'a haxøøgä. Cábøch nmeeçh cábøch nboty, cábøçhā to'oxiøjc nmøødä wiingpä. Cábøch jaduhñ njatcø'øy nej yø'ø yajñähjuudiutpä. ¹² Hayúujøch naxy nhity metsc-hooc tu'ugpä semana. Nyéjpiøçhā diezmo

homiänaajä.” ¹³ Jäguemjuøøbiä yajnähuudiutpä hänajty tiäna'ay. Cab hänajty ñä'ägä tsajheebŷ. Jaančh tehñ jiootmayhajp hänajty je'e. Jaduhñ hänajty miäna'añ: “Haay Dios, høøch näxúu'tsäc. Nnajuøøbiøch cooçh ngubojpä cooçh ngugädieeyä.” ¹⁴ Tøyhajt jaduhñ, coo ja'a yajnähuudiutpä wyiimbijnä, tøø ja'a piojpä quiädieey hänajty yajnähwa'açhíijäm ja'a Diósäm. Pero ja'a fariseo, cab jaduhñ yajnähwaatsä. Pøn ja w'i yajcumayaamb, cabä Dios quiumay. Pero pøn ca'a yajcumayaamb, je'edsä Dios jaduhñ quiumaaby.

¹⁵ Mänitä pigäna'c-huunghajxy näje'e wiomejtsä maa ja'a Jesúsän, nebiä Jesús jaduhñ quiunúu'xät. Coo ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ yhijxy, mänit hajxy tiägøøyy hojpä ja'a pigäna'c-hajxy tøø wiomeçhíijäbä. ¹⁶⁻¹⁷ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Weençh yø'ø pigäna'c-hajxy xñämiñ. Ca'a hajxy mhaducy. Yø'ø pigäna'c-hajxy, chojpiä jioothajxy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböçät. Cab hajxy yajcumaya'añ. Pønä jioot jaduhñ tsojp coo ja'a Diosmädia'agy miäböçät, pøn ca'a yajcumayaamb, je'eds jim nõcxaamb maa ja'a Dioswiinduumän. Tøyhajt jaduhñ.

¹⁸ Mänitä Jesús miäyajtøøwä ja'a copc-hajpä tu'ug:

—Wiindsøn, mhoyhäna'c miich. Tiich ngudiúnäp nébiøch çøjxta'axiøø njugyhádät nebiä Dios jjugyhatiän.

¹⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich coo xñäma'ay cooch nhoyhäna'cä. Jagooyyä Dios tu'ug yhooyä. ²⁰ Mjajpy jaduñ nebiä Dios tøø xyhanéhäm, tuhm̄ds: “Cabä to'oxiøjc wiingpä mmøødhädät; ca'a mjäya'ay-yagho'ogy; ca'a mmeech; ca'a mhøhnda'agy; mwiingudsähgø'øwäp ja'a mdaj ja'a mdeedy.”

²¹ Mänitä copc-hajpä miänaañ:

—Ngudiúumbiøch jaduñ. Chúucnøch jaduñ nmädsohn̄daacy ja'a wiinmahñdy hoybä.

²² Mänitä Jesús miänaañ:

—Jadu'tu'uyyä mga'a yajpedyii. Cøx toog mäduhñtiä mmøødä; mänitä häyoobäya'ay mnä'ä mó'owät. Coö jaduñ mgudiúnät, mänit jim̄ mdägø'øwät tsajpootyp. Hoorä, høøch padu'ubøjcäc.

²³ Mänitä craa jiootmabiøjcy, je'eguiøxpä coö hänajty jiaanç teh̄m miäyøøjä. ²⁴ Coö ja'a Jesús yhiixy coö ja'a craa hänajty tøø jiootmabiøcy, mänit miänaañ:

—Jaanç teh̄m chip jaduñ coö ja'a mäyøøjäya'ayhajxy jim̄ tiägø'øwät Dioswiinduum.

²⁵ Maas paquiä ja'a camello ñaxø'øwät ja'a xuhñdyjutjooty quejee ja'a mäyøøjäya'ayhajxy jim̄ tiägø'øwät Dioswiinduum.

²⁶ Mänitä jäya'ayhajxy miänaañ, ja'a hajxy hänajty jim̄ mämädoonaabiä:

—Pønäda'a jim̄ nä'ä tägø'øwäp Dioswiinduum.

²⁷ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Mädyii ja'a jäya'ayhajxy quia'a jadaamby, Dios mäbøcypiä jadaamb.

²⁸ Mänitä Pedro miänaañ:

—Tøøds højts ngøxy najtshixø'øy mäduhñtiä højts hijty nmøødä, neby højts miich hoy nbanócxät.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñ, pønä tiøjc najtshixø'øwaamb, o ja'a tiaj ja'a tieedy, o ja'a piuhya'ay, o ja'a yhuung ja'a tio'oxy, ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, ³⁰ piaadaamby ja'a maas hoybä ja'a maas weenbä hädaa yaabä naaxwiin. Y coo hänajty tøø yho'nä, mänit hänajty cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

³¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød hawiing wioonøcxy ja'a nämajmetspä. Mänit miänaañ:

—Yam hajxy nnócxäm Jerusalén. Jímhøch njada'añ nhabeta'añ nébiøchä Diosquexyhajxy jecy xmiädiaaquiän, høøch ja'a Diosquexypä.

³² Xquiø'ødägø'øwáambøch ja'a teedy-wiindsøn'hajxy ja'a jäguembäya'ayhajxy. Xñäxi'igáambøch hajxy. Xwyiinwoonáambøch hajxy. Xwyiingutsujø'øwáambøch hajxy.

³³ Xwiobho'ogáambøch hajxy. Mänitøch hajxy xyagho'ogaannä. Y cudägøøgxøøjøch njujypiøga'añ.

³⁴ Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty ñä'ägä wiinjuø'øy nebiä Jesús hänajty miädia'agy. Tsip hänajty miädia'agy.

³⁵ Coo ja'a Jesús'hajxy hänajty tøø miäwiingoonnä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jericó, jimä wiindspä hänajty tu'ug yhäña'ay tu'haam. Xädø'øñ hänajty yujwaamby. ³⁶ Coo miädooyy coo jäya'ay hänajty may wyl'i ñaxy, mänit yajtøoyy tii jájtäp. ³⁷ Mänitä yhawáañäxä coo ja'a Jesús hänajty ñaxy, ja'a Nazaret-tsohmä. ³⁸ Mänitä wiindspä yaaxy:

—Jesús, miichhä David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsäc.

³⁹ Ja'a hajxy hänajty jawyiin najxpä, mänit hajxy yhojy coo yhamónät. Pero maas møc jaduñ jiaac yaa^{xy}:

—Miichhä David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsäc.

⁴⁰ Mänitä Jesús tiänaaxiøjpy. Mänit miänaañ:

—Yajmets yø'ø wiindspä yaa.

Coo ja'a mähdiøjc yajmejtsä maa ja'a Jesúsän, mänitä Jesús ja'a wiindspä miäyajtøøyy:

⁴¹ —Nébiøch miich nbuhbédät.

Mänitä mähdiøjc yhadsooyy:

—Wiindsón, høøch hii yaghijxø'cäc.

⁴² Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø jaduñ mhijxø'øgy coo tøø mmäbøcy.

⁴³ Mänitiä ja'a wiindspä jiaanč hijxø'cy. Mänitä Jesús piadu'ubøjcy. Mänit tiägøøyy mänaambä coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä. Ja'a jäya'ayhajxy jaduñ híxäbä, jaduñ hajxy miänaambä nägøxiä coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä.

19

¹ Mänitä Jesús quiajptägøøyy Jericó. Mänit ñajxy cajptooty. ² Jimä mäyøøjäya'ay hänajty tu'ug ja'a xøhajpä Zaqueo. Wiindsón hänajty tiuumby maa ja'a yajnähjuudiutpähajxiän. ³ Ja'a Zaqueo, jia wi'i yhixaambiä Jesús hänajty, pero cab hänajty hoy yhixa'añ je'eguiøxpä coo hänajty jiaanč tehñ ñaaxypä, møødä jäya'ayhajxy hänajty jiaanč tehñ miayy. ⁴ Mänit päyø'øguiä ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty ñaxø'øwa'añän. Mänit piejty quepyquiøxp, nebiä Jesús jaduñ hoy yhíxät. ⁵ Coo ja'a Jesús jim

ñajxy, mänit yuughee'py maa ja'a Zaqueo hánajty yháña'ayän. Mänitä Jesús miänaañ:

—Zaqueo, tsógämäts, mänácäts, mejtsta'agáambøch jim maa miich mdøjcän.

⁶ Mänitiä ja'a Zaqueo miänajcy. Mänitä Jesús hoy yajtøjtägø'øy jootcujc. ⁷ Coó ja'a cu'ug jaduhñ yhi-jxy, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä cooc jaduhñ quia'a hoyyá coo ja'a Jesús jim miejtstá'agät maa ja'a cubojpäya'ay cugädieejäya'ay tiøjcän. ⁸ Mänitä Zaqueo tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, huuc mädown, mäduhñtiøch nmøødä, cúpc-høchä häyoobäya'ay nnä'a mo'owa'añ. Pønjátyhøch tøø nmämeech høhñda'agy miädia'agyhaam, mädaaxcjaduhñtiøch nyajwiimbida'añ.

⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Jädá'ajøchä piojpä quiädieeyhajxy nyajnáhwa'adsaanä hädaa tøgootypä, je'eguiøxpä coo yhAbraham yhap yhocä hädaa craabä, hoy jia nä'a yajnáhjuudiu'udy. ¹⁰ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, høøch ja'a Diosquexypä, nébiøchä jäya'ay piojpä quiädieeyhajxy jaduhñ nyajnáhwá'adsät. Jaduhñhøch njoot chocy.

¹¹ Mäwiingöønnäbä Jesús hajxy hánajty Jerusalén. Miädóowäbä cu'ugä Jesús miädia'agy hánajty. Jaduhñ hajxy hánajty miäna'añ cooc hánajty tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ. ¹² Paadiä Jesús tiägøøyy mädiaacpä:

—Jaduhñä mäyøøhänä'c hánajty tu'ug. Nøcxaamb hánajty jäguemnaax coo hánajty

mio'owa'añii mõjtuung maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänit hänajty wyiimbida'añ. ¹³ Coo hänajty tiu'ubøga'añ, mänitä mioonsä ja'a majcpä miøjyaaxy. Mänitä maxiädø'øñ hajxy nägøxiä yajcø'ødägøøyyä. Mänitä mäyøøjäya'ay miänaañ: “Mädúhñtiøch jäguem nhida'añ, myajmayø'øwäp hädaa xädø'øñ hajxy.” Mänitä craa tiu'ubøjcy. ¹⁴ Jaanč tehñ xiøøghájtäbä craa jim maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänitä cu'ugä capxy quiejxy coo hajxy hänajty quia'a tsoy coo ja'a craa jim quiopc-hádät maa ja'a quiajpthajxiän. ¹⁵ Coo ja'a craa hänajty tøø tiuungwiingpøjnä, mänit wyiimbijnä maa ja'a quiajptän. Mänitä mioonsä miøjyaaxy ja'a xädø'øñ hajxy hänajty tøø yajcø'ødägø'øyijäbä. Yajtøwaambiä craa hänajty mäduhñjaty hajxy hänajty tøø yajmayø'øy. ¹⁶ Mänit tu'ug miejch. Mänit miänaañ: “Wiindsøn, majcjaduhñtiä ja'a mxädø'øñ tøø miayø'øy.” ¹⁷ Mänitä craa yhadsooyy: “Jaanč tehñ yhoy miich tøø mgudiuñ. Wéeñtiøch miich hijty tøø nyajcø'ødägø'øy. Coo hoy tøø mgudiuñ, páadyhøch miich nyajnähdiy coo mgopc-hádät maa yø'ø majcpä cajptän.” ¹⁸ Mänitä wiingpä miejtpä. Mänit miänaañ: “Wiindsøn, mägoøxcjaduhñtiä ja'a mxädø'øñ tøø miayø'øy.” ¹⁹ Mänitä craa yhadsóogombä: “Jim miich mgopc-hada'añ maa ja'a mägoøxpä cajptän.” ²⁰ Mänitä wiingpä jiaac mejtpä. Mänit miänaañ: “Wiindsøn, chaadsä mxädø'øñ. Paayyäjóotyhøch hijty nyaghity. ²¹ Míichhøch hijty ndsähgøøby je'eguiøxpä coo miich mjootmøjjä, coo miich myajpädø'ogy maa hijty tøø mga'a päda'aguiän.” ²² Mänitä

mäyøøhäna'c miänaañ: “Caj miich hoy tøø mgudiũ. Hamdsoo miich mmäna'añ cooch njootmøjjä, cooch nyajpädø'øgy maach hijty tøø nga'a päda'aguiän. ²³ Jímhøch nxädø'øñ häxøpy tøø xpiädaacä maa ja'a bancon, neby jaduhñ cu miayøøyy, mädúhñtiøch hoy jäguem tøø nwädity.” ²⁴ Mänitä craa ja'a jäya'ay ñämaayy ja'a hajxy hänajty jiiby tänaabiä: “Pøjcä yø'ø craa yø'ø xädø'øñ. Mo'ow yø'ø craa ja'a xädø'øñ majcjaduhñtiä tøø yajmayó'øyäbä.” ²⁵ Mänit hajxy yhadsooyy: “Wiindsón, tisän, ximä xädø'øñ may miøødäbä.” ²⁶ Mänitä mäyøøhäna'c yhadsooyy: “Høøch jaduhñ mänaamb; pøn may møød, maas may mio'owa'añii. Pero pøn weeñtiä møød, pøgáañäxäp cøxiä mäduhñtiä miøødä. ²⁷ Y ja'a nmädsiphøchhajxy, ja'a høøch hajxy xxiøøghajpä, yajmín hajxy yaa; yagho'og hajxy yaa maach nwiinduumän” —nømä Jesús miänaañ.

²⁸ Mänitä Jesús hajxy tiu'ubøjcombä. Jerusalén hajxy hänajty ñøcxy. ²⁹ Mäwiingomb hajxy hänajty maa ja'a cajpt hänajty metsc xiøhatiän Betfagé møødä Betania, mäwiingón maa ja'a tun hänajty xiøhatiän Olivos. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød metsc ³⁰ ñämaayy:

—Nøcxø'øg hajxy jim maa yø'ø cajptän. Jim cajtpa'a ja'a burrohuung hajxy tu'ug mbaada'añ cuxoch. Cahnä pøn ñä'ägä yaghäñaabietyñä.

Mmäguej'øwäp hajxy; mänit hajxy yaa mmämínät. ³¹ Coø pøn xmiäyajtøwät tii ja'a burro hajxy coø mmäguej'øy, mänit hajxy mhadsówät cooch høøch jaduhñ nmäna'añ.

³² Mänitä burro hajxy hoy jiaanç paady nebiä

Jesús hánajty tøø miäna'añän. ³³ Jimä burro hajxy hánajty miäguejø'øy, mänit hajxy ñämaayyá ja'a cuburrohajxy:

—Tii yø'ø burro hajxy coo mmäguejø'øy.

³⁴ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Højts nwiindsón jaduhñ mänaamb.

³⁵ Mänitä burro hajxy yajnøcxy maa ja'a Jesúsän. Mänitä wyit hajxy piädaacy burronähgøxp. Mänitä Jesús hajxy yajpejty burronähgøxp.

³⁶ Mänitä cu'ugä wyit hajxy tiägøøyy najtswidsøøbiä tu'haam maa ja'a Jesús hánajty ñaxø'owa'añän. ³⁷ Olivostunmøjcä tu'u hánajty ñaxø'øy. Coo hajxy miejtsnä maa ja'a wiinmänacän, mänitä Jesús jiamiøødhajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä je'eguiøxpä coo hajxy hánajty xioonda'agy. Nämäyyä Jesús jiamiøødhajxy hánajty. Jaduhñ hajxy hánajty ya'axy coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä, coo hajxy hánajty tøø yhixy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä ja'a Jesús hánajty tøø yajcähxø'øguiäbä:

³⁸ —Møj jaančh hädaa gobiernä; Diosquexy hädaaduhñ. Møj jaančhä Dios jim tsajpootypä; ween hajxy jim xioonda'agy —nøm hajxy hánajty ya'axy.

³⁹ Jimä fariseoshajxy hánajty näje'e piädäna'ay. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, mhójäp yø'ø mjamiøødhajxy.

⁴⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hóyhøch yø'ø häna'c cu nja hoj, cab häna'c häyaa ñä'a hamóombät; maas møc hajxy ñä'ägä yá'axät.

⁴¹ Coo ja'a Jesús hánajty jim miedsaannä Jerusalén, coo jaduhñ ñäheebøøyy, mänit tiägøøyy jøøbiä. ⁴² Mänit miänaañ:

—Yøø Jerusalénpäya'ayhajxy, cooch hajxy cu xchojcy, jootcuyc hajxy häxøpy yhity. Tøø yhabaady coo ja'a cu'ughajxy cu jiootcugøøyy. Pero cab hajxy wyiinjuø'øwa'añ. Cábøch hajxy xchoga'añ xmiee'xa'añ. ⁴³ Haxøøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ. Medsaambä miädsiphajxy. Mänit hajxy jiuhguraajø'øwa'añii piquiä. ⁴⁴ Cab hajxy yajmäjäda'aga'añii. Yagho'ogáanäp hajxy jaduhñ. Mänitä quiajphajxy quiuhdägoyya'añ. Paady hajxy jaduhñ jiada'añ yhabeta'añ cooch hajxy jaduhñ xquia'a tsoga'añ.

⁴⁵ Coo ja'a Jesús miejch cajptooty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy høxquejxpädsøømbä pønjaty jiiby juuby too'p. ⁴⁶ Mänit miänaañ:

—Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Jue'eçh ndøjc hajxy xwiáanät cooch hajxy jiiby xpia'yá'axät.” Ja'a Dios jaduhñ mänaan. Pero mijts, jaduhñ hajxy mwa'añ meedsøhñdy.

⁴⁷ Najxpäxøø ja'a Jesús hánajty jiiby yajnähixø'øy tsajtøgooty. Pero ja'a teedywiindsøn48 Pero cab hajxy hánajty ñajuø'øy neby hajxy jiatcø'øwät je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug ja'a Jesús miädia'agy hajxy hánajty jiaançh tehñ miämädoonaayyä.

20

¹ Jiibiä Jesús ja'a cu'ug ja'a Diosmädia'agy hánajty

yajnahixø'oy tsajtøgooty, mänitã Jesús ñämejtsã ja'a teedywiindsønhajxy møødã ley-yajnahixøøbiãhajxy møødã copc-hajpãhajxy. ² Mänit hajxy miãnaañ:

—Pønã cuhdujt tøø xmio'oy coo ja'a cu'ug tøø mhøxquejxpädsømy tsajtøgooty, y coo tøø mdägø'oy yajnahixøøbiã.

³ Mänitã Jesús miãnaañ:

—Chaads mijts nmäyajtøwaambã. Mhadsówäp hajxy jaduhñ: ⁴ Coo ja'a Juan hijty wiädity mäyajnãbejpã, pøn jaduhñ quejx, Dios tøgã jäya'ayã.

Cab hajxy ñã'ã hadsooyy. ⁵ Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiã:

—Neby hajxy nnã'ã hadsóowämät; coo hajxy nmänáañämät coo ja'a Dios quiejxy, mänit yhadsowa'añ: “Tii hajxy coo mga'a mæbøjçã.”

⁶ Y coo hajxy nmänáañämät coo jäya'ay quiejxy, mänitã cu'ug hajxy xquiuhgá'tsämät. Hix, haagã mänaamb hajxy jaduhñ coo ja'a Juan tøø quiexyijãm ja'a Dios.

⁷ Mänit hajxy yhadsooyy coo hajxy quia'a najuø'oy pønã Juan quejx mäyajnãbejpã.

⁸ Mänitã Jesús miãnaañ:

—Ni høøch nga'a nägapxa'añ pønhøch ja'a cuhdujt tøø xmio'oy.

⁹ Mänitã Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä:

—Jaduhñã jäya'ay tsaatypcam piädaacy maa ja'a ñaaxän. Mänit yhadoo'tujcy. Mänit tiu'ubøjcy. Jäguem ñøcxy. Jegaamb hãnajty jim. ¹⁰ Coo ja'a tsaatyptuc yhabaaty, mänitã mioonsã tu'ug quiejxy coo ja'a tsaatypcam

piuhmo'owóøjät. Mänitä mioonsä quioxhó'cäxä. Caj tii yajmäwiimbijtä. ¹¹ Mänitä mioonsä tu'ug quiéjxcumbä. Jaduhñä mähdiojc quioxhó'cägombä. Haxøøgjaty jaduhñ ñämaayyá. Ni je'e tii quia'a mooyyá. ¹² Mänitä wiingpä jiaac quéjxcumbä. Nähdsäbit cuhdsäbit ja'a mähdiojc piädäacänä.

¹³ Mänitä cudsaatypcam miänaañnä: “Nébiøch nnä'ä jatcø'owät. Tøøch cham nnajuø'øy. Hädaa nhúunghøch, njaançh tehñ chójpiøch njaançh tehñ pia'häyóobiøch hädaa. Nhuuc quéxyhøch hädaa. Coø yhøxcabøøjät, wehñdä wyiingudsähgø'owóøjät.” Mänitä yhuung quiejxy. ¹⁴ Coø yhøxcajpä, mänit hajxy tiägøøyy ñiñämáayyábä, ja'a tsaatypcam hajxy hánajty hajoodiujpä: “Ja'a cudsaatypcam yhuung yø'ø. Coø yø'ø tieedy jaduhñ yhó'ogät, yø'ø mähmø'øwaamb cudsaatypcam. Tsøg hajxy yaghó'cäm neby hajxy jaduhñ nmämähmøøyyämät.” ¹⁵ Mänitä cudsaatypcam yhuung yhøxwijtspädsøømäxä. Mänit hajxy yagho'cy.

Mänitä Jesús yajtøøyy:

—Nebiä cudsaatypcam jiatcø'øwa'añ coø yhuung yaghó'cäxä. ¹⁶ Nøcxaamb yagho'tägatsa'añ ja'a yhuung tøø yaghó'cäxäbä. Mänitä wiinghänä'c ja'a tsaatypcam yaghajoodiuga'añ.

Coø ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Ni ja'a Dios jaduhñ quia'a mäná'anät.

¹⁷ Mänitä Jesús ja'a cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Nej mijts ja'a Diosmädia'agy mya-jmädia'agytägø'øy coo miäna'añ:

Ja'a tsaa mädyii ja'a tøjcojpä hajxy quia'a nä'ägä cumaäy,

je'e nä'ägä tuundsöhn.

(Jesús hamdsoo niñänøømä nebiä tsaajän je'eguiøxpä coo hänajty quia'a tsoy quia'a mee'xylijäm ja'a cu'ug. Pero mo'owáañäbä Jesús hänajty mõjtuung.)

¹⁸ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Pøñ jaduñ cá'awäp yø'ø tsaanähgøxp, tägóyyäp jaduñ. Y coo pøñ ñähgahbedøøjät yø'ø tsaa, tägóyyäp je'ebä.

¹⁹ Mänitä ja'a Jesús jia madsaanä ja'a teedywiindsønhajxy mõødä ley-yajnähixøøbiähajxy. Ñajuøøby hajxy hänajty coo hajxy hänajty tøø miädia'agyii. Pero cabä Jesús ñä'a majtsä je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hänajty chähgø'øylijäm ja'a teedywiindsønhajxy. ²⁰ Mänitä häna'c hajxy yajnähdijy coo hajxy ñibiäda'agøøjät nebiä hoyhäna'cän. Nøcxäp hajxy miädoy nebiaty ja'a Jesús hänajty miädia'aga'añ. Coo ja'a Jesús quiapxtägóyyät, mänit hajxy ñäxø'øwø'øwa'añ maa ja'a gobernadorän. ²¹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Wiindsøn, nnajuøøby højts coo miičhä tøyhajt myajnähixø'øy ja'a Diosmädia'agy. Hopiønä miič mmøødmädia'agy; y caj miič pøñ mmøjpäda'agy, hoy pøñ mõjtuung jia mõødä. ²² Højtsä tøyhajt móoyyäc. Coo højtsä gobiernä hänajty xyagjuy xyajmo'ona'añ, nej, hoyyäda'a jaduñ coo højts njúyädä.

²³ Pero ñajuøøbiä Jesús hānajty coo hānajty jia yajcapxtägoyya'añii. Mānit miānaañ:

—Tiič hajxy coo xjia wi'i jiojcapxø'øwa'añ.

²⁴ Høøchä xādø'øñ tu'ug yaghíxäc. Pøñ yha-jahñaxy yø'øduhñ, pøñ xiøø yø'øduhñ.

Mānit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä.

²⁵ Mānitä Jesús miānáangombä:

—Pues, mmó'owäp ja'a gobiernä hajxy tijaty yø'ø jie'ehajpy. Y mmó'owäbä Dios hajxy tijaty yø'ø jie'ehajpy.

²⁶ Cabä Jesús hajxy hānajty hoy yaj-capxtägoyya'añ cu'ughagujc. Yagjuøøyy hajxy jaduhñ coo hoy yhadsooyy. Y cab hajxy waamb miānaañnä.

²⁷ Mānitä Jesús ñāmejtsä ja'a saduceoshajxy näje'e, ja'a hajxy jaduhñ mānaambä cooc tyijy ni pøñ quia'a juyypiøga'añ. Mānitä Jesús hajxy ñāmaayy:

²⁸ —Wiindsøñ, jaduhñsä Moisés jecy quiujahy, cooc ja'a ya'adiøjc hānajty tu'ug tøø yho'ogy, y cooc ja'a yaamgto'oxy ja'a huung quia'a møødä, mānitägä quiapy wyiingpøgät, nébiägä yhuung jaduhñ miāhmø'øwät ja'a piuhya'aguiøxpä. ²⁹ Jaduhñä hāna'c-hajxy hānajty, näjuxtujc tu'que'ex. Ja'a craa møjpä, mānit jia pøjcy. Mānit yho'cy. Nitu'ugtä yhuung quia'a mähmøøyy. ³⁰ Mānitä jiødsømy ja'a yaamgto'oxy jia wiingpøjcombä. Mānit je'e yhó'combä. Nitu'ugtä yhuung quia'a mähmøøbiä. ³¹ Mānitä yaamgto'oxy ja'a quiapy jia wiingpøjcombä jatu'ug. Jaanä jaduhñ yhó'combä. Nægøxiä ja'a yaamgto'oxy

ja'a quiapy jia mөөдtsänaayy ja'a näjuxtujpä; cөjx hajxy yho'ogy, y ni pөң yhuung quia'a mähmөөyy. 32 Mänitä yaamgto'oxy jiaag ho'pä. 33 Hoorä, coo hajxy hänajty tөө jiuypiojnä, pөңä to'oxiojc tөyhajt mөөдtsäna'awaamb ja'a näjuxtujpä, jim tsajpootyp.

34 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hädaa yaabä naaxwiin, pөjp huucp ja'a jäya'ayhajxy yaa. 35 Pero pөnjaty juypioğaamb, pөnjaty nөcxaamb tsajpootyp, cab hajxy jim piogaannä yhu'ugaannä. 36 Cab hajxy mänaa yho'tägatsaannä. Coo hajxy hänajty tөө jiuypiojnä, jaduһ hajxy miähmө'өwaannä nebiä Dioshuungän, nebiä Diosmoonsän. 37 Hamdsoo ja'a Moisés hajxy xyajnähixөөyyäm coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ, jiiby maa jaduһ myiñän coo ja'a hujtshuung hänajty tioy tu'ug. Jaduһ jiiby myiimbä coo ja'a Dios wyiingudsähgө'өyijäm ja'a Abraham mөөдä Isaac mөөдä Jacob. 38 Cabä Dios wyiingudsähgө'өyijäm ja'a ho'ogypiähajxy. Ja'a jujcyjiäya'ayhajxy, je'eds hajxy jaduһ wiingudsähgөөby ja'a Dios.

39 Mänitä ley-yajnähixөөbiähajxy näje'e miänaañ:

—Wiindsөң, yajxөң miich jaduһ mmädia'agy.

40 Cabä Jesús hajxy waamb ñämaañä je'eguiөxpä coo hajxy hänajty chähgөөñä.

41 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mmäna'añ cooc ja'a David yhu-unghaty ja'a Diosquexy. 42 Hamdsoo ja'a David miänaañ maa ja'a Salmos quiujahyyän:

Mänitөchä Dios ja'a nwiindsөң xñämaayyä:

“Yaads miң häña'aw nhahooguiө'өháampiөch,

43 høxtä cóonøchä mmädsip tøø nga'a yajmäjädáacäm.”

44 Coo ja'a David ja'a Diosquexy hamdsoo ñämaayy “wiindsón”, nébiäts jaduñ ñä'ä huunghádät.

45 Jimä cu'ughajxy hánajty nágøxiä miämädoona'ay, mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

46 —Ca'a yø'ø ley-yajnähiøøbiä miädia'agy hajxy mmäbøjcä. Yoñwitmøød hajxy wyi'i wiädity je'eguiøxpä coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ. Jaduhñä jioothajxy jia tsoçy coo hajxy jim wyiingudsähgø'øwøøjät halaplaaz. Jiiby hajxy yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt yajxonjatypän jiiby tsajtøgooty, chaads jim maa ja'a xøø jiadyiijän. ⁴⁷ Y piøjcäbä yaamgto'oxy ja'a tiøjc hajxy. Wi'i yajcumayaamb hajxy, paady hajxy wyi'i Dyiospa'ya'axy jejcyjiaty. Hanaxiä hajxy chaächtiuna'añii.

21

¹ Tsajtøgootiä Jesús hánajty, mänitä mäyøøjäya'ay yhiçy coo xädø'øñ hajxy hánajty quiuyoxø'øy.

² Mänitä yaamgto'oxy tu'ug yhiçxpä ja'a jaanç tehñ yhäyoobä. Jagooyyä xädø'øñhuung hánajty miøødá metsc. Je'eduhñ cøjx yecy. ³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduñ, maas may hädaa yaamgto'oxy häyoobä ja'a xädø'øñ tøø quiuyoxø'øy quejee yø'ø mäyøøjäya'ayhajxy. ⁴ Yø'ø mäyøøjäya'ayhajxy, je'e hajxy quiuyoxøøyy mäduhñtiä hajxy tøø yajcunaxy. Pero hädaa yaamgto'oxy, je'e cøjx quiuyoxø'øy mäduhñtiä hijty ñägaya'añ.

⁵ Jiibiä jäya'ayhajxy hänäjty näje'e tsajtøgooty. Jaduhñ hajxy hänäjty miädia'agy coo ja'a tsaa jiaaanch tehñ yajxonjatiä, coo hajxy tøgooty yajxonñ jiaanč tehñ yhixy nebiatiä jäya'ayhajxy hänäjty tøø piäda'aguiän. Mänitä Jesús miänaañ:

⁶ —Habaadaamb jaduhñ coo hädaa tsajtøjc jyida'añ cøxiä.

⁷ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøñ, mänaa jaduhñ jiada'añii. Tii hijxtahñd jaduhñ naxaamb coo hänäjty tøø yhabaatnä.

⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mniyajcopcø'øwøøjap hajxy, cab hajxy myajwiinhøønät. Nämäy hajxy wiädita'añ. Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: “Høøchä Dios tøø xquiexy”, y “Tøø yhabaatnä.” Pero cab hajxy mmäbøgät. ⁹ Coo hajxy jaduhñ mmädoyhädät coo tsip piädø'øga'añ, cab hajxy mdsähgø'øwät. Jayøjpä tsip jiada'añii, cahnä hänäjty yhabaadyñä.

¹⁰ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Nimiädsibø'øwáañäbä wiingcajtjaty. ¹¹ Møc hujx jiädita'añ. Jadáañäbä yuuxøø møødä pa'am wiinduhmyhagajpt. Y jimä høchähgøøñäjatypä quiähxø'øga'añ tsajtwiing.

¹² 'Pero cahnä hänäjty yhabaadyñä, xmiadsaamb mijts ja'a jäya'ayhajxy. Xyajnøcxaamb hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Jiiby hajxy xñäxø'øwø'øwa'añ. Xchumaamb hajxy jaduhñ. Xyajnøcxaamb hajxy maa ja'a gobiernäwiinduumhajxiän. Ja'a høøchcøxpä hajxy xchaaçhtiuna'añ. ¹³ Coo hajxy jaduhñ mjädät mhabétät, mänitøch hajxy xmiädiá'agät. ¹⁴ Wiinjuø'øw hajxy jaduhñ. Cab hajxy jäguemiä mwiinmahñdyhädät waambaty

hajxy mhadsówät. ¹⁵ Høøch mijts nbuhbedaamby. Nmo'owáambïoch mijts ja'a wiinmahñdy nebiä mmädsip hajxy mga'a yajmäjädá'agät. ¹⁶ Høxtä xñähdugaambä mdeedy hajxy mөөдä mbuhya'ayhajxy mөөдä mjujy mmägu'ughajxy mөөдä mmägu'ughajpähajxy. Näjé'eyyäm mijts häna'c xyagho'oga'añ. ¹⁷ Nägøxiä hajxy xxiøøghada'añ maa ja'a høøchcøxpän. ¹⁸ Hoy hajxy cøxypänejpä cu mja jat cu mja habet, tsipcøxp hajxy hodium mnøcxa'añ. ¹⁹ Coö hajxy hamuumdu'joot mmee'xtúgät, mdägø'øwäp hajxy jim tsajpootyp.

²⁰ 'Coo hajxy mhíxät coö ja'a Jerusaléncajpt hánajty tøø jiuħbigø'oylijäm ja'a miädsip, mänit hajxy mnajuø'owät coö hánajty tøø yhabaatnä coö Jerusalén quiuhdägoyya'añ. ²¹ Pønjaty hánajty yaa hijp Judeanaaxooty, tsipcøxp hajxy piäyø'øgät, nõcxäp hajxy jim maa ja'a tunän. Pønjaty hánajty yaa hijp Jerusaléncajptooty, tsipcøxp hajxy yaa chóonät. Pønjaty hánajty hijp camjooty, cab hajxy ñøcxtägátsät quiajptootyhajxy. ²² Jaanč tehñ chaačhpøgaambä jäya'ayhajxy nägø'ø nädecypiä. Jadáañäp jaduħñ nebiaty jüby myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coö jiada'añii. ²³ Jaanč tehñ chaačhpøgaambä to'oxiøjc-hajxy hánajty, ja'a hajxy hánajty moxtsa'amhjäpä, ja'a hajxy hánajty maaxhuungmøødpä. Hoyhoyyä jäya'ayhajxy yaa chaačhpøga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaanč tehñ yajcumädowáañäp hajxy jaduħñ. ²⁴ Näje'e hajxy yho'oga'añ coö ja'a tsip jiada'añii. Näje'e hajxy miadsa'añii. Mänit hajxy yajnøcxa'añii wi-induħmyhagajpt. Minaambä jäguemjäya'ay ja'a

Jerusaléncajpt hajxy yajma'ada'añ, hõxtä coonä yhabétät coo ja'a cuhdujyt hajxy piójcäxät coo hajxy jaduhñ quia'a jatcõõñät.

²⁵ 'Cähxø'øgaambä hijxtahnd maa ja'a xøøjän, maa ja'a po'ojän, maa ja'a madsa'ajän. Pädø'øgaambä mejy; jäditaamb jaduhñ. Paadiä cu'ughajxy chähgø'øwa'añ wiinduhmyhagajpt.

²⁶ Wiinmahñtiägoyyaambä jäya'ayhajxy coo hoöchähgøøñä yaa jiada'añii hädaa yaabä naaxwiin. Tsäyuyyaambä xøø chaadsä po'o chaadsä madsa'a. ²⁷ Mänitøch ngädaactägatsa'añ joc-hagujc, høøch ja'a Diosquexypä. Hajájjæbøch ngäda'aga'añ mäjaamøød. Xyhixáambøchä jäya'ayhajxy. ²⁸ Coo jaduhñ jiadøøjät, mänit hajxy mjootcugø'øwät. Mänit hajxy mbädsøma'añ hawa'adstuum.

²⁹ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Høxtahmdsä quepychaa, ³⁰ coo hajxy mhixy coo wiamy, mnajuøøby hajxy coo pioodtägøøñä. ³¹ Jaduhñ mäwíinäts je'e coo ja'a hijxtahnd hajxy mhijxtsónät, mnajuø'øwäp hajxy jaduhñ coo yhabaatnä coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

³² 'Coo jaduhñ yhabáadät nébiøch cham nmädia'aguiän, cahnä jäya'ayhajxy hánajty quiøxy ho'ogyñä ja'a hajxy jäda'ahatypä. Tøyhajt jaduhñ. ³³ Tägoyyaambä tsajtwiing møødä naaxwiin, pero tøjiaaamb nébiøch cham nmädia'aguiän.

³⁴⁻³⁵ 'Mnijajcopcø'øwøøjäp hajxy. Cab hajxy mnajuø'øy mänáajøch ngädaactägatsa'añ. Paady hajxy hoy mhídät. Cab hajxy mh'uug cab hajxy mjøø'xät. Cab hajxy tii mhadsógät hädaa yaabä naaxwiin. Pønajaty jaduhñ ca'a cudiumb, haxøøg

hajxy jiada'añ yhabeta'añ, høxtä hoy hajxy maa cu jia tsäna'aw. ³⁶ Nähix hahixø'ø hajxy mhídät. Homiänaajä hajxy mDiospa'yá'axät neby hajxy haxøøg mga'a jat mga'a habétät, nébiøch hajxy hoy xwyiingudsähgø'øwät, høøch ja'a Diosquexypä.

³⁷ Xøømbaadiä Jesús hänajty yajnähixø'øy tsajtøgooty. Coodspaady hänajty wiädity maa ja'a tun xiøhatiän Olivos. ³⁸ Jopyñä ja'a jäya'ayhajxy hänajty quiøxy hamugø'øy tsajtøgooty coo ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty wyl'i yhamädoowhidaañä.

22

¹ Tøø ja'a pascuaxøø hänajty miäwiingoonnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy hänajty quiayyän ja'a cajpä tsooy miøødäbä. ² Jia wyl'i xyiictaacypy jia wyl'i miädiaactaacypy ja'a teedywiindsøn hänajty møødä ley-yajnähixøøbiähajxy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. Pero chähgøøbiä cu'ug hajxy hänajty.

³ Mänitä Judas Iscariote ja'a Satanás jioottägøøyy quioptägøøyyä. Jesús jiamioød hänajty je'e tu'ug maa ja'a nämajmetspän. ⁴ Mänitä Judas ja'a teedywiindsøn miøødmädia'agy møødä møjhappä hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Je'e yajmøødmädiaac nebiä Jesús yajcø'ødägø'øwät.

⁵ Mänitä teedywiindsøn xioondaacy. Mänitä Judas hajxy ñämaayy coo xädø'øñ hajxy mio'owa'añ. ⁶ Mänitä Judas ñähadsooyy. Mänit tiägøøyy wiinmahñdyhappä nebiä Jesús yajcø'ødägø'øwa'añ, mänaa ja'a cu'ughajxy hänajty quia'a jaty mayyän.

⁷ Mänitä pascuaxøø yhabaatnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy quiayyän, ja'a cajpä tsooy miøødäbä. Yoixypä meeghuung hajxy hänajty ja'a pascuaxøøjooty. ⁸ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a Pedro møødä Juan:

—Nøcx ja'a tsuugay hajxy yaghoyø'øw. Tøø yhabaady coo hajxy ndsuugayäänäm ja'a pascuaxøøgøxpä.

⁹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Maa højts nyaghoyó'øwät.

¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hajxy mgajptägó'øwät, mbaadaambiä jäya'ay hajxy tu'ug majtcón. Mbanøcxäp hajxy maa tiøjtägø'øwa'añän. ¹¹ Mänitä cudøjc hajxy mnämä'awät: “Højts nWiindsón tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtówät maa hawa'adspä jii maa højts ndsuugáyät ja'a pascuaxøøgøxpä.” ¹² Mänitä hawa'adspä hajxy xmio'owa'añ cruundä jim cøxp. Tøø hajxy hänajty hoy yajxón yaghoyø'øy. Jimä tsuugay hajxy myaghoyó'øwät.

¹³ Mänit hajxy hoy piaady nebiatiä Jesús hänajty tøø miäna'añän. Mänitä tsuugay hajxy yaghoyøøyy ja'a pascuaxøøgøxpä.

¹⁴ Coo yhabaatnä, mänitä Jesús hajxy yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum møødä jiamiøødhajxy. ¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooch nho'ogaannä, jootcújc-høch nnijiäwø'øyii cooch mijts nmøødtsuugaya'añ ja'a pascuaxøøgøxpä. ¹⁶ Cábøch mijts nmøødtsuugaadiägatsa'añ høxtä coonä yhabaadät mänaa ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añän. Tøyhajt jaduhñ.

17 Mänitā Jesús ja'a vaso tu'ug quionø'cy vinomøød. Mänitā Dioscujú'uyäp yejcy. Mänit miänaañ:

—Huucmuc hajxy hädaa nägøxiä. 18 Cábøchä vino nhuuctägatsa'añ høxtä coonä yhabáadät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

19 Mänitā Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitā Dioscujú'uyäp yéjcombä. Mänitā tsajcaagy qyi-jwa'xy. Mänitā jiamiøød miooyy. Mänit miänaañ:

—Høøch nni'x ngopc hädaa. Ja'a mijtscøxpøch nniñähduga'añii cooçh mijts nnähho'tu'uda'añ. Naaghóoc-høch mijts xjahmiejtsta'agy, jaduhñä tsajcaagy hajxy mgáyät.

Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitā Jesús ja'a vaso quionø'cy, ja'a hänäjty vinomøødpä. Mänit miänaañ:

20 —Hädaa vino, hijxtahñd jaduhñ miähmø'øwa'añ nébiøch nnø'ty nyaghäyowa'añän cooçh mijts nnähho'tu'uda'añ.

21 'Pero ja'a craa xyegáambøchä, yaach jaduhñ xmiøødhäña'ay maa hädaa meexän.

22 Tsipcøxpøch nho'oga'añ nébiøchä Dios tøø xyajñähdijiän, høøch ja'a Diosquexypä. Pero ja'a craa xyegaambä, maas haxøøg jiada'añ yhabeta'añ.

23 Mänitā Jesús jiamiøødhajxy tiägøøyy nimiäyajtøøwäbä hamiñ haxøpy pønä Jesús yegaamb.

24 Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä pøn møjtuuñg mo'owáañäp. 25 Mänitā Jesús miänaañ:

—Hädaa hajxy yaa gobiernähajpä hädaa yaabä naaxwiin, nä'ä hanehmb hajxy. Tsipcøxpä cu'ughajxy quiudiuñ neby hajxy yhane'emyiijän.

26 Pero mijts, cab hajxy mnibiäda'agóøjät nebiä gobiernän. Pøn møjtuung møød maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä tuung møj ca'a møødpän. Pøn hanehmb maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä moonsän. 27 Pøn møjtuung møød, ja'a craa caabiä, tögä craa mäyajcaabiä. Ja'a craa caabiä, je'eds møjtuung møød. Pero høøch mijts nyajcaaby, hóyhøch møjtuung nja møødä.

28 'Tøøch mijts xmiøødyo'oy xmiøødnaxy tsip xex. 29 Páadyhøch mijts møjtuung nmo'owa'añ, nébiøch nDeedy tøø xmio'oyän, 30 neby hajxy jim mgay mhú'ugät maaçh nmeexäwiinduumän maaçh ngobiernähada'añän, nebiä hoyhãñaabiejt hajxy myaghãña'awó'owät mänaa ja'a judíos hajxy mhane'ema'añän, ja'a nämajmetsc-hagajptpä.

31 Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Simón, Simón, mniyajcopcø'owóøjöp. Tøøchä Satanás cuhdujt xjia mäyujwa'añ coo mijts xyajtu'udägóyyät. 32 Pero tøøchä Dios nmänuu'xta'agy ja'a miiçhcøxpä nébiøch miiçh nmädia'agy homiänaajä xmiäbøjcät. Coo miiçh hänäjty tøø mwiinmahñdymejtsnä, mjoodcapxmøcpógäp ja'a mjamiøødtøjc neby hajxy jaduñ quia'a tu'udägóyyät.

33 Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Homiáajøch miiçh nbanøcxät, hoy jia pu-jxtøgootiä. Høxtä näguipxy jaduñ nmøødhó'ogät.

34 Mänitä Jesús miänaañ:

—Pedro, cham nnäma'ay, cahnä tseey hänäjty ya'axyñä, tøø miiçh hänäjty tægøøghooc mnijjogapxyii cooch tyijy xquia'a hiñiä.

35 Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a jiamiøødhajxy:

—Coočh mijts nguejxy Diosmädia'agy-yajwa'xpä, mänítöch mijts nnämaayy coo hajxy tii mga'a wähatät, ni xuummy, ni xädø'øñhidøhñdy, ni cø'øg. Y tii hajxy myajmaajiajt.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ni tii.

³⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pero chaach nmänaañnä coo xuummy hajxy mwähätät møødä xädø'øñhidøhñdy. Pøn espada ca'a møød, weenä wyit tioogy nebiä espada jiúyät.

³⁷ Tsipcøxp tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän ja'a høøhcøxpä: “Ca'awiindøyhäna'c jaduñ tyijjä.” Cøxiä jaduñ tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay ja'a høøhcøxpä.

³⁸ Mänit hajxy miänaañ:

—Chaa højts espada metsc nmøødä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mädøyyä jaduñ.

³⁹ Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mänit ñøcxy maa ja'a Olivostuñän neby hänajty ñä'ägä cuhdujthatiän. Quipxiä jiamiøødhajxy pianøcxy. ⁴⁰ Coo hajxy jim miejch, mänitä Jesús miänaañ:

—Tsøgä Dios hajxy pa'yáaxäm; jaduñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

⁴¹ Mänitä Jesús ñøcxy jäguemjuøøby nidiuhm Diospa'yaaxpä. Mänit jyijcädaacy. ⁴² Mänit miänaañ:

—Teedy, coo miich jaduñ mmäná'anät, cábøch hädaa tsaachpä peenä nmänáxät. Pero ca'a yhøøch nguhdujtä nyaghidaamby; miich mguhdujt hi-daamb.

43 Mänitā Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtø'xy. Tsajpootyp hänajty chooñ. Ja'a Jesús ja'a mäjaa hoy mio'oy. 44 Jaanč tehṃ chaačhpøjpä Jesús hänajty. Mänitā Dios miānuu'xtaacy nägø'ø nädecypiä. Mänit xiäbitnøø tiägøøyy ta'xpä naaxwiin nebiä nø'tiän.

45 Coö ja'a Jesús Dyiospa'yaaxpädøøyy, mänit tiänaayyø'cy. Mänitā jiamiøødhajxy hoy yhixø'øy. Haagä maab hajxy hänajty je'eguiøxpä coö hajxy hänajty jiaanč tehṃ jiootmayhaty. 46 Mänitā Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coö mwi'i mia'ay. Pädø'øg hajxy. MDiospa'yá'axäp hajxy; jaduñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

47 Jimnä ja'a Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä cu'ug miejch. Ja'a Judas hänajty copc-hajp maa ja'a cu'ughajxiän. Je'e ja'a Jesús hänajty tøø jiamiøødhaty maa ja'a nämajmetspähajxiän. 48 Mänitā Jesús hoy chu'xy. Mänitā Jesús miänaañ:

—Judas, nej, tsu'xyháamhøch miich xyega'añä, høøch ja'a Diosquexypä.

49 Mänitā Jesús jiamiøødhajxy miänaañ:

—Wiindsøn, nej, pädø'øgäp højts espadahaamä.

50 Mänitā Jesús jiamiøød tu'ug tiaatspujxtuuty ja'a teedywiindsøn mioonsä. Ja'a hahooybä taatsc ñäbujx. 51 Mänitā Jesús miänaañ:

—Ween hajxy yhity. Ween tiuhnä.

Mänitā Jesús ja'a craa tiaatsc piädaacä. Tsooc je'e. 52 Mänitā Jesús ñämaayy ja'a teedywiindsøñhajxy, møødä tsajtøjwiindsøñhajxy, møødä møjtøjc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hänajty yajpädø'øgaambä:

—Nej, méel'tspøch hajxy jaduħn xtyijjiä coo espada coo wojpt hajxy mmäbädø'oguiä. ⁵³ Cooch mijts hijty nmøødhity tsajtøgooty najxpäxøø, cábøch mijts hijty nej xtiuñ. Pero tøø yhabaatnä cooħ mijts xmiádsät ja'a haxøøgpä miäjaagøxpä.

⁵⁴ Mänitä Jesús hajxy miajch. Mänit hajxy yajnøcxy maa ja'a teedywiindsøn tiøjcän. Jäguemjuøøbiä Pedro hänajty piayo'oy. ⁵⁵ Mänitä soldado jøøn hajxy tiägøøyy yajmøjjøøbiä jim tøba'amhagujc. Mänit hajxy yhøxtaacy piquiä jøømba'axaambä. Mänitä Pedro piahøxtaacpä. ⁵⁶ Mänitä to'oxymoosä ja'a Pedro yhijxy coo jiihy piahäñaabiä. Mänit miänaañ:

—Yø'ø mixy, ja'a Jesús jiamiøød yø'ø.

⁵⁷ Mänitä Pedro ñijiøgapxä:

—Pi'muuxy, cábøchä Jesús nhixiä.

⁵⁸ Mänitä Pedro yhøxcájpägombä wiinghäna'c. Mänit ñämaayyä:

—Miič mjamiøød je'e, tuhmds.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Joom, caj tiøyyä.

⁵⁹ Tøø hänajty tu'horä yhity, mänitä Pedro ñänøømä:

—Tøyhajt jaduħn coo ja'a Jesús jiamiøød yø'ø. Galilea yø'ø craa choħmbä.

⁶⁰ Mänitä Pedro miänaañ:

—Joom, pätiidä miič jaduħn mnä'ä mädiaacypy.

Tuunä Pedro jaduħn ñä'ä mänaañ, mänitiä ja'a tseey jiaanč yaaxy. ⁶¹ Mänitä Jesús ja'a Pedro miøjhee'py. Mänitä Pedro øjx jiahmiech waambaty hänajty tøø ñäma'aylijäm ja'a Jesús: “Cahnä tseey hänajty ya'axyñä, tøø miič hänajty tägøøghooc mnijiøgapxyii cóogøch tyijy xquia'a

hixiä.” ⁶² Mänitä Pedro wyiimbijnä. Mänit hoyhoy jioøyy.

⁶³ Mänitä Jesús tiägøøyyä näxícäbä näyáaxäbä ja'a häna'c-hajxy hñajty hadänaabiä. Mänit tiägøøyyä wobhó'cäbä. ⁶⁴ Mänit hajxy wyiinguxodsøøyy. Mänit hajxy wyiinguwobøøyy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Najuø'ow pøn tøø xwiopy.

⁶⁵ Jaanç tehñ yhaxøøgjatiä Jesús ñämaayyä.

⁶⁶ Coø jioøøyy, mänitä judíoshajxy yhamugøøyy, møødä møjtøjc-hajxy, møødä teedywiindsønñhajxy, møødä ley-yajñähixøøbiähajxy. Mänitä Jesús hajxy yajñøcxy maa junta hajxy hñajty yagjadyiijän. Mänit hajxy miäyajtøøyy:

⁶⁷ —Højtsä tøyhajt móoyyäc, nej, miiçh Dios tøø xquiexiä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hóyhøch jaduhñ cu nja mäna'an, cábøch mijts häyaa xñä'ä mabøjcäbät. ⁶⁸ Y coøch mijts waambaty nmäyajtówät, cábøch hajxy xyhadsówät, ni cábøch hajxy xyhøxmádsät. ⁶⁹ Tøø yhabaatnä coøch jimñ nnøcxaannä maa ja'a Diosän, ja'a møjcuhtujtmøødpä. Jímhøch nøcxy nhäñ'awa'añ maa ja'a yhahooyhaampiän, høøch ja'a Diosquexypä.

⁷⁰ Mänit hajxy wyi'i miäyajtøøyy:

—Nej, miiçhä Dios xyHuunghajpä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nej mijts mmäna'añän.

⁷¹ Mänit hajxy miänaañ:

—Tii testigo hajxy nnä'ä jaac wáanämät. Hamdsoo hajxy tøø nmädóowäm coo hamdsoo tøø ñimiädia'agyii.

23

¹ Mänit hajxy nägøxiä tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús hajxy yajnøcxy maa ja'a Pilato wyiinduumän.

² Mänit hajxy tiägøøyy nähwaambejpä:

—Jim hädaa craa ja'a cu'ug hijty wyi'i quiapxhiñ. Nøm hijty miäna'añ coo højtsä gobiernä xädø'øñ nga'a mó'owät ja'a jim tsänaabiä Roma. Jaduhñ hijty miänaambä cooc tyijy ja'a Dios tøø quiexyii gobiernähajpä.

³ Mänitä Pilato ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Nej, jaduhñ miich mnibiäda'agyii nebiä gobiernän maa hädaa judíoscájptänä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nej miich mmäna'añän.

⁴ Mänitä Pilato ñämaayy ja'a teedywiindsønñhajxy møødä cu'ug:

—Cábøch hädaa craa nhixy coo tii pojpä quia'a møødä.

⁵ Mänit hajxy tehngajnä wyi'i ya'axy:

—Høhnda'agymiädia'agyhaam yø'ø craa yajnahixø'øy ja'a Judeabä-jäya'ayhajxy. Jim yajtsohndaacy Galilea. Yaa tøø miech. Jaduhñ yaa jiatcøøbiä.

⁶ Coo ja'a Pilato jaduhñ miädooyy, mänit yajtøøyy pø jimä Jesús jiaanç tsoñ Galilea. ⁷ Coo ja'a Pilato yhawáanäxä cooc ja'a Jesús jim chooñ, mänitä Pilato ja'a Jesús quiejxy maa ja'a Herodes wyiinduumän. Hix, gobernador ja'a Herodes hänajty jim tiuumby Galilea. Tøø hänajty quiody

Jerusalén xøøhajpä. ⁸ Coo ja'a Herodes ja'a Jesús yhijsy, mänit jiootcugøøyy je'eguiøxpä coo hänajty jia wi'i yhixa'añ. Tøø hänajty miädoyhaty coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñajatypä hänajty tøø yajcähxø'øgy. Jaduhnä Herodes hänajty jia wi'i yhixa'añ coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäbä yajcähxø'øgät. ⁹ Mänitä Herodes ja'a Jesús madiu'u jia wi'i miäyajtøøyy, pero cabä Jesús ñä'ägä hadsooyy. ¹⁰ Tehngajnä ja'a Jesús hänajty ñähwaambedylijäm ja'a teedywiindsøn11 Mänitä Herodes ja'a Jesús hajxy tiägøøyy näxiicpä näyaaxpä møødä soldadohajxy. Mänitä wit hajxy yajpägøøyy yajxonbä nebiä rey wyitän. Mänitä Herodes ja'a Jesús quiejxwiimbijty maa ja'a Pilatän. ¹² Mänitxøø ja'a Pilato ja'a Herodes miøødnimiägu'ughajpøjcä. Nimiädsiphajtäp hajxy hänajty.

¹³ Mänitä Pilato yaaxmujcy ja'a teedywiindsøn14 Mänit miänaañ:

—Mijtshøch hädaa craa tøø xyajnämech. Mmänaamb mijts jaduhn coo ja'a cu'ug hijty quiapxhiñ. Tøøch nja yajmäyach maa mijts mwiinduumhajxiän, y tøø hajxy mhixy mmädoy coo ja'a pojpä quia'a møødä nej mijts tøø mja nähwaambetiän. ¹⁵ Ni ja'a Herodes quia'a mäna'añ coo ja'a pojpä miøødä, paady tøø quiejxwiimbity. Tøø hajxy mhixy coo ja'a pojpä quia'a møødä. Paady, cábøch nyajyagho'oga'añii. ¹⁶ Jayójp høch nyajcumädowa'añ, mänitøch nhøxmadsaanä.

¹⁷ Jaduhn hajxy hänajty quiuhdujthaty coo ja'a

tsumyjiäya'ay hajxy hänäjty tu'ug yhøxmach ja'a pascuaxøøjooty. ¹⁸ Mänit hajxy nägøxiä yaaxy:

—Ca'a yø'ø craa mhøxmach. Jue'e mhøxmádsäp ja'a craa Barrabáshajpä.

¹⁹ Paadiä Barrabás hänäjty tøø chumyii coo ja'a tsip hänäjty tøø yajpádø'øgy cajptooty, møød coo hänäjty tøø miäjäya'ay-yagho'ogy. ²⁰ Jia wi'i yhøxmadsaamby ja'a Pilato ja'a Jesús hänäjty. Jaduhñä cu'ug jia nämáaguiombä. ²¹ Mänitä cu'ughajxy maas møc jiaac yaaxy:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp, møjpahbet hajxy cruzcøxp.

²² Miädägøøghoocpä ja'a Pilato jia mänánaḅgombä:

—Pero nébiämäts jaduhñ tøø jiatcø'øy. Cabä pojpä tii miøødä. Nébiøch nyajyagho'ogøøjät. Nya-jcumäadowáambiøch. Mänitøch nhøxmadsaanñä.

²³ Pero tehḅgajnä hajxy jiaančh tehḅ ya'axy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp. Jaduhñdsä teedywiindsønḅhajxy yaaxpä. Mäjädaac hajxy jaduhñ neby hajxy hänäjty miäna'añän. ²⁴ Mänitä Pilato miänaañnä coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp. ²⁵ Mänit Barrabás yhøxmajch, ja'a cu'ughajxy hänäjty tøø yajnähdíjjiäbä, ja'a hänäjty tøø chumyíjjiäbä je'eguiøxpä coo tsip hänäjty tøø yajpádø'øgy, møød coo hänäjty tøø miäjäya'ay-yagho'ogy. Mänitä Pilato yhanehmy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp.

²⁶ Jimä soldado ja'a Jesús hajxy hänäjty yajnøcxy maa hajxy hänäjty miøjpahbedä'añän. Mänitä jäya'ay hajxy tu'ug miajch, ja'a xøhajpä Simón, ja'a Cirenetsohḅbä. Camjootiä Simón hänäjty

tøø yhoy. Mänitä cruz hadsip yajtsømdu'ubøjcä. Høxhaamä cruz miäyohy.

²⁷ Jaančh tehṃ ñämay hajxy hänajty pianøcxy møødä to'oxiøjc-hajxy. Jøøyyäp yáaxäbä to'oxiøjc-hajxy hänajty ñøcxy. Jootmayhajp hajxy hänajty ja'a Jesúscøxpä. ²⁸ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc-hajxy miøjhee'ppejty ja'a hajxy tsohm̄bä Jerusalén. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'ačh hajxy xñäjø'øy. Mijts hamdsoo mniñäjø'øwøøjäp møødä mhuunghajxy. ²⁹ Habaadaamb jaduhṃ coo ja'a jäya'ayhajxy miäna'ana'añ: “Jootcujcä to'oxiøjc-hajxy yhity ja'a yhuung ca'a hijpä.” ³⁰ Mänitä jäya'ay ja'a tun hajxy ñäma'awa'añ: “Højts nähgahbéjtäc, højts yú'tsäc.” ³¹ Xchaačhtiunáambøch ja'a jäya'ayhajxy, hóyhøchä pojpa cädieey nga'a ja møødä. Maas hanaxiä mijts mjada'añ mhabeta'añ.

³² Metscä mee'tspädøjc ja'a Jesús hänajty quipxy nøcxy miøødmøjpahbeda'añii. ³³ Coo hajxy jim̄ miehch maa hänajty xiøhatiän “Maa ja'a Ho'ogyjiäya'aguiopc Nähgädá'aguiän”, mänitä Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp møødä mee'tspädøjc, tu'ug hanajtyhaamby, tu'ug hahooyhaamby. ³⁴ Jim̄nä ja'a Jesús hänajty miøjpahbedyiinä, mänit miänaañ:

—Teedy, mee'x yø'ø häna'c-hajxy; cab hajxy ñajuø'øy tii hajxy jaduhṃ coo jiatcø'øy.

Mänitä soldado ja'a Jesús wyit hajxy tiägøøyy yajniguiuhäyø'cäbä. ³⁵ Jim̄ä cu'ughajxy hänajty miähee'pna'ay møødä tuungmøødpähajxy. Jim̄ä Jesús hajxy hänajty wyi'i ñäxi'igy:

—Yajñähwaachp yø'ø craa hijty wiinghäna'c. Ween hamdsoo yajniñähwa'ačhii pø tøy jaduhñ Dyioshuungä, pø tøy jaduhñ Dyiosquexiä.

³⁶ Jaanä jaduhnä soldadohajxy wyi'i ñäxiicpä. Mänitä Jesús vinagre yaghuucä. ³⁷ Mänit ñämaayyä:

—Pø tøy miichä judíoshajxy xquiobiernähaty, hamdsoods yajniñähwa'adsøø.

³⁸ Mänitä soldado pu'uyhuung hajxy jim yujpahy cruzcuhduum. Tägøøgtu'u hayuuc hänajty miøødä cujaay: “Hädaadsä judíoshajxy guiobiernähajpy.” Griegohaam hänajty quiujaayä, møødä latínhaam, møødä hebreohaam.

³⁹ Mänitä mee'tspä tu'ug miänaañ, ja'a hänajty tøø miøjpahbéjtäbä cruzcøxp:

—Pø tøyä Dios tøø xquiexy, hamdsoods yajniñähwa'adsøø, y yajñähwäatsägäts højtspä —nømä Jesús ñämaayyä.

⁴⁰⁻⁴¹ Mänitä craa yhojjä jiamiøød:

—Nej, cájtämä Dios mwiingudsähgø'øyä. Paady højts ngumadowáañäm coo tøø ngädiéhyäm. Pero hädaa craa, caj nej tøø jiatcø'øy.

⁴² Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jesús, høøch xjiahmiédsäp coo miich hänajty mdägø'øwa'añ gobiernähajpä.

⁴³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nnäma'ay, jädá'ajøch miich jim xmiødhada'añ tsajpootyp.

⁴⁴ Cujyxiøø hänajty je'e, mänit wyiingoodsøoyy wiinduhmyhagajpt. Tägøøghorä yhijty wiingoods.

⁴⁵ Cabä xøø hänajty maa ñä'a hañ. Mänitä

tsajtøjc-hadøødiuc quiøø'tswa'xy cujjiä. ⁴⁶ Mänitä Jesús yaaxy:

—Teedy, høøch miich njoot njuøhñdy nyajcø'ødägø'øwaamby.

Jagoo jaduñ jiaac mänaañnä, mäniä yho'nä.

⁴⁷ Mänitä soldadowiindsón yhiyxu nebiä Jesús jiajtiän. Mänit jia mänaañ coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä, coo ja'a Jesús ja'a pojpa hijty quia'a møødä.

⁴⁸ Coo ja'a cu'ughajxy yhiyxu nebiä Jesús jiajtiän, mänit hajxy wyiimbijnä jootmayhájtäp.

⁴⁹ Jimä Jesús miägu'ughajpähajxy hänajty tiäna'ay jäguemjuøøby møødä to'oxiøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty jim tøø piadsóoñäbä Galilea. Yhiyx hajxy je'ebä nebiä Jesús jiajtiän.

⁵⁰ Jimä hojiäya'ay hänajty tu'ug ja'a xøhajpä José. Arimatea hänajty chooñ jim Judeanaaxooty. Møjtuumg hänajty miøød maa ja'a judíoscajptän.

⁵¹ Pero cab jaduñ piamänaañ coo ja'a Jesús cu yagho'cä. Jiøbhijxyp hänajty je'e coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. ⁵² Mänitä José ja'a Pilato ja'a cuhdujt hoy miäyujwa'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ay yajmänácät cruzcøxp.

⁵³ Coo ja'a cuhdujt jaduñ miooyyä, mänit yajmänajcy. Mänitä poobwit yajnähbijty. Mänit hoy yajnaaxtägø'øy maa ja'a tsaajutän ja'a naamhädiuñäbä. ⁵⁴ Mänacyxiøø hänajty je'e mänaa ja'a Jesús ñaaxtägø'øyän. Viernes hänajty je'e. Hadsuujøøñäp hänajty; ja'a poo'xxiøø hänajty habáatnäp.

⁵⁵ Ja'a to'oxiøjc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hänajty tøø piadsóoñäbä Galilea, mänitä Jesús hajxy hoy yhiyxu

maa hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. ⁵⁶ Coo hajxy wyiimbijty, mänitä pa'agxuu'pähón hajxy hoy jiuuy. Mänit hajxy pioo'xnä ja'a poo'xxiøøjooty neby hajxy hänajty quiuhdujthatiän.

24

¹ Näxøøjopiä to'oxiøjc-hajxy ñøcxtägajch maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän møødä jiamiøødhajxy wiingpä. Pa'agxuu'pähongón hajxy ñøcxy ja'a hajxy hänajty tøø jiuuyäbä. ² Coo hajxy jim miejch, mänit hajxy yhijxy coo ja'a tsaajut hänajty tøø yhawa'aäch. ³ Mänit hajxy jiiby tiägøøyy. Cab hajxy jiiby pøn piaaty. ⁴ Mänit hajxy chähgøøyy. Cab hajxy hänajty ñajuø'øy neby hajxy jiatcø'owät. Mänit hajxy yhijxy coo ja'a jäya'ay hajxy hänajty metsc miøødtäna'ay. Yajxonjatiä wyithajxy hänajty. Høxtä haambä wyithajxy hänajty. ⁵ Mänitä to'oxiøjc-hajxy ñaaꝑcooyy je'eguiøxpä coo hajxy hänajty chähgø'øy. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Tii ja'a Jesús hajxy yaa coo mhøxta'ay maa ja'a ho'ogyjiäya'ayhagujcän. ⁶ Cab je'e yaajän. Tøø jiuuypiøjnä. Nej, cab hajxy mjahmiechä neby hajxy jiiby tøø xyajmøødmädia'aguiän Galilea. ⁷ Nømä Jesús ja'a Diosquexypä hajxy xyhawaanä cooc hijty quiø'ødägø'øwa'añii ja'a cubojpäya'ay ja'a cugädieejäya'ay, cooc hijty miøjpahbeda'añii cruzcøxp, cooc cudägøøgxøø hijty jiuuypiøga'añ.

⁸ Mänit hajxy jiaanč jahmiejtsnä neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayijän Jesúsäm. ⁹ Mänit hajxy wyiimbijnä. Mänitä jiamiøød hajxy hoy yhawaanä ja'a nämajtu'ugpä møødä nämaybä. ¹⁰ Ja'a to'oxiøjc ja'a mädia'agy hajxy

mäméjtsäbä, jue'e hajxy hänajty näje'e xiøhaty María Magdalatsohm̄bä, møødä Juana, møødä María ja'a Jacobo tiaj. ¹¹ Pero cabä to'oxiøjc ja'a miädia'agyhajxy miäbøjcäxä ja'a Jesús jiamiøødhajxy. Nebiä cuhhiimbä-mädia'aguiän hajxy jaduñ miädooyy.

¹² Pero ja'a Pedro, miäbøjc je'e. Päyø'øguiä ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Coö jii by quiuwoodsøøyy, mäniä poobwit yhi jxy coö wiingtuum yhi jnä. Mäniä wyiimbijnä. Yagjuøøyy jaduñ neby hänajty tøø jiadyiijän.

¹³ Mäniä xøøbä ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty metsc ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Emaús. Majtu'ugkilómetro hänajty jiäguemä maa ja'a Jerusalencajptän. ¹⁴ Mädiäacöp hajxy hänajty tiu'uyo'oy tijaty tøø jiadyii. ¹⁵ Mäniä hajxy wyiingumedsøøyyä ja'a Jesús. Mäniä hajxy miøødtu'ubøjcy. ¹⁶ Hoy hajxy jia hijxy, cab hajxy yhøxcajpy. ¹⁷ Mäniä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy mmädiaacyy. Tii hajxy coö mdajy coö mmay.

¹⁸ Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Cleofas. Mäniä yhadsooyy:

—Hopiønä ñajuø'øy tii jim tøø jiadyii Jerusalén jäda'a xøøbä. Nej, miich nidiuhm̄ mga'a najuøøby tii jim tøø jiadyiijä, hoy miich jim tøø mja hijpä.

¹⁹⁻²⁰ Mäniä Jesús yhadsooyy:

—Tii jaduñ tøø jiadyii.

Mäniä hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Jesús tøø yagho'ogyii cruzcøxp. Ja'a teedywiindsøn hajxy yejc møød højts ngopc-hajpä. Diosquexy hijty wiädity. Hoy-yagjuøøñäjatypä hijty yajcähxø'py. Hoy hijty miädia'agy ja'a

Dioscøxpä cu'ughagujc. ²¹ Jaduhñ højts njoot hijty chocy coo ja'a Jesús ja'a gobiernä Rómaba ja'a quiuhdujt cu piøjcä nebiä gobiernä yaa quia'a hanéhnät maa højts ngajptän, højts judíosjäya'ayhajxy. Maaxtøjcy mädägøøy jaduhñ yagho'cä. ²² Haamiän ja'a to'oxiøjc-hajxy näje'e yhooyy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. ²³ Pero cábac hajxy piaaty. Mänitägä Diosmoonsä hajxy metsc yhijxy ja'a tsajpootypä-tsohm̄bä. Mänitac hajxy yhawáanäxä cooc ja'a Jesús hänajty tøø jiuypiojnä. Hoy-yagjuøñä højts hajxy xyajmøødmädiaacy. ²⁴ Mänit højts njamiøødhajxy hoy yhiixpä. Jadúhnäc hajxy piaatpä nebiä to'oxiøjc-hajxy hänajty tøø ñägapxiän. Ni je'egädsä Jesús hajxy quia'a hijxy.

²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cab hajxy mnä'ägä wiinjuø'øyä, cab hajxy mnä'ägä mabøquia nebiä Diosquexyhajxy jecy miänaañän. ²⁶ Tsipcøxpä Diosquexy chaaçhpøga'añ coo hänajty jim ñøcxaannä tsajpootyp.

²⁷ Mänit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a Diosmädia'agy majaty miädia'agyiijän. Jim quiapxtsohñ maa ja'a Moisés hänajty tøø quiujaayän. Cøjx quiapxy mäduhñtiä ja'a Diosquexyhajxy quiujahyyän.

²⁸ Cooc hajxy jim miehch Emaús, mänitä Jesús miänaañ cooc jiaac yo'oya'añ. ²⁹ Mänit hajxy ñämaayho'cy:

—Huuc mähmø'øw yaa maa højtsän. Tøø chuu-jøøñä. Coodsøøñäp jaduhñ.

Mänitá Jesús jiaančh mähmøøyy. Mänit hajxy tiøjtägøøyy. ³⁰ Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy me-exäwiinduum. Mänitá Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitá Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitá tsajcaagy qy-ijwa'xy. Mänitá jiamiøød miooyy. ³¹ Mänitnäs hajxy yhøxcajpnä. Mänitá Jesús yhadägoyyøøñä. ³² Mänit tu'jäya'ay miänaañ:

—Wíngħøch hijty nnijiäwø'øyii tu'haambejpä coo ja'a Diosmädia'agy xyajmøødmädiáacäm.

³³ Mänitiä hajxy wyiimbijnä, ñøcxtägajch Jerusalén. Mänitá jiamiøød hajxy hoy piaady maa hajxy hänajty tøø yhamugø'øyän, ja'a nämajtu'ugpä møød hajxy nämaybä. ³⁴ Mänit hajxy nämetspä ñämaayyá:

—Tøyhajt jadhñ coo ja'a nWiindsønħájtäm tøø jiuypioçy. Ja'a Simón jadhñ tøø yhiçy.

³⁵ Mänit hajxy je'e ñägäp xpä cooc ja'a Jesús hajxy tøø piaady tu'haam. Mänitác hajxy yhøxcajpnä coogä Jesús ja'a tsajcaagy qyijwa'xy.

³⁶ Jiiby hajxy hänajty miädia'agyñä, mänitá Jesús ñäguehxtøø'xy maa hajxy hänajty yhäña'ayän. Mänit yajpoo'xy ja'a jiamiøødhajxy. ³⁷ Mänit hajxy jiaančh tehñ chähgøøyy. Hääñämä tyijy hajxy nämejtsä. ³⁸ Mänitá Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mwi'i chähgøøy. Tiich hajxy coo xquia'a høxcapy. ³⁹ Høxtáhmdsøch hädaa ngø'ø, høxtáhmdsøch hädaa ndecy. Høøch je'e Jesús. Høøch hajxy nähdoñäc. Cabä hääñämä ni'x copc miøødä nébiøch høøch nmøødän.

⁴⁰ Mänitá Jesús ja'a quiø'odiecy yaghijxy ja'a jiamiøødhajxy. ⁴¹ Pero cab hajxy hamuumdu'joot

ñä'ägä mabøjcy. Xoon_udaacp hajxy hānajt_y mōōd hajxy hānajt_y yagjuø'ø_y. Mānitā Jesús miānaa_ñ:

—Tii hajxy jii mmōōd coo_{ch} ngāyāt.

⁴² Mānitā hacxtsa'ay hajxy miooyy mōōdā mōjtsiinjōōdy. ⁴³ Mānitā Jesús quioōndsooyy. Mānit quiaayy maa ja'a wyiinduumhajxiān. ⁴⁴ Mānit miānaa_ñ:

—Nébiøch tōø njatiān, tōōds hajxy hijty nhawāanām mānaa hajxy quipxy tōø nhijtām. Tøjiajt jaduh_n ja'a hōøchcøxpā neby jiiby myiñān cujaay maa ja'a Moisés miādia'aguiān, chaads jiiby maa ja'a Sálmosān, chaads jiiby maa ja'a librān ja'a Diosquexyhajxy jecy jiáhyyäbā.

⁴⁵ Mānitā Diosmädia'agy quiapxtōōyy:

⁴⁶ —Jaduh_n myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiān cooc ja'a Diosquexy tsipcøxp yho'oga'añ, y cooc cudägøøgxøø jiuypiojtägatsa'añ, ⁴⁷ y cooc miādia'aga'añii wiin-duhmyhagajpt. Yaa Jerusalén miādiaactsoona'añii. Jaduh_nä cu'ughajxy yajwiingapxø'øwa'añii coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät. Mānit hajxy yajnähwa'adsa'añii ja'a piojpä quiädieey hajxy. ⁴⁸ Hamdsoo hajxy tōø mhixy tōø mmādoy nébiøch cham_n nmādia'aguiān. ⁴⁹ Nyajnäguexáambiøch mijts ja'a Dioshespíritu ja'a nDéedyhøch tōø xyajwiinwaanø'øyäbā coo_{ch} mijts nmó'owät. Jim_n choona'añ tsajpootyp. Yaa hajxy mmähmø'owät Jerusalén høxtä coonā ja'a Dioshespíritu hajxy hānajt_y tōø xñägāda'agy.

⁵⁰ Mānitā Jesús miōōdcajptpādsøōmy ja'a jiamiōōdhajxy. Mānit hajxy miejch maa ja'a cajpt xiøhatiān Betania. Mānitā Jesús ja'a quiø'ø

chajxajy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy ja'a jiamiøødcøxpähajxy.

⁵¹ Mänit hajxy ñähguécänä. Mänitä Jesús jim ñøcxy tsajpootyp. ⁵² Mänitä Jesús hajxy wyiin-gudsähgøøyy. Mänit hajxy wyiimbijnä jaančh tehṁ jiootcujc. Mänit hajxy ñøcxy Jerusalén. ⁵³ Jabom-jabom hajxy hānajty ñøcxy tsajtøgooty. Nøcxy hajxy hānajty quiapxy miādia'agy coo ja'a Dios miøjjä jiaančhā. Amén.

El Nuevo Testamento en mixe de Guichicovi New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Isthmus

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Guichicovi [mir], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Isthmus

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

4e564219-157f-5807-b810-47a15308b8b8